

Šumarski list.

Br. 4. U ZAGREBU, 1. travnja 1894. God. XVIII.

Z a k o n

od 22. siječnja 1894.,

kojim se uredjuje šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

MI FRANJO JOSIP PRVI

po milosti božjoj cesar Austrijanski

kralj Česki i t. d., i apoštolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, potvrđujemo predloženi nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

zakon,

kojim se uredjuje šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

§. 1.

Političkim oblastim, koje po ustanovah šumskoga zakona valja da u obće nadziru gospodarenje u svih šumah, dodieljuje se šumarsko-tehničko osoblje, da uzmognu vršiti svoj nadzor i provoditi ustanove šumskoga zakona i naredabah, osnivajućih se o tom zakonu.

§. 2.

Za šumarsko-tehničko osoblje političke uprave vriede glede službenih osobnih odnošajah i glede njihovih pravah i uredovnih dužnosti i glede kar nostne odgovornosti oni zakoni i propisi, koji valjaju za ostale činovnike i služ benike političke uprave.

§. 3.

Kategorije službe, plaće i ostala beriva šumarsko-tehničkih činovnikah i službenikah navedene su u prilogu, priloženom ovomu zakonu.

§. 4.

Kod kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, valja da se za šumarsko-tehničku službu ustroji poseban šumarski odsjek, komu će biti na čelu šumarski stručnjak sa naslovom i činom kralj. odsječnoga savjetnika. Ovaj uvrstiti će se u status ostalih odsječnih savjetnikah, zemaljski šumarski nadzornici I. razreda dolaze u status tajnikah kr. zem. vlade.

Svi ostali šumarsko-tehnički činovnici čine poseban svoj status.

Šumarski vježbenici neuvršćuju se u nijedan činovni razred, već im se daje značaj kr. činovnika i pripomoći iznosom, naznačenim u prilogu ovoga zakona.

Nadlugari spadaju u kategoriju službenikah, te čine takodjer poseban svoj status.

§. 5.

Predstojnika šumarskoga odsjeka i zemalj. šumarske nadzornike I. razreda imenuje Njeg. Veličanstvo kralj na predlog bana.

Ostale šumarske tehničare imenuje ban, a nadlugare veliki župan.

Svi šumarski tehničari i nadlugari, koji stupe u zemaljsku službu, valja da jednu godinu službu u privremenom svojstvu.

§. 6.

Šumarsko-tehničku službu kod političke uprave može polučiti samo onaj, koji je za nju teoretički i primjereno praktički sposobljen, te dokaže, da je kao redoviti slušatelj polučio podpunu akademičku naobrazbu i nakon dvogodišnje šumarske prakse položio državni izpit za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva.

Tko pak želi polučiti mjesto, s kojim je skopčan VI., VII., VIII. i IX. činovni razred, mora povrh toga izkazati, da je najmanje osam godina bio u praktičnoj šumarskoj službi.

Glede popunjivanja nadlugarških mjestah odlučuju postojeći posebni propisi, naročito zak. članak II.: 1873. zajedničkoga sabora zemaljih krune ugarske (o namješćivanju izsluženih podčastnikab), ali se od onoga, koji želi, da bude stalno namješten, traži, da je položio izpit za šumarsko-tehničku pomoćnu službu

Kr. zem. vlada vlastna je kod prvoga namještenja dozvoliti rok, u kom da se položi izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva, odnosno izpit za lugarsko i tehničko pomoćno osoblje.

Ali dok se nepoloži izpit, biti će namještenje samo privremeno.

§. 7.

Izpraznjena mjesta šumarskih tehničara valja u pravilu popunjivati na-tječajem.

§. 8.

Službovnu zakletvu polažu: šumarski tehničari šumarskoga odsjeka kralj. zemaljske vlade u ruke bana, odnosno njegova zamjenika; šumarski tehničari kr. županijskih oblastih u ruke kr. velikoga župana, a šumarski tehničari kr. kotarskih oblastih i nadlugarji u ruke kr. kotarskih predstojnika.

Nadlugarji valja da osim službovne zakletve, propisane za zemaljske službenike, polože i zakletvu propisanu u §. 52. šumskoga zakona.

§. 9.

Šumarsko-tehničkomu osoblju političke uprave jest zadaćom:

1. dotočnim oblastim i organima davati stručne savjete i predlagati predloge glede izvršivanja šumsko-redarstvenoga nadzora i glede provadjanja zakonah i naredabah, tičućih se šumarstva i lova, zatim postojano motriti šumske i lovske prilike te prijavljivati nedostatke, što bi ih opazili;

2. promicati gojitbu šumah poučavanjem onih vlastnikah šumah, kojim bi uputa ili pouka ova trebala ili bi ju sami zatražili;

3. poticati, da se izdaju one naredbe i odredbe, koje bi prema postojećim odnošajem mogle služiti unapredovanju šumarskih prilikah;

4. upravljati i provoditi radnje oko uređivanja bujicah i sličnih posalah, tičućih se kulture šumskoga tla;

5. upravljati i voditi stručno gospodarenje u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, ako bi to vlastnici tih šumah sami zaključili ili ako bi to odredili posebni zakoni;

6. obavljati sve one poslove, što će ih budući zakoni i naredbe naročito nameniti tomu osoblju.

Kr. zemalj, vlada izdati će naredbom potanje naputke, po kojih šumarsko-tehničko osoblje, izpunjući te svoje zadatke i vršeći službene svoje dužnosti, valja da postupa koli u šumsko-tehničkom toli u upravnom pogledu.

§. 10.

Šumarski tehničari, kojim službeni kotari zasižu u dva ili više političkih kotarah, podčinjeni su, dok vrše službu, u službenom pogledu, predstojniku one kotarske oblasti, u čijem području u stanovito doba vrše službu.

Nadlugarji podčinjeni su šumarskomu tehničaru u službenom pogledu, u disciplinarnom pako pogledu predstojniku one oblasti, u čijem im je području sjedište.

§. 11.

Županijski šumarski izvjestitelj svedj je članom karnostnoga povjerenstva županijskoga upravnoga odbora, ako se radi o karnostnu postupku proti kojemu šumarskomu tehničaru ili nadlugaru.

Ako li županijski šumarski izvjestitelj nije već izborom član karnostnoga povjerenstva (§. 41. zak. od 5. veljače 1886. ob upravnih odborih), to će on

u slučaju stavke prve ovoga paragrafa kod karnostnoga odlučivanja učestvovati na mjesto jednoga od dvojice javnih činovnikah, izabranih u karnostno povjerenstvo.

§. 12.

Svi u zemaljskoj službi stojeti šumarsko-tehnički činovnici stupaju danom onim, kojim ovaj zakon zadobije kriepost, u razpoloživost na vrieme od jedne godine danah, a s onim, koji za toga vremena ne bude namješten, valja da es normalno postupa.

Mjesta šumarskih tehničara i nadlugarah kod prve molbe valja da se popunjaju po potrebi.

§. 13.

Predju li šumarski činovnici krajiških imovnih občinah, šumari občinski i šumari posjednikah udruženih u zajednicu, neposredno u zemaljsku službu, to se prelazom tim neprekida vrieme njihova službovanja, te će im se to vrieme uračunati kod odmjeranja mirovine.

§. 14.

Za vrieme od deset godina, računajući od krieposti ovoga zakona, imati će onaj, koji želi polučiti službu u X. ili nižem činovnom razredu, dokazati, da je barem svršio nauke na kojem srednjem šumarskom učilištu, te položio nakon dvogodišnje vježbe državni izpit za samostalno vodjenje šumskog gospodarstva.

§. 15.

Oni šumarski tehničari, koji već sada služuju u zemaljskoj službi, rješavaju se kod prvoga imenovanja dužnosti, da dokažu teoretsko i praktično osposobljenje, propisano u §. 6. i 14. ovoga zakona.

§. 16.

Onim šumarskim tehničarom, kojim novo imenovanje ne povisi ni plaće ni čina, kr. će zemaljska vlada, ako bi se morali preseliti na novo polučeno mjesto, dozvoliti primjerenu odštetu selitbenoga troška.

§. 17.

Svi zakoni i naredbe, koji su i u koliko u oprieci s ovim zakonom, ovim se uklidaju.

Izvršba ovoga zakona povjerava se banu.

Dano u Budapešti due 22. siečnja godine hiljadu osam sto devedeset i četvrte.

(M. P.) Franjo Josip v. r.

Imbro pl. Josipović, v. r.

Dragutin grof Khuen-Héderváry v. r.

Prilog k §. 3.

**Osobni i plaćevni šema šumarskih tehničara i nadlugarah
kod političke uprave.**

Tek. broj	Svojstvo službenika	Činovni razred	Plaća	Stanarina	Opozka
			forintih		
A. Šumarski tehničari kod šumarskoga odsjeka kr. zemaljske vlade :					
1	Osječni savjetnik, zemalj. šumar. izvjestitelj	VI.	3000 2600 1800	350	
2	Zemaljski šumarski nadzornici I. razreda .	VII.	1600	300	
3	Zemaljski šumarski nadzornici II. razreda	IX.	1100 1000	200	
4	Šumarski pristavi I. razreda	X.	900 800	150	
5	Šumarski vježbenici			500	
B. Šumarski tehničari kod kr. županijskih oblastih:					
1	Županijski šumarski nadzornici I. razreda	VIII.	1400 1200 1100	250	
2	Županijski šumarski nadzornici II. razreda	IX.	1600	200	
3	Šumarski vježbenici			500	
C. Šumarski tehničari i nadlugari kod kr. kotarskih oblastih:					
1	Kotarski šumari I. razreda	X.	900 800 700	150	
2	Kotarski šumari II. razreda	XI.	600	100	
3	Šumarski vježbenici		500 400		
4	Nadlugari		300	60	

Pošto je predležeći zakon proglašen u „Sborniku zakonah i naredabah, valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju“, koj je kao komad II. za god. 1894. izdan i dne 28. veljače 1894. pod br. 5. razposlan, to isti stupa na temelju §. 3. zak. čl. o proglašu zakonah, sa 14. ožujka o. g. u kriepost. I tako nas eto nakon poldrug godišnjeg napornog nastojanja, na podlozi zakona! Da je i sada dotle došlo, velike su zasluge mjerodavnih faktorah, a na ime hrvatskih šumara i zelene struke, do vjeka im na tom hvala.

Uredništvo.

Osnova zakona

o b u redjenju zemljišnih zajednicah.*

1. Obćenite ustanove.

§. 1.

Svaka skupina ili zajednica ovlaštenikah, kojim bud po pravnih uredbah potičućih iz dobe prije krieposti gradjanskoga zakona, bud na temelju zakonite provedbe razriješenja urbarske sveze, bud po § 17. temeljnoga krajiškoga zakona, pripada skupno uživanje stanovitih zemljištah, ima bit uredjena po propisih ovoga zakona.

Naročito odnose se propisi ovoga zakona na skupine ili zajednice, sastojale one iz ovlaštenikah bud kojega stališa, plemičah ili neplemičah, ili bivših krajišnikah, nazivale se one plemenitom, imovnom, urbarskom občinom, selom, mjestom i t. d.:

a) ako pojedinim ovlaštenikom ili skupinam ovlašteničkim pripadaju skupni užiteci s naslova zajednice vlastnosti, pristojeće im nerazdjelno na dotična skupna zemljišta;

b) ako pravo vlastnosti skupnih zemljištah pripada občini ili dielu občine (urbarskoj občini, selu, mjestu) ali je ipak pravo na skupne užitke od tih zemljištah ovisno o posebnom ovlaštenju, spojeno bud s osobom ovlaštenikovom, bud sa zemljišnim posjedom njegovim (§. 2. a) o. z.)

§. 2.

Ustanove ovoga zakona neprotežu se:

a) na takova zemljišta spadajuća slob. i kr. gradovom, trgovištem i inim upravnim občinam, od kojih prihod po njihovoj pravnoj naravi ima teći u prihod dotične upravne občine ili koje kao dobro občinsko služe, bez posebnoga ovlaštenja, na porabu svakomu članu upravne občine, ter glede kojih se pravo na porabu bez posebnoga ovlaštenja stiče podjedno s pripadničtvom k upravnoj občini ;

b) na šume pripale krajiškim imovnim občinam, po zakonu od 8. lipnja 1871., dok nepripadnu provedenom diobom zajednicam ovlaštenikah, nastanjenih u području pojedine upravne občine ili diela njezina (mesta, sela);

c) na šume i pašnjake još zajedničke vlasteli i bivšim podložnikom, dok ne budu odciepljeni u smislu carskog patentu od 17. svibnja 1857.;

* U nizu zakonskih osnovah koje su podnešene na razpravljanje saboru, a odnose se na u organizaciju šumarske struke, ovo je treća. Pošto će ista kad postane zakonom oštro zasjecati u djelokrug šumarskih tehničara kr. kot. i žup. oblastib, to ju evo donosimo, a istom sada zato: što joj je podjedno dodano obrazloženje, koje će k njenom razumjevanju puno doprinjeti.

- d) na zemljišta, koja tvore već od prije godine 1848. zajedničku vlastnost vlastela (komposesorate), zatim na zajednice vlastnosti, nastale nakon krieposti gradjanskoga zakonika, a koje se ne osnivaju na prestanku urbarske sveze;
- e) na razne crkvene korporacije;
- f) na kućne zadruge.

§. 3.

Zemljištne zajednice imadu se unjeti ureda radi u gruntovinicu kao vlastnice svojega zemljištnoga posjeda pod imenom „zemljišna zajednica“ uz pobližu oznaku „občina plemićka, mjestna, urbarska i t. d.“

§. 4.

Svaka zemljišna zajednica mora pravilnikom (statutom) unutar propisah ovoga zakona pobliže uredit pravne odnošaje svojih ovlaštenikah medjusobom i prema zajednici, kao i upravu zemljištnoga posjeda.

§. 5.

U zemljišnih zajednicah, što ih tvore tako zvane plemićke imovne občine, spojeno je ovlašteničtvu s vlastnosti dvornoga mjesta.

§. 6.

U zemljišnih zajednicah, što ih tvore bivši podanici, kojim su u ime prava drvarije i paše zapale putem segregacije šume i pašnjaci, spojeno je ovlašteničtvu sa selištnim posjedom.

§. 7.

U zemljišnih zajednicah, što ih tvore bivši krajišnici (krajiške mjestne imovne občine) spojeno je ovlašteničtvu s vlastnosti nastanjene kuće, ležeće u obsegu dotične katastralne občine.

§. 8.

Svakomu plemičkomu dvornomu mjestu, unešenu u gruntovinicu prigodom prvoga sastavka gruntovnice, pripada cijelo ovlašteničtvu u dotičnoj zemljišnoj zajednici.

Vlastnike jur podieljenih i gruntovno razpisanih plemičkih dvornih mjesta, kao i onih, koja će se u buduće dieliti i gruntovno razpisati, ide ovlašteničtvu samo u onom razmjeru, u kojem jih je kod diobe dotičnoga dvornoga mjesta dio zapao.

§. 9.

Razmjerje ovlašteničtva u zemljišnih zajednicah, što no ih tvore bivši podanici (§. 4.) ravna se po selištnih, kako su bila prigodom pravomočne provedbe segregacije ustanovljena.

Ako je nakon provedene segregacije selištni posjed razdieljen, zapada ovlašteničtvu vlastnike pojedinih dielova prvobitnoga selištnoga posjeda u razmjeru onom, po kojem je dioba provedena.

§. 10.

Svaka zemljištna zajednica, gdje je ovlašteničtvu bud po načelih ovoga zakona, bud po ne prekinutom pravnom običaju u spoju s vlastnosti stanovitih nepokretninah, vlastna je pravilnikom odrediti, da ovlašteničtvu prelazi na pravnoga naslijednika u vlastničtvu diela ovlaštenoga zemljišta samo onda, ako se stće vlastničtvu stanovitoga najmanjega alikvotnoga diela (n. pr. osmine).

§. 11.

Na odtudjenje pojedinih zemljištnih česticah od prvobitno ovlaštena zemljišta neima se uzet obzir nikakov.

§. 12.

U koliko zakon ne donaša u predidućih paragrafih ustanovah, ima se obstanak i razmjerje ovlašteničtva prosuditi;

- a) po pravomoćnih odredbah i riešitbah nadležnih javnih oblastih;
- b) po pravnih običajih;
- c) po faktičnom posjedu ovlašteničtva za posljednjih pet godina.

§. 13.

Ako postoji podpun sporazumak svih ovlaštenikah u pojedinoj zemljišnoj zajednici, tad se ima razmjerje ovlašteničtva prema njihovom sporazumku odmjeriti.

§. 14.

Svakomu ovlašteniku ima biti njegovo ovlašteničtvu u odnosnoj zemljišnoj zajednici u pravilu odmjereno u alikvotnom dielu t. j. obzirom na cielokupno zemljište.

Po tih alikvotnih dielovih imat će se pojedini ovlaštenici dielit u skupne užitke.

Ako s bud kojega razloga i nebude moguće pronaći te alikvotne dielove, imat će se izvršivanje ovlašteničkih prava točno ustanoviti barem tako, da svaki ovlaštenik dobiva u stanovitom razmjeru dio cielokupnoga prihoda ili koristi i to posve opredieljeno po vrsti, mjeri, vremenu i mjestu.

Pri tom se valja držati u pogledu šumah gospodarstve osnove, koja se, ako je još neima, ima svakako sastaviti prema postojećim o tom propisom.

Po razmjerju tako ustanovljenih ovlašteničtvah imaju se prosudjivati sva prava na crpljenje koristih i sve dužnosti na doprinose k teretom, spojenim sa zajedničkim zemljišti.

§. 15.

U zemljišnih zajednicah, gdje je ovlašteništvo bud po načelih ovoga zakona bud po neprekinutom pravnom običaju u spoju s vlastnosti stanovitih nekretninah, imat će se ovlaštena nekretnina točno označiti.

U pravilu ima se kao ovlašteno zemljište označiti sav onaj posjed, s kojim je po §§. 5. 6., 7. ovlašteništvo spojeno.

Po želji ovlaštenika može se ipak u svakom slučaju, ako zemljišna zajednica uza to pristane, ovlašteništvo spojiti i sa samom kućom i kućištem ovlaštenikovim s izključenjem ostalog njegova posjeda.

§. 16.

U gruntovnom uložku (zemljišnom napisniku) ovlaštenoga posjeda ima se ureda radi toli taj spoj (§. 15.) koli svaka promjena zabilježiti (§. 104. sl. a) gruntovnoga reda) uz pobližu naznaku razmjerja ovlašteništva u odnosnoj zemljišnoj zajednici.

§. 17.

Zemljišne zajednice nemogu u pravilu uzkratiti pravnomu nasljedniku ovlaštenikovu u vlastništvu ovlaštenoga zemljišta ili diela njegova (§§. 10., 11.) uživanje ovlašteništva u istom razmjeru u kojem ono predniku, odnosno ovlaštenomu zemljištu pripada.

§. 18.

Svaka zemljišna zajednica vlastna je ipak pravilnikom svojim odrediti, da je svaki onaj, na koga ovlašteništvo prelazi inim načinom nego li putem nasljedstva ili diobe ovlaštenoga zadružnoga odnosno plemićkoga zemljišta, dužan zemljišnoj zajednici platit posebnu primjerenu pristupninu (statutovinu).

§. 19.

Zemljišne zajednice, što ih tvore plemići (§. 5. o. z.), ter u kojih se je po postojećem neprekinutom pravnom običaju za ovlašteništvo zahtjevala posebna stališka pripadnost vlastnika ovlaštenoga zemljišta, vlastne su pravilnikom odrediti, da i u buduće svaki na kojega predje ovlašteništvo inim načinom nego li putem nasljedstva ili zadružne diobe ovlaštenoga zemljišta, ima podati dokaz o takovoj stališkoj osobnoj sposobnosti, ako želi vršiti ovlašteništvo.

§. 20.

U slučajevih predidućih paragrafa 18. i 19. negubi se ipak pravo ovlašteništva, već ono počiva, dok nebude uvjetom pravilnika udovoljeno.

§. 21.

Ovlašteništvo, spojeno s vlastnosti stanovitih nepokretninah, moći će vlastnik sprivolom zemljišne zajednice prenjeti s prvobitnoga ovlaštenoga zem-

Ijišta bud cielo bud djelomice na ino svoje zemljište jednakoga svojstva (plemčko, slobodno, gradjansko, krajisko i t. d.), koje leži u području iste upravne obćine.

Prenosu takovu ima ipak samo mesta, ako time nebudu oštećena prava trećih osobah.

§. 22.

Ovlašteničvo samo za sebe nemože se odtudjiti, osim ondje, gdje zemljišta zajednica pravilnikom uredi pravo priekupa na korist zemljištne zajednice i suvlastnikah.

Prihvati li pravilnik ovo načelo, imati će se pravo priekupa upisat u gruntovnicu (§. 63. gruntovnoga reda).

Nadalje vlastna je zajednica pobliže ustanoviti, komu pripada pravo priekupa i kako će se ono izvršivati.

Neučini li pravilnik toga, vriedit će sliedeća načela.

Ovlaštenik, koji kani prodati svoje ovlašteničvo samo za sebe, ima ponajprije ponuditi zemljištu zajednicu i putem iste sve suvlastenike u zemljišnoj zajednici, neće li tko od njih kupiti, naznačiv pri tom uvjete, pod kojimi kani ovlašteničvo prodati.

Zemljišna zajednica kao takova ima prvenstvo pred svakim drugim, za njom dolaze pojedini suvlastenici i to ponajprije rođaci po blizini srodstva, onda medjaši, napokon suseljani prodavčevi.

Ima li više ovlaštenikah, koji imaju jednako prvenstvo, tad ako se spoznaju, mogu kupit ovlašteničvo zajedno.

Ako li se nepogode, ima prvenstvo rođak, koji je uza to i medjaš, i medjaš, koji je još uza to prodavčev suseljanin.

Neima li takvoga slučaja odlučuje prodavac, komu će izmedju njih prodati.

Ako se u roku od trideset danah nakon što je zemljišnoj zajednici prodavac priobčio namjeru, da želi svoje ovlašteničvo prodati, nijedan ovlaštenik neposluži pravom priekupa, tad se može ovlašteničvo prodati svakomu, koji je vlastnik nekretninah, ležećih u području iste upravne obćine.

Protiv prodaji, kojom je povredjeno pravo priekupa, može ustati svaki ovlaštenik u smislu §. 1079 o. g. z. Tužba o posjedu prava priekupa zastaruje za mjesec dana od onoga dana, kad je tužitelj doznao za prodaju, u svakom pak slučaju za godinu danah, odkad je prodaja provedena u gruntovnici.

§. 23.

Ovlašteničvo samo za sebe nemože biti predmetom ovrhe ter se nemože niti privolom ovlaštenikovom gruntovno obterećivati.

§. 24.

Svaka zajednica mora zametnuti i voditi temeljnu knjigu, u koju valja unjeti sve ovlaštenike uz razmjerje ovlašteničtva.

§. 25.

Gospodarstvo na zemljištih zajednice mora biti prema trajnoj koristi zajednice.

U pogledu gospodarstva sa šumami i šumskimi plohami (drvljem obraštenim pašnjaci) imaju valjati svi propisi, glaseći o gospodarenju s občinskim šumama.

§. 26.

Unutar granica ovoga zakona i pravovaljano sastavljenih pravilnikah upravljaju i razpolazu zajednice pod nadzorom oblastih, u ovom zakonu naznačenih, samostalno svojom imovinom.

One su vlastne unutar propisa ovoga zakona sticati svaku vrst imovine ter mogu i napram svojim članovom biti vjerovnikom i dužnikom.

§. 27.

S redovitim i izvanrednim prihodi od svojih šumah (§. 25.) razpolazu zajednice kao i s prihodi od ostale svoje imovine.

Od izvanrednih prihoda šumskih mora se u šumsko-gospodarstvene svrhe zemljištne zajednice obratit onaj dio, koji je potrebit za uzpostavu prijašnjega prihoda u šumah i za trajno namirenje poreza.

Na to će nadzorne oblasti paziti ureda radi.

Zemljištne zajednice dužne su namjestit sposobno osoblje, nuždno za zaštitu šumah svojih i za vodjenje šumskoga gospodarstva, ter imadu svake godine u svoj proračun uvrstit trošak potrebit u svrhu pravilna šumskoga gospodarstva.

Nadzorne oblasti imaju bedit nad tim, da se zemljištna zajednica u svakogodišnjem proračunu pobrine za pokriće toga troška.

Možda nužni namet ima se političkim putem ubrati od ovlaštenikah (§. 14.).

§. 28.

Novčane glavnice, namaknate iz izvanrednih prihoda šumah (§. 27.) zemljištih zajednicah zatim iz prodaje ili zamjene zemljištih zajednice, ne mogu se u pravilu porazdeliti medju ovlaštenike. Samo s kamati od takovih glavnica postupa se kao s redovitim prihodom.

Zaključci zemljištne zajednice, kojimi se čine razpoložbe sa samom takovom glavnicom, valjaju istom nakon odobrenja po zemaljskoj vladu.

§. 29.

Sve poslove s upravom imovine zemljištne zajednice, u koliko nisu glavnoj skupštini svih ovlaštenikah pridržani, vodi zastupstvo, kojemu стоји на čelu glavar (§. 34.).

§. 30.

Glavna skupština sazivlje se svake godine najmanje jedan put.

O svakom sazivu ima se pravodobno obavjestiti ona upravna oblast, kojoj pripada neposredni nadzor (§ 50)

§. 31.

Glavnoj skupštini svih ovlaštenika mora bit pridržano pravo:

- a) utanačit ili mjenjati pravilnik;
- b) izabrat zastupstvo;
- c) obavljat reviziju računah;
- d) ustanovljivat proračune i odredjivat, kako se ima razpoložit s redovitim i izvanrednim prihodom zajednice,
- e) odlučivat glede uzimanja ili podjeljivanja zajmovah;
- f) sticat ili odtudjivat imovinu;
- g) odredjivat, ima li se dioba kojega zajedničkoga zemljišta provesti, u koliko joj po zakonu mjesata imade;
- h) odredjivat, kakovi se prinosi imadu pobirati u ime statutovine (§. 18.) kao i prema potrebi u ime skupnih užitaka u naravi, pripadajućih pojedinim ovlaštenikom.

§. 32.

Ni jednom ovlašteniku nemože se uzkratiti pravo, da po razmjeru svojega ovlašteničtva sudjeluje kod obnove zastupstva.

Pobliže ustanove o tom i o načinu glasovanja ustanovljuje zajednica u svojem pravilniku.

Nijedan ovlaštenik nemože imati više od jedne trećine glasova.

§. 33.

Broj članovah zastupstva nesmije bit ni manji od trojice, ni veći od trideset i šestorice.

§. 34.

Zastupstvo bira glavara zemljištne zajednice.

Naslov tomu glavaru vlastna je svaka zajednica odrediti prema postojećemu običaju.

Prema oblastim i trećim osobam zastupa zajednicu glavar, nu pravnimi poslovi može on obvezati zajednicu samo uz obdržavanje posebnih propisah ovoga zakona i pravilnika zajednice.

§. 35.

Mandat zastupstvu i po njem izabranu glavaru, nemože trajati ni manje od godine ni duže od pet godinah.

Zastupnici i glavar mogu bit ponovno izabrani.

§. 36.

Izbor zastupnikah kao i glavara priobćit će zemljištne zajednice znanja radi nadležnoj upravnoj oblasti i to zajednice, koje posjeduju šumah onoj oblasti, kojoj po postojećih propisih pripada pravo nadzora nad gospodarenjem sa šumskim posjedom dotične zajednice.

§. 37.

Nadležna upravna oblast vlastna je dokinut izbor, koji je pao na osobu, pravomočno osudjenu sbog kažnjiva čina počinjena s koristoljubljha.

§. 38.

O svakoj glavnoj skupštini i sjednici zastupstva valja sastaviti zapisnik ter u njem navesti imena prisutnih i stvorene zaključke uz naznaku razmjerja glasovah.

Zapisnike te valja, ako u njima ima zaključakah, koji se po naravi svojoj imaju tek odobriti od koje oblasti, predložiti neposredno nadležnoj oblasti.

§. 39.

Gdje više zemljištih zajednicah tvori jednu, obavlja poslove skupštine primjeren broj članovah pojedinih zajednicah.

§. 40.

Zemljištne zajednice vlastne su u pravilniku svom izreći, da njihova ne-pokretna imovina nije djeliva za stanovito vrieme.

Ako ipak u području katastralne obćine, u kojoj leži nepokretna imovina zemljištne zajednice, bude odredjena komasacija, moći će se na zahtjev ovlaštenikah (§. 42.) s privolom vlade zemaljske provesti dioba i prije izminuća pravilnikom ustanovljena vremena.

§. 41.

Dioba šumah dopustiva je samo uz privolu zemaljske vlade.

§. 42.

Dioba posjeda, glede kojega nije izključena dioba (§§. 40. i 41.), ima se provesti, ako ju zaključi glavna skupština većinom od dve trećine glasovah svih ovlaštenikah.

Oni, koji se neće dieliti, mogu tvorit i nadalje zemljištu zajednicu.

§. 43.

Zaključak glavne skupštine, kojim se preinačuje koja ustanova pravilnika, nabavlja, odsvaja ili zamjenjuje nepokretna imovina ili razpolaze s novčanimi glavnicami (§. 28.), valja tek nakon odobrenja po zemaljskoj vladi, koja će o tom saslušati županijski upravni odbor.

Valjanost ostalih zaključaka zastupstvah i glavnih skupštinah zemljištnih zajednicah visi o potvrdi upravnih oblastih (§. 50.), uz redoviti molbeni tečaj, samo onda, ako se radi o proračunu, u kojem izdateci nadmašuju redoviti dohodak i o sklapanju zajma, presižućega godišnji redoviti prihod zajednice u gotovom novcu.

§. 44.

Upravne občine dužne su na poziv nadležne upravne oblasti zastupstvu zemljištih zajednicah, kojim nedotječu sredstva za samostalno blagajničko rukovanje, bit na ruku po svojih organih, naročito, da vode račune, primaju i izdaju gotovinu, kao i da sastavlju zapisnike i podneske u upravnih i blagajničkih poslovih zajednice.

Poslovanje to ima se vodit razlučeno od posalah upravne občine.

Zemljišne zajednice dužne su primjereno odštetit upravnu občinu, u koliko ovoj odatle nastanu veći troškovi.

Ako nedodje gledi visine toga prinosa do sporazumka izmedju zemljišne zajednice i upravne občine, odlučuje na predlog nadležne upravne oblasti o tom županijski upravni odbor, odnosno zemaljska vlada.

Na predlog upravne oblasti može županijski upravni odbor takovu odredbu učinit i ureda radi, ako mu se učini shodnom, u slučaju, ako proračuni ne budu redovito sastavljeni, ako se računi točno nevode, ako nebude poskrbljeno za pokriće nužnih izdatakah ili ako se zanemaruju propisi ovoga zakona.

§. 45.

Ako zastupstvo neće da vrši pravomoćnih odredabah oblasti, ako radi samovoljno, gdje treba ovlast glavne skupštine, ili ako se u obče u bitnih ustanovah nedrži ovoga zakona ili pravilnika zajednice, moći će na predlog nadležne oblasti županijski upravni odbor bud sve zastupnike, bud pojedince, koji su neredu krivi, rednom kaznom pritegnuti na red.

Redna kazna je globa od 5—100 for.

Ako se kaznom nedodje do svrhe, može nadležna oblast zastupstvo raspustiti i postaviti upravitelja.

O tom će u svakom slučaju bit obavješten i županijski upravni odbor.

§. 46.

Upravitelj vlastan je samo voditi tekuće poslove zemljišne zajednice.

§. 47.

Županijski upravni odbor ima u slučaju raspusta zastupstva zemljišne zajednice najduže u roku od tri mjeseca putem nadležne upravne oblasti sazvati glavnu skupštinu svih ovlaštenikah, da izabere novo zastupstvo.

Županijski upravni odbor vlastan je od izberivosti u takovu slučaju izključiti one prijašnje zastupnike, koji su krivnjom svojom dali povoda raspustu.

Čim novo zastupstvo bude pravovaljano izabrano, prestaje djelovanje upravitelja.

§. 48.

Ako se uvjeri županijski upravni odbor, da se po prijašnjem paragrafu provedenom obnovom zastupstva nije uzpostavio red, s razloga što su se užitni i upravni odnosaži zemljištne zajednice tako pomrsili, da je nastala nužda razgodbe, imat će pozvat razgodbeno povjerenstvo, da provede razgodbu ureda radi.

§. 49.

Nove zemljištne zajednice po načelih ovoga zakona mogu se stvorit samo uz privolu zemaljske vlade.

II. Oblasti.

A) Za nadzor nad zemljištнимi zajednicama i prvim uredjenjem njihovim.

§. 50.

Nadzor nad zemljištнимi zajednicama u prvoj molbi vrši u pravilu nadležna kotarska oblast (gradsko poglavarstvo) i to bud neposredno bud putem poglavarstava upravnih občinah.

Zemljištne zajednice, koje su vlastnice šumah, stoje pod nadzorom one oblasti, kojoj u pogledu šumskoga gospodarstva pripada nadzor.

§. 51.

Nadzorna upravna oblast ima bit na ruku zemljištним zajednicam ter sudjelovati kod sastavka pravilnika i popisa ovlaštenikah kao i u obće kod prvega uredjenja njihova (paragraf 57—66.)

§. 52.

Sve prepore ovlaštenikah glede izvršivanja ovlašteničkoga prava, u koliko je ovo samo nepreporano toli glede postojanja, koli glede obsega, riešavaju za nadzor nadležne upravne oblasti (§. 50.)

Proti odlukam upravne oblasti dozvoljen je pravni liek utoka prema obćenitim propisom.

§. 53.

Ako nastane prepor stoga, što se uzkračuje komu posvema ili djelomice ovlašteništvo koj je ovlaštenik, ili što se komu podjeluje ovlašteništvo, kojemu ovo nepripada, ili barem ne u razmjeru onom, u kojem mu se podieljuje, tad odlučuju o tom za nadzor nadležne upravne oblasti (§. 50.) redovitim molbenim putem.

Stranci, koja se osjeća odlukom ovom u svojih privatnih pravih povriđenom, ostaje otvoren put redovite pravde po članku 11. zakona od 28. veljače 1874. o sudačkoj ovlasti.

B) Za razgodbu i diobu.

§. 54.

Za uredjenje skupnih užitnih pravah kao i odnošajah zemljištnih zajednicah nadležna su u svih slučajevih, kad nadzornoj upravnoj oblasti nije pošlo za rukom podpuno uredjenje naznačenih odnošajah, ista ona povjerenstva, koja su po II. odsjeku zakona od 26. svibnja 1891. o kamasaciji (br. 40. sbornika) postavljena za provadjanje komasacija.

§. 55.

Razgodbena povjerenstva, ustanovljena u predidućem paragrafu, nadležna su i za provadjanje diobah zajedničkih zemljištah, u koliko im po ovom zakonu ima mesta.

§. 56.

Uz diobu može se podjedno i razgodba provesti, ako jedan dio ovlaštenika želi i nadalje ostati u zajednici.

III. Postupak.

A) Kod prvoga uredjenja.

§. 57.

Kotarske oblasti (gradska poglavarstva) imaju ureda radi uastojati, da budu ustanovljene svekolike zemljišne zajednice, ležeće u području njihovu kao da se točno ustanove zemljišta tih zajednicah i popišu svi ovlaštenici.

U koliko u području gore naznačene oblasti ima zemljištnih zajednicah, koje podpadaju inoj nadzornoj upravnoj oblasti, valja ostaviti nadležnoj upravnoj oblasti, da provede gore naznačene izvide.

§. 58.

Posliedak prvih tih izvidah o tom, koje se skupine ovlaštenikah imaju smatrati zemljištnimi zajednicami po načelih ovoga zakona i koji im je zemljišni posjed, ima se javno u službenih novinah i u područnih občinah proglašiti uz poziv, da si svaki interesent, koj misli, da odnosna zemljišna zajednica nepostoji ili da se njezino vlastništvo neodnosi na naznačena zemljišta, ima prijaviti u roku od šest mjeseci kod oblasti, od koje je oglas potekao.

§. 59.

Nečekajući uspjeha oglasa imaju se podjedno oni ovlaštenici, za koje se je doznao, pozvat u glavnu skupštinu u području občine, gdje leži zemljišna zajednica, kojoj ima prisustvovat izaslanik oblasti kao i prema okolnostim načelnik upravne občine.

§. 60.

U skupštini ima se nastojati o sporazumku ovlaštenikah glede načelih, po kojih se ima pravilnik sastaviti.

U svrhu sastavka toga pravilnika ima se izabrat odbor. Odboru tomu bit će zadaćom, da sastavi odnosno izpravi popis ovlaštenikah.

§. 61.

Pravilnik i popis ovlaštenikah imaju se u području proglašit uz primjetbu, da se prigovori imaju podnjeti nadležnoj upravnoj oblasti u roku od mjesec danah.

§. 62.

Upravne oblasti riešit će prigovore uz redoviti molbeni tečaj, ako su po naravi prigovara na to ovlaštene. U protivnom slučaju obustaviti će svoje djelovanje ter ustupit sve izvidne spise razgodbom povjerenstvu u svrhu razgovabe ureda radi (§. 68.)

§. 63.

Takovu ustupu ima mjesta već nakon prvih izvidah, ako je jasno, da do sporazumka nemože doći ili ako su odnošaji zemljištne zajednice tako zamršeni, da se bez razgovabe u smislu ovoga zakona nemogu urediti.

§. 64.

Ako proti obstanku zajednice, sastavku pravilnika i popisu ovlaštenikah nebude s nijedne strane prigovora ima nadzorna oblast pravilnike i popise dostaviti županijskomu upravnomu odboru, koj će jih uz vlastito mnjenje kr. zemaljskoj vladi podnjeti.

Odobrenje moći će zemaljska vlada samo uzkratiti, ako je pravilnik i popis nepotpun ili u protuslovju s ovim zakonom, ili ako se u pravilniku ustanovljuje nerazmjerna pristupnina (§. 18.).

§. 65.

Ako zemaljska vlada neodobri osnovu pravilnika, imat će podjedno točno naznačiti zemljištnoj zajednici preinake, koje se u pravilniku imaju provesti.

Neudovolji li zajednica pozivu vlade u primjerenom roku, što će ga vlad a naznačiti, tad se ima odredit razgoda ureda radi (§. 68.).

§. 66.

Ako se podigne prigovor stoga, što se zemljištna zajednica stvara od skupine, koja ju po načelih ovoga zakona nemože tvoriti, ili ako su odnošaji glede posjeda zemljištne zajednice i skupnih užitakah, tako zamršeni, da ih upravna oblast, koja prvo uredjenje nadzire nemože sporazumkom stranakah bez posebnih izvidah na licu mjesta razmrsiti, tad prestaje djelovanje upravne oblasti ter se ureda radi ima pristupiti k razgodbi (§. 68.).

B. kod razgodb e (diobe).

§. 67.

Razgoda provadja se:

- a) ureda radi;
- b) na molbu stranaka.

§. 68.

Razgodbu ureda radi ima županijsko razgodbeno povjerenstvo zametnuti i provesti, čim mu nadležna upravna oblast podnese izvidne spise. Spise te ima oblast upravna svaki put obložiti gruntnim izvadkom zemljištah, glede kojih se razgoda ima provesti, kao i popisom ovlaštenika, u koliko su upravnoj oblasti poznati.

§. 69.

Molbu za razgodbu odnosno diobu imaju stranke predati županijskomu razgodbenu povjerenstvu, u molbi navesti razloge, s kojih je razgoda (dioba) po njihovu nazoru nužnom postala, a ujedno pridonjeti gruntni izvadak i nacrt zemljištah, o kojih se radi, kao i popis ovlaštenikah, uz točnu naznaku imenah onih ovlaštenikah, koji žele razgodbu odnosno diobu.

Kad se traži dioba, ima se molbi priložiti u izvoru ili ovjerovljenom prepisu zapisnik one glavne skupštine, u kojoj je dioba zaključena, zatim pravilnik i rješitba zemaljske vlade, u koliko je odobrenje zemaljske vlade za provedbu diobe nužno.

§. 70.

Ako nebi trebalo takovu molbu odbiti za razgodbu (diobu) s očite neosnovanosti ili je nebi trebalo nadopuniti, odredit će županijsko razgodbeno povjerenstvo ročište na licu mjesta i opredelit iz svoje sredine izaslanika za provedbu razgodsbe (diobe).

Tomu ročištu valja prizvat stranke s tim dodatkom, da će se o svakom, koji nedodje, držati, da je privolio uz sve odredbe razgodbenoga povjerenstva.

§. 71.

Ustanoviv privremeno ovlaštenike i razmjerje ovlašteničtvah, izreći će razgodbeno povjerenstvo, dali ima mjesta razgodi (diobi).

Dozvoljenu razgodbu (diobu) valja oglasit u službenih novinah i po mjestnom običaju u občinah u kojih se obavlja razgoda (dioba).

Istim oglasom imaju se uz što točniju oznaku razgodbenoga (diobnoga) objekta pozvati svi, koji misle, da su pri tom interesenti, neka se prijave u neprekoračivom roku od 6 mjesecih, jer će inače ovlaštenici, koji se neprijave provede li se razgoda (dioba) bez obzira na njih, moći zahtjevati samo naknadu u novcu, i to samo unutar roka od tri godine (§. 85.).

§. 72.

Danom uvrštena u službene novine oglasa o dozvoljenoj razgodbi počimljie nadležnost razgodbenih povjerenstvah ter se imaju predmeti, koji do toga dana nebudu pravomočno riešeni po oblastih do tad nadležnih, ustupit na riešenje razgodbenom povjerenstvu.

§. 73.

Izaslanik pozivlje na razpravu sve, o kojih bud kojim načinom dozna, da su ovlaštenici u razgodbi (diobi).

Nemože li se naći koji ovlaštenik ili mu je boravište nepoznato, imenuje mu se skrbnik, ako nije sam postavio zastupnika.

§. 74.

Treće osobe, koje imaju uknjiženih pravah bud na zemljištu zajednice bud na nepokretnini s koje vlastnošću je spojeno ovlašteničtvu na zemljištu zajednice, mogu sudjelovati kod razgodbne (diobe) u svrhu očuvanja svojih pravah, nu ne mogu svojim prigovorom zapriječit razgodbne.

Da se nekrnje prava trećih osobah, na to imadu razgodbene oblasti paziti ureda radi.

§. 75.

Valja nastojati, da se razgdba (dioba) provede na temelju sporazumka ovlaštenikah.

§. 76.

Prije nego se pristupi k izradbi razgodbene (diobne) osnove, imaju se pravomočno ustanoviti kako zemljište, o kojem se radi, tako i svi ovlaštenici i razmjerje njihovih ovlašteničtvah.

§. 77.

Diobno zemljište, valja procieniti, u koliko nebi druge poznate okolnosti bile dovoljne za točno ustanovljenje vrednosti pojedinih nekretninah.

Tu vrednost valja izkazati u diobnoj osnovi.

§. 78.

Kad se provadja dioba valja ovlaštenikom, koji izjave, da žele i nadalje ostati u zajednici, ostaviti jedan dio svima zajedno s osobitim obzirom na to, da ne budu oštećeni u svojih gospodarstvenih probitcih.

Da li glede njih treba provesti razgodbu, visi o propisih, postojećih za razgodbu.

§. 79.

Razgodbom ima se svagda utanačiti pravilnik, koji ima sadržavati unutar propisah ovoga zakona točne ustanove ob uredjenju skupnih užitaka i o na-

činu uprave i o gospodarstvenih mjerah, nužnih za trajno gospodarenje s zajedničkim zemljišti.

§. 80.

Nadležnost tih razgodbennih povjerenstvah obsiže i razpravu i odlučivanje o svih stvarnih pravnih odnosačih, u koliko je to nužduo u svrhu razgodsbe, napose i o medjah skupnoga zemljišta o postojanju i obsegu pravah ovlašteničkih, o nužnih učestnikom služnostih i gospodarskih uredbah (poljskih putevih, naplavnih jarečih, potočnih koritih, mostovih i t. d.), u koliko je nuždno i ove upriličiti u razgodi.

S toga je izključena nadležnost onih oblastih, koje bi, da ne bude razgodsbe, nadležne bile riešavati te predmete.

Nu kad je razgodbom riešen pripor o medjah skupnoga zemljišta ter ob obstoјnosti ili obsegu ovlašteničkoga prava, vlastna će bit stranka, koja drži, da joj je učinjeno krivo, poslužit se pravom, što joj ga podieljuje čl. 11. zakona od 28. veljače 1874. o sudačkoj vlasti.

§. 81.

Prepori o vlastničtvu ili posjedu nepokretninah, s kojimi je spojeno ovlašteničtvo, spadat će i nadalje pred redovitoga sudca. Nu i u slučaju preporah, koji spadaju pred sud, ima razgodbeno povjerenstvo pokušat nagodu.

§. 82.

Poslove, koji se tiču javnih komunikacija i gradjevnoga redarstva, valja da riešavaju oblasti za to po postojećih propisih nadležne.

§. 83.

Razgodbena povjerenstva nadležna su provadjavaju razgodbu (diobu), da radi primjerena prelaza u novo stanje izdadu privremenih odredabah u svrhu da se očuva sučanstvo ili gospodarsko stanje dotičnih zemljištah.

§. 84.

Razgodbom ima se odmjeriti svakomu ovlašteniku njegovo ovlašteničtvo (§. 14.) ter ustanoviti, s kojim je zemljištem isto spojeno.

§. 85.

Proti konačnoj riešitbi županijskoga razgodbennoga povjerenstva — a takovom se smatra i riešitba, kojom se odbija molba za razgodbu (diobu) — ide stranke pravo utoka zemaljskomu razgodbennomu povjerenstvu u roku od 30 dana, a tako i proti riešitbam glede postojanja ili obsega prava kojega ovlaštenika, glede ustanovljenja razgodbennoga zemljišta, u roku od 14 danah. Proti svim ostalim riešitbam u razgodbennom (diobnom) postupku ne ima posebnoga

pravnoga lieka, već se mogu prigovori proti istim spojiti s utokom proti konačnoj rješitbi županijskoga razgodbenoga povjerenstva. Povrate u prijašnje stanje nema u razgodbenom postupku.

Ali se imade i na kasnije zahtjeve uzeti obzir, u koliko to može biti bez znatnijega uštrba za tečaj razgodbenoga (diobnoga) postupka.

Osim toga slučaja mogu oštećeni ovlaštenici zahtjevati redovitim putem pravde u roku od 3 godine iza svršetka razgodbe (diobe) naknadu u novcu od onih, koji su se na njihovu štetu okoristili tehničkimi pogreškami ili po tom, što oni u razgodbi (diobi) nisu nikako učestvovali.

§. 86.

Ako se prije predaje ma i slučajno umanji vrednost koga diela, kako je uzeta podlogom diobnoj osnovi, dotični učestnik može u roku od 60 danah iza ovrhe dotičnoga diela osnove, zahtjevati pred razgodbenim povjerenstvom od ostalih učestnikah izravnjanje u novcu.

U istom roku i pred istom oblasti može ovlaštenik, prikraćen s neobdržavanja privremenih odredabah, izdanih radi primjerena prelaza u novo stanje posjeda, zahtjevati naknadu u novcu od onih koji su krivi toj prikrati, ako se odnošaji zemljištnoga posjeda, uzeti podlogom diobnoj osnovi, za vrieme između odobrenja i ovrhe diobne osnove višom silom (promjenom toka rieke, dugotrajnom povodnjom, odronom zemlje i t. d.) toli znatno promjene, da ne pomažu izravnjanja u smislu predidućega propisa al. 2. može županijsko razgodbeno povjerenstvo na zahtjev koga ovlaštenika posve ili diono dokinuti diobnu osnovu, te odrediti, ako je dioba još moguća, nov postupak.

Proti takovim odlukam pristoji pravo utoka u roku od 14 danah na zemaljsko razgodbeno povjerenstvo.

§. 87.

Prava trećih osobah, uknjižena na diobnom zemljištu, prelaze na dielove nastavše od toga zemljišta.

Od tuda se izuzimaju zemljištne služnosti (§. 474. o. g. z.) koje postanu suvišnimi uslijed gospodarskih uredbah, upričenih uz diobu (§. 9. al. 1.) te potom prestaju bez odštete.

Zakupnik diobnoga zemljišta dužan je, ako se stranke neslože inače, ustupiti zemljišta uz primjeren odakaz novomu vlastniku, bio nebio zakupni ugovor uknjižen.

Zakupnik je, ako zakupnim ugovorom nije što drugo ugovoreno, tada vlastan tražiti od zakupodavca samo naknadu štete u pravom smislu rieči (§. 1323. o. g. z.)

§. 88.

Troškove provedena razgodbenoga postupka imaju namirit ovlaštenici po razmjeru svojih ovlašteničtvah.

U slučaju, ako se zametnu razgodbeni izvidi na molbu stranakah, pak razgodbeno povjerenstvo izreće, da neima mesta razgodi, imaju namirit troškove one stranke, koje su molbu podnesle.

Troškove diobe imaju nositi oni ovlaštenici, kojim su dielovi od zajedničkoga zemljišta pojedince dodieljeni i to prema razmjerju dielovah svojih.

§. 89.

Razgodbena povjerenstva vlastna su izricati proti onim, koji nepristojnim ponašanjem prieče ili otegočuju uredovanje ili neće da obdržavaju privremenih odredabah, izdanih u smislu §. 83. redne kazni od 5—100 for.

§. 90.

U razgodenom (diobnom) postupku imaju se u ostalom prema smislu i svrsi shodno uporaviti ustanove §§. 28—61., 65—67. zakona od 26. svibnja 1891. o komasaciji. }

IV. Prelazne ustanove.

§. 91.

Zemljištne zajednice, koje su i prije krieposti ovoga zakona na temelju pravovaljana zaključka, potvrđena po do tada nadležnoj oblasti, opredielile zakupnine ili prihod od nekretninah svojih za pokriće troškovah upravne, školske ili crkvene obćine, neće moći bez privole zemaljske vlade takove prinose suzegnuti svrsi, kojoj su namienjeni.

§. 92.

Zemljištne zajednice dužne su svakomu, koji se nadje u vrieme prvoga uredjenja (razgodsbe) u neprepornom faktičnom uživanju skupnih užitakah budakove vrsti, dozvoljavat u dosadanjem razmjerju i nadalje izvršivanje tih užitnih pravah, ali samo za osobu toga uživatelja.

Ako glede obsega toga užitka neima sporazumka, valjat će obseg taj ustanoviti prema prosječnoj godišnjoj kućnoj i poljskoj potrebi pojedinoga takova faktičnoga pravoužitka.

V. Konačne ustanove.

§. 93.

Potanje ustanove o sastavljanju pravilnikah, prvom uredjenju zemljištih zajednicah, poslovnom redu razgodbennih oblastih i o postupku, izdat će zemaljska vlada naredbenim putem.

§. 94.

Globe, ubrane u smislu ovoga zakona, teku u zakladu za promicanje gospodarskih svrhah, utemeljenu zakonom od 25. rujna 1881. (sbornik br. 72.).

U slučaju neutjerivosti pretvara se kazan globe i to za svakih pet forintih u zatvor od 24 sata.

§. 95.

Ustanove ovoga zakona neprotežu se na diobe občinskih pašnjakah, zamenjute prije krieposti ovoga zakona.

§. 96.

Stavljuju se izvan krieposti svi zakoni i propisi, stojeći u protuslovju s ovim zakonom, naročito zakon od 7. veljače 1892., kojim se privremeno uređuje pravo dieliti občinske pašnjake (br. 18. sbornika od godine 1892.).

§. 97.

Kojim će danom ovaj zakon zadobiti kriepost, oprediebit će ban naredbom

§. 98.

Provjeda ovoga zakona povjerava se banu.

Obrazloženje

k osnovi zakona ob uredjenju zemljističnih zajednicah.

Uredjenje pravnih odnošajah, tičućih se tako zvanih skupnih užitakah, osjeća se već odavna kao jedna od najprečih potreba.

Kad se je razpravljalo o „zakonu od 7. veljače 1892., kojim se privremeno uređuje pravo dieliti občinske pašnjake“ (br. 18. sbornika od g. 1892.), bilo je toli zemaljskoj vlasti, koliko visokomu saboru posve jasno, da je nužna izpravna kodifikacija uredjenja i razgovrbe „zajedničkih užitaka“, da se dakle spomenutim zakonom „o privremenom uredjenju prava dieliti občinske pašnjake“ nestvara ništa stalna, već da on ima biti samo predtečom obćenitoj regulaciji.

Vlada je s toga već u obrazloženju svojem k rečenomu zakonu sama izrekla, da na temelju pripravnih radnja, u obrazloženju pobliže iztaknutih, kani pristupiti k izradbi zakonskoga predloga ob uredjenju zajedničkih užitaka.

Prihvativ razloge vladine stavio se je zatim i visoki sabor na stanovište, da je uredba tih odnošajah nuždna, ter je tako u sjednici od 20. siječnja 1892. došlo do rezolucije „da se kr. zemaljska vlast poziva, da u izgled stavljenu osnovu zakona ob uredjenju t. z. skupnih užitaka predloži saboru najduže za tri godine.“

Odatle je potekla izradba predležeće osnove.

Podatci, sabrani kod zemaljske vlade uslijed naredabah od 9. studenoga 1370. br. 45.008 unutarnjega odjela i od 21. kolovoza 1890. br. 10.310 odjela za pravosudje, pokazuju vrlo žalostnu sliku sadašnjega stanja zemljističnih zajednicah.

Tim je to štetnije po zemlju, što se kako iz priloga (Vidi prilog I.) proizlazi, zajednički užitci odnose na ogromne uprav površine raznovrstnih zemljističnih.

Bit će sedmi dio po prilici svega prostora naše domovine, koj pripada raznolikim mjestnim, katastralnim, plemičkim, povelenjem, urbarskim, krajiškim i t. d. občinam, mjestom, selom, hrpam kućah i t. d. U tu pakov površinu nisu ubrojeni posjedi upravnih (političkih) občinah kao takovih, a nisu u odnosnih izkazih sadržane ni šume, ni imo zemljišta, spadajuća u vlastništvo „krajiških imovnih občinah“.

U četiri glavne skupine dale bi se možda razvrstiti sve te najraznovrstnije zemljištne zajednice, na koje se u osnovi pomišlja. Prva skupina, bile bi tako zvane plemičke občine, zajednice ratarah plemičkoga stališa, od starine vlastnice svojih skupnih zemljištah. Drugu skupinu tvore raznovrstne povlaštene „občine“, t. j. zajednice ratarah neplemičah, koji su i za vrieme kmetstva sačuvali bud na temelju donacija, bud na temelju privilegijah, bud i samo po pravnom običaju izključivo uživanje stanovitih nepokretnih, naročito šumah, temeljem svojega prava vlastnosti, kadikad pobijana, ali sad nepreporuna.

Treća najveća kategorija, bile bi urbarske občine sa svojimi pašami i šumama, njima dodieljenimi putem segregacije.

U četvrtu napokon skupinu mogli bismo uvrstiti krajiške mjestne občine, s njihovimi pašnjaci, kadikad i posebnimi občinskim šumama.

Granice tih kategorijah nisu tako opredieljene, kako se čini na prvi pogled. Obilježja jedne skupine prelivaju se u drugu, naročito način uživanja, i međusobna pravna razmjerja zajedničarah malo gdje da su jednolična. U svoj toj razrožnosti, žaliboze ima jedno zajedničko obilježje: svi ti posjedi stoje — s neznatnim izvirkama — pod upravom slabom, bolje rekuć nikakvom. Tomu se nije čuditi.

Dok se je područje upravne občine redovito sudaralo s posjednim područjem zemljišnih zajednicah, dok su občinari upravne občine bili i ovlaštenici u zajedničkom posjedu, dotle nije bilo tako nuždno, da se pomišlja na posebnu upravu zemljišnih zajednicah. Občinsko zastupstvo bilo je podjedno predstavnik koli občinarah, toli interesentah u zemljišnoj zajednici. Nu upravnim občinam nameće se sve to više dužnostih. One jedva udovoljuju svim potrebam državne toli zajedničke, koli autonomne uprave.

Koliko god u njihov naravni djelokrug zasjeća i uprava s dobrom i imovinom občine, zastupstva i poglavarstva njihova prestala su ipak biti sposobnim organom za upravu nad posjedom zemljišnim, koj nepripada svakomu občinaru upravne občine uslijed stečenja občinarstva i nastanjenja u području upravne občine, već pojedinim skupinam občinarah na temelju posebnoga ovlaštenja.

Občine upravne sad se razširuju, sad se sužuju i ciepaju; sve to s obzirom na promjenljive odnošaje sadašnjosti i na potrebe upravne službe.

Zemljištne zajednice pako, od starine postojeće, uz svoju grudu zemlje prikovane, prave vlastnice svojih posjeda, u kolebanju tom, u vječitim promjenah nastalih tečajem raznih preuređebah najniže grane upravne službe, morale su zapasti u najnepovoljnije stanje. Bez predstavništva, bez omedjašena djelokruga postale su one žrtvom bezglavja. Občinska zastupstva stvorena velikim dijelom od občinarah, kašnje priraslih, koji po nijednim načelu nemogahu

postati ovlaštenici u zemljištnih zajednicah, ležećih u području upravne obćine, ili se nisu ništa brinula za upravu i koristno gospodarstvo s posjedom zemljištnih zajednicah, ili ako su se brinula, činila su to samovoljno.

Ovakovi odnosaši, osobito uslijed pomanjkanja posebnoga predstavnicištva zemljištnih zajednicah, bili su povodom nejasnosti i radjanju sumnjah o samom vlastništvu.

Često putah pomrsila se je možebiti na temelju pogriešna upisa u javne knjige i našastare imovina „zemljišne zajednice“ s imovinom „upravne obćine“. Kako su pak ti unosi u javnih knjigah raznoliki, kako je već nestalnost u nazivlu morala dati povoda mnogim smutnjam, o tom sadržaje dokaze prilog (Vidi „prilog II.“) u kojem je u kratko prikazano sadašnje stanje tih upisah.

Često puta riešavale su i same upravne oblasti težka i zakučasta pitanja ob uživanju takovih zemljištnih posjedah na krivoj podlozi, prenajući pojam obćine u sadašnjem smislu rieči na tvorbe, kojim se zametak ima tražiti u posve različitim odnosašajih, nestojećih ni u kakovu savezu sa sadanjim pripadništvom u kojoj „upravnoj obćini“.

Tko da to oblastim upiše u grijeh kraj pomanjkanja svake jasne direktive?

Glede šumah t. z. urbarskih obćinah određuje §. 9. car. pat. od 17. svibnja 1857. da se s njimi ima postupati kao sa šumami „obćinskim“. Glede pašnjakah §. 2. istoga patentata veli: da se imaju urediti po postojavših zakonih urbarskih.

To su ustanove pomenutoga zakona glede uprave skupnih zemljišta, a i te se odnose samo na posjede, koji su urbarskim obćinam pripali putem segregacije.

Vlada je zatim na temelju §. 8 car. patentata od 17. svibnja 1857. izdala privremenu naredbu od 4. ožujka 1871 br. 2144 ob „upravi, gospodarenju i uživanju obćinskih šumah.“

Temeljna je misao te naredbe sadržana u §. 17. Uprava spada u djelokrug redovitoga obćinskoga zastupstva, a osoblje obćinske uprave, ima voditi dotične poslove i račune, sve uz nadzor i uticaj viših oblastih.

Po toj naredbi nastojale su upravne oblasti, proširiv ju možda ne sasvim opravdano i na sve ine (plemičke, poveljene i t. d.) zemljišne zajednice, osigurat barem šumsko gospodarstvo. Dapače, gdje se je bjelodano pokazalo, da redovito obćinsko zastupstvo nije sposoban organ za upravu imovine takovih zajednicah, činile su upravne oblasti izabirati posebne imovne odbore, kojim je povjerivano pod nadzorom upravne obćine i javnih oblastih vodjenje gospodarstva na posjedu zemljišne zajednice ili obava pojedinih pravnih posalah u ime zemljišne zajednice.

Kadikad su upravne oblasti, neimajući za to u zakonu valjana uporišta, sad više sad manje sgodno kušale udovoljiti potrebi života, ter su imovne odbore posebnimi, za cijelo svoje upravno područje namijenjenimi naredbami kako tako uredjivale.

Tim je ipak bilo slabo pomoženo.

Stanje uprave i gospodarstva sa zajedničkimi zemljišti ostalo je malne u svoj zemlji jednako nedostatno.

Odasvud stigoše izvješća, u kojih se ponavlja tužba, da uslijed neuredjene uprave narod znatnu narodno-ekonomsku štetu trpi.

Najviše bit će da su štetovale urbarsko-občinske šume, osobito prvih godina, dok im oblasti nisu posvetile više pažnje.

Skupni pašnjaci, kako izvješća glase, većim su dielom razgaženi i zapušteni, a od krajiških pašnjaka velik dio posvojiše pojedinci.

Razmjerje zajedničkih užitaka malne svagdje je nejasno, neopredieljeno. I u istih urbarskih občinah, gdje je po razmjeru selištnoga posjeda dodieljena užitnikom kompetencija šumska i pašnjačka, neima reda. Pojedinci izcrpljuju skupne užitke, a veliki dio posjednikah, ekonomsko slabijih, običajno nedodje ni s daleka do mogućnosti, da izrabi zajedničko zemljište prema razmjeru svojega prava.

Svemu tomu zlu možda nit nije moguće zakonotvornim radom doskočiti.

Nješto se ipak može pokušati s podpunom nadom na povoljan uspjeh.

Zakonskim ustanovama ob uredjenju zemljišnih zajednicah moći će se ponajprije omedjاشiti točno pojam stare „obćine“ i sličnih imovno-udružnih tvorbah, ter odciepiti sjedne strane od pojma „upravne obćine“, a s druge strane naravno i od raznih oblikah zajednice dobarah po gradjansko pravnom smislu.

Tim će se stati na put zatiranju starodavnoga instituta naše „obćine“, zatiranju tim pogubnijemu, što se pretvaranjem zemljišno-zajedničkoga ili po starom smislu rieči „občinskoga“ posjeda u posjed moderne upravne obćine, sve to više slabi ekonomска snaga domaćega našega pučanstva, u pravilu seljačkomu stališu pripadajućega. A skranje je vrieme, da se s tom pretvorbom prekine, gdjegod još nije ugasla u pravnoj svosti našega seljačkoga stališa stara „obćina“, koja uz svu raznolikost pojedinih pojovah, u pravilu nije drugo nego skupina ratarah, jednoga stališa pače od starine jednoga plemena, svaki od njih sa svojom „djedinom“ i pravom na skupni užitak u „obćini“, u nerazieljenom zajedničkom posjedu svijuh ovlaštenika.

Neda se tajiti, da se je takovo prvotno uredjenje naše „obćine“ samo u riedkih slučajevih, i to nikad ne posve neoštećeno, moglo preniet na našu generaciju.

Dapače i te neke „obćine“, stranom plemićke, stranom povlaštene, mogahu samo tako spasit uz najveću svoju mudrost i odvažnost barem najbitnija obilježja starine, što su se donekle podvrgle feudalnim institucijam, sa zapada unešenim. Najveći dio potonuo je tečajem stoljećah u obćenitom feudalnom pravnom shvaćanju posljednjih stoljećah srednjeg i prvih novoga veka, ustupiv mjesto proširenому i strogimi pravili utvrđenom kmetstvu. Ali kad je zatim najnovije doba sa sobom doniele razterecenje i segregaciju, predavajuć u podpuno vlastničtvo bivšemu kmetu (a i krajišniku) njegovo posebno zemljište, a

,občini“ skupni posjed, mogla se je ipak pod tom „občinom“ jedino razumjевati skupina ovlaštenikah, posjedujućih posebna ovlaštena zemljišta.

Uzprkos tolikoj raznolikosti pravnoga temelja i tečaja razvoja, nemanjka dakle u tom pogledu analogija izmedju svih tih kategorijah zemljišnih zajednicah.

Usljed razvoja društvenih i upravnih uredabah, koje u podpunoj oprieci sa starimi nazorima idu za tim, da se što više olabkoti promjena občinarstva i preseljenje iz jednoga kraja države na drugi, došlo je sada do toga, da se kako je već rečeno, u području malne svake pojedine občine nastanjuje sve to više tudišta življa, koj nestoji ni u kojem savezu s prvobitnom starom ili njojzini sličnom urbarskom ili krajiškom „občinom“, a često putanji ne pripadaju poljodjelskom stalištu, komu su u prvom redu namjenjena „zajednička zemljišta“.

Ali prvotni pojam „občine“ uza sve te nepovoljne okolnosti na svu sreću nije uništen, ima u njemu sva sila životne snage, treba staroj občini samo razvezati ruke i postaviti ju na vlastite noge, a to će biti, čim se zakonom što stalnije utvrde medje njezina pravnoga obsegata.

Vlada je nastojala polučiti taj poželjni cilj u ovoj osnovi.

Omedjašiv u §§. 1. i 2. one „zemljištne zajednice“ na koje se imaju odnositi propisi zakona, učiniv jih pravnimi osobama, ide osnova u sljedećih paragrafih za tim, da si te pravne osobe urede zakonito zastupstvo za vršenje pravne svoje djelatne sposobnosti.

Rodilo se je pitanje odmah kod prvih paragrafah ove osnove, kako daleko smije zakonarstvo poći, a da u tom pravcu nepresegne u prava eventualnih zajedničara-suvlastnikah? Već iz stilizacije §§. 1. i 2. lahko je razabratiti, da si je vlada svjestna bila, kako je težko pod jednu točnu definiciju podbiti sve raznolike oblike zajednicah, koje želimo podvrci uredbi.

Koliko god je bilo jasno, da valja izvaditi iz okvira zakona upravnu občinu s njezinom imovinom i njezinim dobrom, kao i čisto gradjansko-pravne zajednice dobarah, toliko se s druge strane radja dvojba, kako se imadu po pravnom shvaćanju prosuditi raznolike zemljištne zajednice, koje još preostaju?

Biti će bo takovih, koje su prave nedvojbene korporacije, biti će i takovih, koje možda počivaju na naslovu zajednice vlastnosti. Vladi se je ipak činilo, da je tu odlučno, što je u svih tih slučajevih zajednica takova, koja svoj korjen vuče iz vremenah feudalizma, ter koja se već po trajnoj namjeni svojoj po javno-pravnoj primjesi kao i po pravnom uobičajenom shvaćanju samih ovlaštenikah, nemože podvrci pod pravila austrijskoga gradjanskoga zakonika.

O svih tih vlastničkih odnošajih nisu u ostalom učeni pravnici niti sad na čistu.

Pravila rimskoga prava kano da nedotječu za protumačenje takovih odnošajah.

Njeki se s toga utiču posebnim definicijam, govoreći o sličnih zemljištih, kao o svima občenitom, nerazdijeljenom dobru, o pripadnosti k posebnomu vlastničtvu; pojedinim ovlaštenikom (zajedničarom) da pripadaju izraziti dijelovi ili

diona prava na takovu „obćinu“. (So wurde denn in der That schon äusserlich die unverteiite Mark statt als eine der Vielheit fremde Sache, vielmehr als das Eigenthum aller Genossen bezeichnet; sie wurde durch fast alle ihre Namen als das allen gemeine, unverteilte Gut charakterisiert; sie galt als Zubehör des Sondereigen, den einzelnen Genossen wurden an ihr ausdrücklich Anteile oder Teilrechte beigelegt. C. Gierke, das deunsche Genossenschaftsrecht).

Drugi sciene, da se može izaći na kraj i srimsko-pravnimi pojmovi, tvrdeć da nema razloga lučiti ni starodavne zemljištne zajednice od „jurističkih osobah“.

Zajednice takove, veli se, jesu „universitates“, ako i jesu, što svi priznaju, obzirom na posebnu svrhu svoju u nekom pogledu različno od rimsko-pravnih načela uredjene.

Nu sve te razlike pravnoga shvaćanja, kao i sva pitanja, koja mogu nastati pogledom na raznolikost pravnoga naslova, po kojem su pojedine zemljištne zajednice došle do raznih kategorijah svoje nepokretne imovine, bila bi samo tad praktično odlučna, kad bi se zakotvornim radom htjelo preinačiti sadanje pravno stanje zemljistnih zajednica. Osnovi to svrha nije. Ona se zadovoljuje tim, što u svih tih zemljištih zajednicah nalazi po gdjekoje obilježje korporacije, svagdje pače s nješto javno-pravne primjese, ter s toga — bez bojazni — jedino daje izraza obćenito priznanomu pravnomu načelu: da je država vlastna, pače dužna zakonom poskrbit se za kontrolu, da se osigura obstanak takovih zajednica kao i razborito gospodarstvo i uprava s njihovom imovinom.

Stojeć na tom temelju namienila si je dakle vlada zadaču, da u osnovi — neupuštajući se u sistematicno razvrštivanje pojedinih kategorijah zemljištih zajednica prema pravnoj naravi njihova postanka, — za sve zemljištne zajednice beziznimno prihvati načelo podpune samostalnosti u upravi.

Stoge toj samostalnosti stavlja osnova samo tad, kad bi se pravnimi činitbami i odredbami predstavnici tvah „zemljištih zajednica“ oštetilo ili u pogibelj dovelo sučanstvo njihove imovine i tim njihov obstanak.

Propisujući s toga §. 3. unos svake zemljištne zajednice uz točne i jednolične oznaće u gruntovcu, stavlja osnova na čelo inih ustanovah u §. 4. temeljni propis: da si unutar granicah ovoga zakona ima uredit svaka zemljišta zajednica pravne odnošaje i upravu.

Pošto osnova počiva na načelu, da zakonodavstvu nije zadača dirati u postojeća prava pojedinih zajednica i njihovih učestnikah, nije stoga u §§. 5, 6, 7, 8 i 9, uvrštena nijedna nova ustanova, već je tu samo u zakonitom obliku utvrđeno shvaćanje, koje je i sada po postojećih pravnih ustanovah, običajih i načelih te vrhovnosudbenih pravorocih jedino izpravno. Glede plemičkih, povlaštenih i urbarskih obćinah o tom dvojbe biti nemože.

Krajiške „mjestne obćine“ bile su istinabog, kako priznati valja, dosad u pogibelji, da padnu žrtvom gore iztaknutoj pretvorbi, koja je u krajiškom području zametnuta uredjenjem upravnih obćinah, obćinskim redom od 7. studenoga 1860.

Povod je dala krivom tumačenju ustanova §. 17. krajiškoga temeljnoga zakona glaseća:

„Pašnjaci, što su ih do sada obćine uživale, jesu njihovim vlastničtvom“, kojom se ipak očevidno ništa drugo nije smjerala reći, nego da — uzporedo s ukinućem feudalizma u ostaloj monarkiji — i u krajiškom području pada razlučenje prava na sučnosti od prava na koristi u pogledu prava vlastnosti. Jasno je to izraženo u §. 11. istoga temeljnoga zakona: „Ukida se ovim odnošaj koristovnoga vlastničtva, potičući iz vlasteoskoga feudnoga saveza, kako je po §. 1. temeljnoga zakona od god. 1807. dosad postojao“. (Das nach dem §. 1. der Grundgesetze bisher bestandene aus dem grundherrlichen Lehensverbande abgeleitete Nutzeigenthumsverhältniss wird hiemit aufgehoben). Uzprkos tomu izvodilo se odatle, da su obćinski pašnjaci dobro upravne obćine, zakonom od g. 1860. uredjene, pak je kao dalnja posljedica toga tumačenja u krajiškom području zavladala praksa, da se je svakomu u obćini nastanjenomu bez obzira na ikakovo posebno ovlaštenje podieljivalo pravo uživati tobožnje obćinsko dobro.

Ako i dosad nije bilo moguće tomu tumačenju stati na put, sad kad se zakonom kane urediti odnošaji zajednički, valja po mnienju vlade odlučno zaprijeti pomršivanje dvaju posve različnih pojmovah.

I sam obćinski red krajiški od god. 1860. odnosno 1862., ako i sadržaje u §. 11. ustanovu: „svaki u mjestnoj obćini nastanjeni vlastan je uživati stvari, odredjene kao obćinsko dobro za javnu porabu“, dodaje tomu ipak „uz obdržavanje za to uživanje postojećih propisah i posebnih ovlaštenjah“.

U §. 18. pako još se preciznije ustanavljuje: Gradjanski pravni odnošaji u obće, osobito pako prava vlastnosti i uživanja pojedinih dielovah ili pripadnikah mjestnih obćinah ili cielih razredah stanovnikah, zajednicah ili korporacijah, ostaju ovim zakonom netaknuta“. (Die bürgerlichen Rechtsverhältnisse überhaupt, insbesondere aber die Eigentums- und Nutzungsrechte einzelner Theile oder Angehörigen der Ortsgemeinden oder ganzer Classen-Bewohner, Genossenschaften und Körperschaften bleiben durch das Gesetz unberührt).

Temeljnim zakonom krajiškim nije se dakle ni htjelo ni moglo dirati u prava krajiških stanovnikah na njihove „obćinske“ pašnjake, koje su, kako je nedvojbeno, od uvjek uživali krajišnici, u savez krajiški primljeni, na krajiškom zemljištu naseljeni.

Tada je vierno čuvana pravna predmjeva, da je vrhovni vlastnik svega kolikoga posjeda, i posebnoga i skupnoga, vladar, koji je opet od naravi stvar od nabave „krajiških“ zemljištah svakoga izključivao, koji napram vrhovnomu vlastniku nije stupio u savez krajiški, preuzev na se sve terete i obveze toga saveza, ter se skupa sa svojom obitelji na krajiškom zemljištu o k u ē i o („sich häuslich dort niderzulassen im Begriffe steht“. §. 2. temeljnog zakona od god. 1807.)

Naseljenje i s naseljenjem spojeno pravo na uživanje odnosnih obćinskih zemljištah po naravi stvari nije visilo o jednostavnom občinarstvu, ili ob odredbi upravne kakove oblasti, već je ono bilo izljev vrhovnoga vlastnič-

koga prava po shvaćanju feudalnom. U tom načelu neluče se bitno odnošaji u krajini i provincijalu, samo što je u krajini bio jedan jediti vlastelin.

Nije težko odatle razabrati, kako mora da bude po zdravom shvaćanju stvari različit krug onih krajiških ovlaštenikah, kojim je pripadalo pravo na obćinske pašnjake, od kruga stanovnikah, živućih u području občinah negdašnje krajine, odkad je podpuna sloboda promjene stanovanja zavladala.

Nastat je moglo za vladu samo pitanje, kako da se sad navrate odnošaji u pravi tečaj. Žalibože tu nije ni pomisliti na to, da bi se dalo na temelju ustanovljenja prvobitno ovlaštenoga zemljištnoga krajiškoga posjeda doći do onako pravedna razmjerja, kako nam ga je za bivše urbarsko područje moguće pronaći po točnih podatcima, što su nam sačuvani u spisih o raztorećenju zemljištih i segregacijalnih operativ.

Neće zato preostat drugo, nego da se za prvo uredjenje prihvati faktično stanje u vrieme, kad zakon stupa u kriještu, kao najshodnije izhodište za budućnost, a da ona bude stalna, da se stvore ovlašteni posjedi ter u tu svrhu izreče spoj sa posjedom nastanjene kuće.

Nije se pače moglo u tom pravcu ni izbjegći nužnim obćenitim prelaznim ustanovam. S toga sè u §. 91. zaštićuju upravne, školske ili crkvene obćine od svake naprasne, jednostrane preinake odredabah, kojima im je dosad pravovaljanim načinom osiguran stanoviti prihod od nekretninah zemljišnih zajednicah, a u §. 92. pridržaje svim onim, koji su za vrieme prvoga uredjenja (razgodbama) u neprepornom faktičnom uživanju skupnih užitaka bud kakove vrsti, i nadalje za njihovu osobu izvršivanje tih pravab.

Ustanoviv u §§. 10.—14. neka načela, po kojih se obstanak i razmjerje užitnih pravab ima prosuditi, određuje osnova zatim u §§. 15. i 16., da se svagdje, gdje je spojeno pravo sa zemljištem, ima spoj taj jasno u gruntovnici unieti.

Vlada drži, da je pravna uredba spoja ovlaštenoga stanovitoga zemljišta s uživanjem u zemljišnoj zajednici, najprobitačnija po sačuvanje seljačkoga posjeda. Osnova s toga nastoji svagdje, gdje je god to moguće, ustaliti postojeć taj spoj.

S toga je u §. 17. uvrštena načelna ustanova, kojom se u pravilu osigurava i za budućnost nerazdruživost ovlaštenoga zemljišta od „obćine“. Nu s druge strane valjalo je pomicljati i na to, da se zajednici moraju dat u ruku sredstva, da po mogućnosti odvratiti provalu tudjih, njozzi nepočudnih živaljih. Sve su te zajednice više ili manje zadruge ratarah. Po sadašnjem stanju zakonodavstva ne može ih nijedan zakon sasvim obezbiediti od tudje primjese, ali predaleko bi se islo, kad se nebi ništa učinilo, jer nije moguće svega učiniti.

Da sačuva, što se sačuvati može, udarila je s toga osnova tim putem, da je u §§. 18. i 19. dozvolila svim zajednicam uvesti „statutovinu“, a plemićkim obćinam, gdje je zahtjev stališke pripadnosti u stalnu neprekinutu običaju, ostavila ovu iznimnu uredbu.

Da lje ne može se poći, stežući individualnu slobodu. Valjalo je dapače u §. 20. izključiti u takovih slučajevih podpuni gubitak samoga prava.

S druge strane mislila je vlada ipak nakon pomna promatranja svih odlučnih okolnosti, da mora u §. 21. izreći mogućnost prenosa ovlašteničtvu s jedne nekretnine na drugu uz stege, u zakonu jasno izražene.

Vladu je na to sklonuo poglavito prevažan obzir, da je već odavna mogućnost takova prenosa bila priznavana i gdje gdje došla u običaj. Kako se samo radi o tom, da jedna nekretnina stupi na mjesto druge uz istoga ovlaštenika, nema ekonomskoga razloga proti takovoj preinaci.

U savezu s tim radja se ipak občenitije važno pitanje o samostalnu odsvolu ovlašteničtvu. I tu se je vlada obzirom na postojeće odnosaše riešila, da donekle potrebi slobodnjega prometa dodje u §. 22. u susret.

Ali osnovom privezana je mogućnost takova, svakako po ekonomski obstanak ovlaštenika pogubna odsvoja, uz važan uvjet, da bude ovisna o statutarnom uredjenju prava „priekupa“ na korist zemljištne zajednice i suovlaštenikah. Punim pravom počela je pravna znanost u novije doba sve to veću pažnju posvećivat „retraktu“, koj je naročito kod hrvatskoga naroda, kraj prvo bitnoga plemenskoga ustrojstva, sve do najnovijega doba kao običajno pravo odlučno i blagoslovno djelovao, pripomažući starosjediocem nekih predjelih, da si spase „djedine“ i „obćine“ od prelaza u tudje ruke.

Koliko god je težko zakonom uvesti „priekup“ kod prodaje nekretninah individualnom vlastniku pripadajućih, ovdje se po mnjenju vlade može i mora učiniti prvi pokušaj, hoće li pravni taj institut pokazati još dovoljne životne snage barem u tjesnijem okviru, gdje se smjeti nadati povoljnu uspjehu.

Radi se bo o strogo omedjašenu krugu interesentah, a uza to tiče se priekup prava, koje je tako tjesno spojeno, ako ne sa stanovitim posjedom, a to barem s probitci suovlaštenikah, da se jedva može govoriti o neopravданoj stegi slobodnoga prometa, kad se dozvoljava uzpostava te institucije, naravno samo prema statutarnoj odredbi pojedinih zajednicah.

U savezu s tim izključuje se u §. 23. posebna ovrha na ovlašteničtvu.

Urediv u §§. 24.—39. neka bitna načela gospodarstva sa zemljištnimi zajednicami, ustrojstvo i djelokrug njihovih predstavnicičtvah, riešava osnova u §§. 40.—43. pitanje o dielivosti zemljištih na temelju statutarne samoodluke zemljišnih zajednicah. Vlada naime polazi sa stanovišta, načelno gore obrazložena, da je svim vrstim zemljišnih zajednicah, i onim kod kojih bi se moglo govoriti o nekom kondominiju sui generis, primješano toliko javnopravna elementa, koliko je nužno, da se uzmogne ovlast diobe nekretninah, kao god i svaki ini odsvoj imovine učiniti ovisnim o posebnih uvjetih, zakonotvornoj uredbi i promjeni podvrženi.

Sve te zajednice, smatrале se one ovako ili onako, nose na sebi biljeg, da postoje „pro indiviso“, to jest da ne visi o volji pojedinca, da li će doći do kakova diela, već o javnopravnih uredbah, koje se ravnaju po ekonomskih obzirih i narodno-gospodarstvenoj koristi ciele zemlje i pojedinih zajednicah. Za-

konodavstvo nije ni malo sumnjalo, da može podvrći pravostaj i zapriječivati diobe istih obćinskih pašnjaka urbarskih občina, premda §. 3. ces. patenta od 27. svibnja 1857. te nekretnine označuje jednostavno kao „podpunu svojini bivših podložnikah“.

Vlada u samoj stvari pako scienu, da je dieljenje „obćinskih“ zemljišta h (sume su načelno odatle izuzete) poželjno jedino ondje, gdje su gospodarstveni odnosa veliku većinu ovlaštenikah doveli do osvijedočenja o pretežitoj koristi takove diobe. Osim toga misli vlada, da je prije svega nužno osigurat zajednicu od napravnoga prelaza od zajedničkoga na individualno gospodarstvo. S toga je u §. 40. došla ustanova, kojom će se svaka zajednica moći, ako to bude držala koristnim, obraniti od težnje pojedinacah, da povećaju svoj posebni posjed.

U onih slučajevih, gdje se zajednica neposluži pravom tim, zahtjeva se ipak u osnovi (§. 42.) kvalificirana većina.

Vlada si je i u tom pitanju ostala dosledna. Prigodom razprave o pri-vremenom zakonu od 7. veljače 1892. razloženo je njezino stanovište, da nije umjestno olakšavanjem diobe takovih zajedničkih posjeda pospješiti prelaz od skupnoga na individualno gospodarstvo.

Ostali paragrafi poglavja I. neće trebati obširnijega obrazloženja. Iz prava nadzornoga, državi pripadajućega, izviru ustanove §§. 45.—49.

Vlada je u ostalom županijskim upravnim odborom, kao organom autonomnim, namenila viši nadzor u svrhu, da od strogo činovničkoga upravnoga aparata, i onako preobterećena skine makar jedan dio težke odgovornosti. Ako e pako zajednica u podpunom neizlječivom razsulu, tad se i upravni odbor više ne prikazuje shodnim organom za uzpostavu reda. U tom slučaju § 48. upućuje na „razgodbu“, o kojoj govore dalje ustanove osnove.

Držeć se pri razredbi sadržine zakonske sisteme, prihvaćene u zakonu od 26. svibnja 1891. o komasaciji zemljišta, prelazi osnova na odsjek II. ter ustanavljuje oblasti, koje će sa zakonom o zemljištnih zajednicah rukovati.

Pri tom bilo je jasnijega pregleda radi umjestno, da se prema obilježju zadatka oblastih luče dva podrazdjela.

Nadzor i prvo uredjenje zemljišnih zajednicah upućuje osnova pred upravne oblasti I. molbe. Iznimku je valjalo učinit samo u toliko, što se poslov, te ruke glede zajednicah, vlastnicah šumah, povjeruju onim upravnim oblastim kojim pripada nadzor nad šumami.

Samo tako dalo se je izbjegći nepriličnomu dieljenju nadzorne oblasti, pošto će bit šumskih posjedah, spadajućih zemljištnim zajednicam, nad kojimi upravnimi oblastim prve molbe neće pripadat pravo nadzora (vidi §. 8. osnove zakona, kojim se uredjuje stručna uprava u šumsko gospodarenje u šumah, stojećih pod javnim nadzorom).

Nadzornoj oblasti označen je u §§. 52. i 53. djelokrug i u pogledu preporah o izvršivanju ovlašteničtvah, kao i o samom ovlašteničtvu.

Nu obzirom na pravna pitanja, koja tu nastati mogu, otvoren je strankam izrično put redovite pravde po članku 11. zakona od 28. veljače 1874. o sudačkoj vlasti.

Opravdانا је нада, да ће у највећем dielu slučajevah upravnim (nadzornim) oblastim poći za rukom, да izravnaju oprijeke, ter sporazumno sa zajedničari provedu prvo uredjenje. Odnošaji su bo teoretično za pravnika zapleteniji, nego li se oni zrcale u pravnom osjećaju našega seoskoga puka, ter ћe češće nego možda mislimo, i u najzakučastijih slučajevih doći do uporabe §. 13. osnove. Svakako ipak kraj velika broja tih zajednicah, bit ћe ih dosta, gdje ћe kako veli §. 66. osnove bit tako zamršeni odnošaji, da se bez „razgovbe“ nemogu urediti. U takovoј smutnji, gdje o sporazumku govora neima, gdje se ne radi samo o rješenju pojedinih prigovorah pojedinih stranaka, gdje se diže prigovor, da zajednica ne postoji, gdje dakle u obće dolazi do potrebe, da se provedu izvidi na licu mjesta: u svih tih zgodah scienila je vlada, da mora potražit za osiguranje točne provedbe organe, različne od upravnih (nadzornih) oblastih.

Takovu obsežnijemu postupku oko uredjenja, za razliku od dobrovoljnoga, daje osnova uobičajeni naziv „razgovba“ a razgovbu tu povjerava, kako je na dlanu ležalo, povjerenstvom, postavljenim po II. odsjeku zakona od 26. svibnja 1891. o komasaciji za provadjanje komasacija.

Povjerenstva ta po sastavu svojem mješovita i upravna i sudbena odgovarat ћe posvema svrsi.

Tim se povjerenstvom s podpunim pouzdanjem može povjeriti i provadjanju diobah, u koliko su po zakonu dopustive.

Uredjujući u III. poglavju postupak imala je vlada na umu, da već u zakonu najbitnijimi ustanovami barem glavna načela utvrdi, po kojih ћe se u buduće sastaviti imati provedbeni naputak. Da nebude toga obzira, naročito da se, nebude htjelo osvjetlit po mogućnosti već samim zakonom sva poglavita stadija njegove provedbe, moglo bi se bilo možebiti znamenito skratit ovo poglavje osnove.

Bitno u tomu poglavju jest, što se prihvata za razgovbu i diobu, uz neke nove podrobnosti, kratki postupak, uveden zakonom od 26. svibnja 1891. o komasaciji. Samo u jednoj točki odstupa osnova načelno od zakona o komasaciji.

Ondje se u §. 24. izključuje uporaba §. 11. zakona od 28. veljače 1874. o sudačkoj vlasti glede rješitbah komasacionih povjerenstvah. U ovoj osnovi pako morala je vlada obazriet se na to, da ћe se tečajem provedbe razgodbah poroditi u mnogih slučajevih pravna pitanja velika zamašaja i načelne važnosti. Vlada se podpuno uzda u komasaciona povjerenstva — nu postupak je tako brz, neformalan, da nije odklonjena svaka mogućnost pogrešna pravoroka. Da se toj pogibelji doskoči, uvrštena je u §. 80. ustanova, da ћe stranka, koja drži, da joj je učinjeno krivo riešitbom o medjah skupnoga zemljišta ter ob

obstojnosti ili obsegu ovlašteničkoga prava, moći poslužit se pravom čl. 11. zakona od 28. veljače 1874. o sudačkoj vlasti.

O prelaznih ustanovah bilo je već gore spomena.

Konačni paragrafi osnove sadržavaju, osim obične provedbene ovlasti, ter ustanove o prestanku prijašnjih zakonah, iznimni propis, da se zakon na zmetnute diobe občinskih pašnjakah neće protezati, kao i ustanovu o globah, glede kojih se određuje, da teku u zakladu za promicanje gospodarskih svrhah.

O roku, kad zakon ima stupit u krije post, sadržaje osnova ustanovu, da ima bit odredjen po banu. Vladu pak upućuje §. 93., da ima izraditi potrebite provedbene naputke.

Obe ustanove stoje u savezu. Vlada si je svjestna, da zakonom samim, bez valjanih propisa o provedbi, neće bit odstranjeni nedostaci sadašnjega stanja zemljištnih zajednicah. Tomu se hoće točnih predradnjah, koje vlada kani pospremiti, nu koje se nesmiju prenagliti.

Istom nakon završetka tih radnjah, moći će vlada pozvati oblasti, da pristeupe k poslu, ter valjano podučene, započmu uredjivat zemljištne zajednice.

Pri tom će vlada imati svedjer na umu, da je za pojedine vrsti zemljištnih zajednicah poželjna što veća jednoličnost „pravilnikah,“ uz sgodnu priudesbu prema odnošajem raznih predielah naše zemlje. S toga će se u provedbenom naputku svakako morati predložiti zemljištnim zajednicam obrazci tih pravilnikah, raznim mjestitim odnošajem primjereni, u kojih će biti sadržane variante ustanovah s obzirom na dopustive želje i zaključke zajedničararh stojeće u skladu s načelnimi propisi samoga zakona. Mnogo posla preostaje dakle još nakon prihvata ove osnove. Nije paće izključena mogućnost, da će se kod prvoga uredjenja pojaviti odnošajah, koji su sad izmakli našem vidu, pak da će biti potrebno, da se kojoj nuždi, naknadno opaženoj, doskoći popunom zakona. Dulje se ipak razmišljati nesmije, mora se već jednom udariti temelj uredjenju vlaštičkih i ekonomskih odnošajah, po zemlju toli važnih. Vlada se uzdaje, da će uvjerenje o toj prikoj potrebi s njome dieliti svi prosvjetljeni umovi naroda, ter da joj stoga kod provedbe zakona neće uzmanjkatni ni podrpa svekolike inteligencije. Ova će se sigurno odazvati domoljubnoj dužnosti svojoj, da i savjetom i poukom blagoslovno djeluje na jezgru našega naroda, na valjani, ali u mnogih predielih još neuki naš seoski puk, kojemu je u prvom redu namienjen ovaj zakon.

Prilog I. k obrazloženju osnove zakona ob uredjenju zemljištnih zajednicah.

Glavni izkaz posjedah zemljištnih zajednicah.

Tekući broj 1	Porezna obćina 2	Gruntovni napisnik list ili uložak 3	I. Izvadak iz posjedovnice								Opazka 8	
			ukupna površina									
			oranice		sjenokoše		pašnjaka		šume			
			rali	hv.	rali	hv.	rali	hv.	rali	hv.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Županija ličko-krbavska sa porez obćinama 157	skupnih posjeda 157	416	389	715	636	247979	1080	15427	972		
2	Županija modruško-riečka sa porez. obćinama 185	241	423	933	298	1097	95597	921	21960	770		
3	Županija zagrebačka sa porez. obćinama 496	896	2465	1182	999	1075	62718	138	96738	1016		
4	Županija varaždinska sa porez. obćinami 175	473	427	901	69	918	13095	708	17627	752		
5	Županija belovarska sa porez. obćinami 298	547	4195	1023	1725	1454	44772	1305	15923	1117		
6	Županija požežka sa porez. obćinami 385	482	4044	508	430	1186	77268	226	51534	230		
7	Županija virovitička sa porez obćinami 272	301	3714	765	1281	384	58884	1435	37619	527		
8	Županija sriemska sa porez obćinami 166	179	8756	118	2326	350	84064	420	8931	245		
	Ukupno . . .	2134	3276	24488	1019	7847	700	684380	1483	265762	829	*

Prilog II. k obrazloženju osnove zakona ob uredjenju zemljištnih zajednicah.

Pregled

nazivlja, pod kojim su u gruntovnici unešene zemljištne zajednice kao vlastnice svojih nepokretninah

I. Kr. sudbeni stol u Gospicu.

1. Kr. sudbeni stol Gospic: „mjestna občina“.
2. Kr. kotarski sud Gračac nema baš nikakove evidencije o občinskim zemljištih. Izpuštena su iz krajiške gruntovnice.
3. Kr. kotarski sud Udbina: „mjestna občina sela N.“
4. Kr. kotarski sud Korenica: „mjestna občina“, „mjestna občina sela N.“
5. Kr. kotarski sud Otočac: „mjestna občina“.
6. Kr. kotarski sud Senj: „občina“ bez oznake, da li je politička ili mjestna, „občina mjestna“, „občina mjestna sela N“.

II. Kr. sudbeni stol u Ogulinu.

1. Kr. sudbeni stol Ogulin: „Gemeinde“, „Gemeinde-Grundbesitz von Podhum etc“, „Gemeinde-Grund“ bez svake pobliže oznake.
2. Kr. kotarski sud Slunj: „mjestna občina“.
3. Kr. kotarski sud Krajak: „mjestna občina“.
4. Kr. kotarski sud Novi: „mjestna občina“.
5. Kr. kotarski sud Bakar: „porezna občina“, „selo“, urbarska občina sastojeća iz poreznih občinah“.
6. Kr. kotarski sud Delnice: „urbarska občina, sastojeća iz selah“.
7. Kr. kotarski sud Čabar: „imovna občina, sastojeća iz porezne občine“ „mjesto n. pr. Vode, sastojeće iz porezne občine n. pr. Gerovo“ „Gerovo selo“.
8. Kr. kotarski sud Vrbovsko: „Imovna občina“, „Mjestna občina“, „Otok porezna občina“, „Mjesto M.“, „Lipje selo“, „Imovna občina i župnik“, „Imovna občina i učitelj“.

III. Kr. sudbeni stol u Zagrebu.

1. Sudbeni stol Zagreb: „mjesto“, „občina“, „žitelji imovne občine“ n. pr. „Bistrica“, „imovna občina“, „imovna občina sa seli“, „žitelji plemičke občine“, „urbarska občina“, „seljaci sela N.“, „selo odnosno občina N.“, „občina Hrušćica sa seli N. N.“, „podanici sela N.“, „žitelji urbarske občine“.
2. Kr. kotarski sud Karlovac: „občina“, „imovna občina“, „bivši podložnici vlastelinstva“, „mjestna občina“, „seoska imovna občina“ „Ladešić občina“ „Ladešić občina“, „Ladešić selo“, „mjesto“, „seoska občina“.
3. Kr. kotarski sud Jastrebarski: „Trgovište Jaska“, „imovna občina

Jaska“, „zadruge N. N. itd. putem segregacije“, „žitelji mjestne obćine“, „selo“ „urbarske obćine“, „posjednici mjestah N. N. itd.“ „plemenita obćina“, „selska obćina“, „bivši podložnici plemićkog dobra N.“

IV. Kr. sudbeni stol u Petrinji.

1. Sudbeni stol Petrinja: „porezna obćina“, „Gušće selo, knezi, desetnjaci i učiona“, „obćina N. sa seli“, „mjestna obćina“, „Steuergemeinde“, „Urbarial-Gemeinde“, „selo“, „žitelji sela“, „imovna obćina“.

2. Kr. kotarski sud Glina: „Gemeinde“, „selska obćina“.

3. Kr. kotarski sud u Kostajnici: „mjestna obćina“.

V. Kr. sudbeni stol u Varaždinu.

1. Kr. sudbeni stol Varaždin: „ovlaštenici urbarskih selištah kbr. . . . iz mjestah N. N. itd.“, „obćina N. putem segregacije“, ubarska obćina“, „mjestna obćina“, „selo“, „kmeti petrijanečki“, posjednici mjesta N.“, „mjesto“, „urbarsko selo“, „porezna obćina“, „ovlaštenici urbarskih selištah iz porezne obćine N. i to Mijo Marčec, Antun Ivanuš, itd., itd.“ (navedeni su dakle svi redom poimence).

2. Kr. kotarski sud Ludbreg: „selo“, „trgovište“.

3. Kr. kotarski sud Zlađar: „83 sesionalnih vlastnikah“, „5 suvlastnikah“, „10 plemičkih suvlastnikah“. „18 urbarskih sesionalistah“, „Gmajna devet suvlastnikah“, „urbarska obćina“, „obćina urbarske obćine“.

4. Kr. kotarski sud Krapina: „74 urbarska ovlaštenika urbarske obćine“ „selo urbarialne obćine“, „121 suvlastnik urbarske obćine „Jesenje gornje“, „136 suvlastnikah“, „selo“.

5. Kr. kotarski sud Klanjec: „67 suvlastnikah iz selah N. N.“, „99 suvlastnikah“, „selo“, urbarska obćina“, „seoska obćina“, „sedam zadruga“, „urbarska selišta urbarske obćine“ „mjestna obćina“.

6. Kr. kotarski sud pregrada: „Mjestna obćina“, „urbarska obćina“.

7. Kr. kotarski sud Novimaroš: „urbarska obćina“, „porezna obćina“, „mjesto“, „selo“, „plemička obćina“, „ovlaštenici“.

VI. Kr. sudbeni stol u Belovaru.

1. Kr. sudbeni stol Belovar: „obćina“, „urbarska obćina“, „mjestna obćina“, „ovlaštenici urbarske obćine“, „selo Čaire putem segregacije“, „imovna obćina“, „mjestna obćina sastojeća iz selah“.

2. Kr. kotarski sud Garešnica: „mjestna obćina“.

3. Kr. kotarski sud Grubišnopolje: „mjestna obćina“.

4. Kr. kotarski sud Gjurgjevac: „mjestna obćina“.

5. Kr. kotarski sud Koprivnica: „mjestna obćina“, „selo“.

6. Kr. kotarski sud Križevac: „selska obćina“, „Ortsgemeide“, „urbarska obćina“, „Gemeinde Brckovčina“, „selo“, „mjestna obćina“, „Steuergemeinde“,

„Ortschaft“, „bivši podložnici selah N. N.“, „imovna občina župnoga mjesta Miholjec“, „die Insassen der Gemeide“ „Zadruge Baneković kbr. 39. Johann Mamšić krb. 6. itd.“ (do petdeset zadrugah, svagdje ime i prezime), „Dorfgemeinde“, „Dorf“.

VII. Kr. sudbeni stol u Požegi.

1. Sudbeni stol Požega: „urbarska občina“, „občina“, „mjestna občina putem segregacije“, „Dobrogošće občina“, a odmah zatim: „Dobrogošće“ „urbarska občina“, „seoska občina putem segregacije:“
2. Kr. kotarski sud Pakrac: upisana su jednostavno imena selah, zatim „urbarska občina“, „naselbina“.
3. Kr. kotarski sud Daruvar: „občina Antunovac“, katolička občina Antunovac“, „Daruvar trg putem segregacije“, „urbarska občina“, „imovna občina trgovista Daruvar“, „posjednici občine Daruvar trg“, „selo“, „žitelji porezne občine“.
4. Kr. kotarski sud Novska: „Gemeindegründe“, „mjestna občina“.
5. Kr. kotarski sud Novigradiška: „mjestna občina“, „urbarska občina“, „občina Drežnik“, „mjesto“ (sve to i putem segregacije).
6. Kr. kotarski sud Brod: „Mjestna občina sela N.“

VII. Kr. sudbeni stol u Osieku.

1. Kr. sudbeni stol Osiek: „selska občina“, „urbarska občina“ „občina“, „77 njemačkih naseljenikah“, „občinari sela Satnice“, „porezna občina“.
2. Kr. kotarski sud Slatina: „mjestna občina“, „občina“, „školsko dobro, suvlastnici jesu rimokatolički žitelji občihah N. N.“, urbarska občina, porezna občina.
3. Kr. kotarski sud Djakovo: „porezna občina“, „urbarijalna občina“, „seoska občina“.
4. Kotarski sud Našice: „občina“.
5. Kr. kotarski sud Virovitica: „občina“, „urbarska občina“, „mjestna občina Suhopolje“, a zatim odmah „urbarska občina Suhopolje“, „porezna občina“.
6. Kr. kotarski sud Vinkovci: „občina“
7. Kr. kotarski sud Bošnjaci: „občina“.
8. Kr. kotarski sud Vukovar: „občina“, urbarski ovlaštenici bukovački“, „občinska zaklada Oerić“ „urbarska občina“, „občinska zaklada Korogj“, a odmah zatim, „občina Korogj putem segregacije“. „Vukovar putem segregacije“, (a upravna občina uzela for. 33.000 zajma na te nepokretnine).

IX. Kr. sudbeni stol u Mitrovici:

1. Kr. sudbeni stol Mitrovica: „mjestna občina“, „občina“.
2. Kotarski sud Šid: „mjestna občina sela Adaševci“, „občina“.
3. Kr. kotarski sud u Karlovcih: „mjestna občina“, „občina“.

4. Kr. kotarski sud Ilok: „urbarska občina“ „občina Beočin“, „urbarski ovlaštenici“.

5. Kr. kotarski sud Irig: „občina putem segregancije“, „urbarski ovlaštenici občine selo Jazak“, „občina selo Jazak, odnosno 270 urbarskih kućah“.

6. Kr. kotarski sud u Zemunu: „mjestna občina“.

7. Kr. kotarski sud Ruma: „občina“, „Grgurevačka občinska zaklada“, „mjestna občina“.

8. Kr. kotarski sud Stara Pazova: „mjestna občina“, „občina Königsdorf u Ugarskoj kotar Antalfalva“.

Predležeća zakonska osnova razpravljena je u minulom saborskem zasjedanju, o kojoj razpravi donosimo sljedeći:

Stenografski zapisnik

LXX. sjednice sabora

kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije,

četvrtka -
U. Nau. nov
tr. 54, 7. III. 1894.

držane dne 6. veljače 1894.

(Početak u 10 sati i 40 časaka.)

Predsjednik: Saborski podpredsjednik **Hinko pl. Francisci**.

Bilježnik: Dr. **Vladimir Nikolić**.

Od strane kr. zemaljske vlade prisutni: odjelni predstojnici presvjetla gg. **Danilo Stanković i Vjekoslav Klein**.

Predsjednik: (zvoni): Sjednica počima.

Na dnevnom redu stoji razprava ob osnovi zakona o uredjenju zemlištnih zajednicah. Molim g. bilježnika dra. Švarca, da izvoli čitati zak. osnovu.

Bilježnik dr. **Ljudevit Švarc** (Čita zak. osnovu. Vidi prilog broj 14.)

Predsjednik: Razprava počima. Gospoda zastupnici, koji žele eventualno govoriti, neka se izvole prijaviti kod g. bilježnika Miljana.

Rieč ima g. izvjestitelj.

Izvjestitelj dr. **Franjo Spevec**: Visoki sabore! Zajednicama, kakove kani urediti naša osnova, odavna su se jur bavila zakonodavstva mnogih evropskih državah; ali načelno s drugom tendencijom, nego je tendencija naše osnove. Kad se je najme agrarno zakonodavstvo počelo baviti ovom vrsti zajednicah, bilo mu je poglavito do toga, da se pospješi i uredi dioba takovih zajednicah, jer se je držalo, da su one zaprieka racionalnom gospodarstvu.

U Englezkoj radilo se o tom već u 17. stoljeću. Za primjerom Englezke, povelo se je imenito zakonodavstvo prusko, gdje je već Fridrik Veliki nastojao, da se podiele zajedničke zemlje. U tu svrhu izdavao je ne samo zakone nego, je nastojao postići to i poučnim spisi, kano što je pismo nekoga gospodara upravljeno na seljake, koje je g. 1770. dao Fridrik Veliki razdijeliti medju gospodare, da ih pouči, kako je koristno razdijeliti zajednice. I prusko zemaljsko pravo od god. 1794. imade propisah o tom. A epokalni upravo je zakon o d

2. lipnja 1821., koji je zadao smrtni udarac mnogim zajednicam i koji je uzrokovao mnogo štete, što ih je nastojalo kasnije zakonodavstvo popraviti.

Za pruskim primjerom povelo se zakonodavstvo većine njemačkih država i državicah, pa danas imade u njemačkoj državi množina zakonah, koji uredjuju diobu zajedničkih zemaljih i zato se naziva taj institut „Gemeinheitstheilungen“.

No uzprkos tomu pokretu, koji je išao za tim, da se što prije podiele zajedničke zemlje, ipak se očuvalo mnogo zajednicah i u spomenutim državama; imenito u južnoj Njemačkoj i Švicarskoj. U Švicarskoj se već u 18. stoljeću nastojalo, da se zajednice zemljistiće podiele, ali ih se ipak još mnogo očuvalo, imenito u gorskim kantonima.

Da spomenem u kratko i Francezku.

U Francezkoj su zakonom od 10. lipnja 1793. sve takove zajedničke zemlje, dodieljene političkim občinama, i postale nedieljive, ali ih politička občina dodieljuje občinarama na uživanje po sistemu t. zv. „allotisements-a“.

Tek u novije doba sve više se iztiče težnja protivna onoj staroj struji, koja je išla za tim, da se zajedničke zemlje razdiele, pa se imenito uvidja neshodnost diobe šumah. Ali niti glede ostalih zemaljih nedrži se, da je zajedničko uživanje onako štetno, kao što se prije mislio.

S ovog stanovišta polazi i naša zak. osnova. Ona neide ni iz daleka za za tim, da se popieši dioba zajedničkih zemaljih, već ide za tim, da se zajednice, dok postoje, urede da se uredi njihov pravni odnošaj, a onda i dioba za slučaj, kad do diobe dodje.

Objekt, kojim se bavi naša zak. osnova, naziva ona — kako je poznato — zemljistiće zajednice. Dopoštam, da je ovo ime samo po sebi preširoko, jer ima i drugih zemljističnih zajednicah, na koje se ova osnova neće protezati. Ali imena, koje bi bilo shodno i koje bi prilikovalo svim vrstima zajednicah, takovog občenitog imena nema, jer u narodu se upotrebljavaju, kako je poznato iz obrazloženja, najrazličitija imena.

No ako i jest ovo ime odveć široko, ipak neće lahko nastati dvojba o tom, na koje se zajednice imade protezati osnova, a koje su izuzete; jer u jednu ruku sama osnova potanje označuje zajednice, za koje hoće da vriedi, a u drugu ruku nabraja one, koje izuzima.

Osnova naša hoće da vriedi i za one zajednice, u kojima su zajedničari suvlastnici zajedničkih zemaljih, i za zajednice, gdje vlastništvo pripada ovoj ili onoj vrsti korporacije, ovoj ili onoj vrsti občine. Oba slučaja normira naša osnova jednako. Tomu se dade prigovoriti to, da se nemogu posve jednakom normirati zajednice, koje spadaju pod pojam suvlastništva, i one, koje su korporacije, dakle jurističke osobe. S toga sam bio predložio i pravosudnom odboru, da se briše točka a) i b) §. 1., pa da negovori osnova ništa o jurističnoj naravi zajednicah, kojima se bavi, već neka samo normira njihove odnošaje; a na temelju ustanovah, koje uredjuju pravne odnošaje zajednicah, ima pravna znanost konstruirati jurističku narav pojedine zajednice.

Većina se je međutim pravosudnoga odbora odlučila za redakciju osnove; jer je poglavito našoj osnovi do toga, da zajednice jedne i druge vrsti dobiju jednaki ustroj. Doduše niti u tom se pogledu nedaju posve identificirati zajednice jedne i druge vrsti; ali s druge strane valja uvažiti, da je i onako potanji ustroj zajednicah prepušten štatutima.

U ostalom zajednice, kao što ih ima pred očima naša osnova i kako jih kani urediti, te zajednice nisu niti obično, rimske pravne, individualistično su-

tinjevni, niti nisu čiste korporacije. Naše zajednice dobivaju po osnovi korporativni ustroj. To je glavno, ako ne sve, što imaju naše zajednice zajedničkoga sa korporacijom; inače odnosaž članovah naših zajednicah naprava zajedničkoj imovini nije nipošto onakav, kakav je odnosaž članovah čiste korporacije naprava imovini te korporacije.

Pod riečju „občina“ u točki b) §. 1 neimade se razumievati politička občina, nego se ta rieč ima razumievati u smislu obrazlaženja naše osnove, t. j. u onom smislu, u kojem se naše zemljištne zajednice nazivaju občinama. Jer slučaj kad stanovita zemlja spada u vlastničvo političke občine, a pojedinim občinama pripada uživanje ove zemlje, taj je slučaj različit od slučaja, kad zajednički uživane vemi spadaju u vlastničvo urbarske, mjestne, imovne občine, ili druge koje korporacije, koju sačinjavaju sami ovlaštenici. S toga se taj slučaj nebi mogao jednakom normirati s ovim potonjim slučajem, jer u potonjem slučaju imadu članovi zajednice mnogo jače pravo glede zajedničke imovine, nego li u prvom slučaju. Imenito u prvom slučaju nemože biti o tom govora, da bi mogli ovlaštenici zajednički uživane zemlje podieliti, te bi trebalo za ovaj slučaj napose normirati sudjelovanje političke občine kod uprave i razpoložbe imovine.

Spominjem i to, da se slučaju, kad stanovita zemlja pripada političkoj občini, a uživanje pripada občinama, da se takovom slučaju nebi mogao primjeniti §. 3. naše osnove, po kojem se imadu zemljištne zajednice upisati u gruntovnici kao vlastnica svojega zemljišnog posjeda; jer u ovom slučaju nisu vlastnici uživatelji zemljišta, nego je vlastnica politička občina, koja nije identična sa zajednicom ovlaštenikah, imeto onda, ako svi članovi političke občine neuživaju, nego samo stanovita kategorija. Valjalo je dakle taj slučaj izuzeti, pa ako ima ovakvih slučajevah, to ima za nje vrediti dosadanje prava, odnosno imadu se urediti ovi slučajevi občinskim zakonima, kako to čine občinski zakoni drugih država, kad govore o občinskoj imovini.

Sa svih tih razlogah brisane su u točki b) §. 1. rieči: „ili dielu občine“; te je preinačena točka a) §. 2., da nebude nikakve dvojbe o tom, da su izuzeta sva ona zemljišta, koja sačinjavaju po svojoj pravnoj naravi vlastničvo političke občine, bila to zemljišta, koja su patrimonium universitatis u drugom smislu, bila to zemljišta koja sačinjavaju občinsko dobro u tehničkom smislu, bila to zemljišta, glede kojih pripada pojedinim občinama pravo uživanja. Nije dakako izuzet onaj slučaj, ako je krivo upisano zemljište na političku občinu, koje u istinu pripada mjestnim ili imovnim, urbarskim občinam, ili ako si takovo zemljište politička občina krivo suočata.

Ako ima takovih slučajevah, onda će se prigodom postupka, koji se imade povesti na temelju ove zak. osnove, imati urediti takovi slučajevi, pa ako se dokaže, da zemljište, što si ga prisvojila politička občina, po pravnoj naravi nije njezino vlastništvo, nego da to zemljište pripada urbarskoj, mjestnoj, občini, onda će za ovo zemljište vrediti ova osnova; ako se pako dokaže da takovo zemljište spada po pravnoj naravi u vlastništvo političke občine, onda će to biti izuzeto.

Tedencija je, kako već spomenuh, naše osnove, da se u što većoj mjeri uzčuvaju današnje zemljištne zajednice, jer je držala osnova, da je to u interesu ne samo občem, javnom, nego i u interesu samih zajedničara. Nu nije našoj osnovi samo do eksistencije tih zajednicah, t. j. do toga, da zajednice u istinu eksistiraju, nego njoj je do toga, da zajednice budu uredjene, i da eksistiraju kao uredjene.

U tu svrhu nekoje odnošaje naših zajednicah uredjuje sama osnova, a druge prepušta samim zajednicama, da si ih urede putem statutah. Norme dakle, što će jih sadržavati ovaj zakon, jedne su absolutne, a druge subsidiarne naravi.

Trebalo je prije svega ustanoviti t. zv. ovlašteničtvu t. j. pitanje, tko može biti članom tih zajednicah. Pravo biti članom naših zajednicah, t. zv. ovlašteničtvu veže osnova načelno za stanovite nekretnine, bilo za dvorno mjesto bilo za selištni posjed, bilo za kuće. S toga gledišta prikazuje se pojedina zemljištna zajednica kao pripadak stanovitog kompleksa drugih, individualno uživanih i u individualnom vlastništvu nalazećih nekretninah. Osim toga traži se, da ovlaštenik bude član odnosne urbarske, katastralne i t. d. občine, a plemićke zajednice mogu statutarno zahtjevati, da dotični ovlaštenik bude i plemić.

Samo ondje gdje je netko uživao zajedničke zemlje dosele, premda nema nekretnine, s kakvom je inače skopčano ovlašteničtvu, pušta osnova dotične uživaoce prava ovoga nadalje kao ovlaštenike za njihovu osobu po §. 92. osnove.

Ali se može sbiti ovaj slučaj, da je netko nakon segregacije otudio svoj zemljištni posjed, a pored toga držao ovlašteničtvu u zemljišnoj zajednici. Za taj slučaj nije mogla osnova i nemože takvim ovlaštenikom, da im oduzme njihovo pravo, pak je za taj slučaj prihvatio pravosudni odbor novi §. 93., koji zajamčuje takovom ovlašteniku njegovo ovlašteničtvu, koje si je pridržao, ter dopušta, da se može ovlašteničtvu vezati sa nekretninama, mi kakove jih vrsti ima. Još je dalje pošao §. 93., pak i onomu, koji je otudio samo ovlašteničtvu, ali pored toga bez prigovora ostalib ovlaštenikah ostao u zajednici uživati zajedničku zemlju, zajamčuje ovaj §. 93. njegovo uživanje.

Budući da je, kako rekoh, ovlašteničtvu načelno vezano za odredjene nekretnine, to je naravno, da ovlašteničtvu dieli udes ovlaštene nekretnine. U načelu se diobom ovlaštene nekretnine dieli i ovlašteničtvu. Kad se odsvoji ovlaštena nekretnina, onda prelazi i ovlašteničtvu, jedino, otudjenje pojedine parcele nepovodi za sobom pripelaz ovlašteničtvu.

Medjutim ona vezanost ovlašteničtva na odredjene nekretnine, nije absolutna. Prije svega netreba, da je ovlašteničtvo vazda vezano za iste nekretnine, te se može mjesto prvo bitno ovlaštene nekretnine substituirati druga nekretnina.

Dopušta se i samo ovlašteničtvo za sebe otdudjiti. Otdudjenje ovlašteničtva sama za sebe nije, visoki sabore, nikakvo protuslovje. Ako je ovlašteničtvo načelno i vezano za stanovite nekretnine, nemora ono biti, kako rekoh, vezano vazda za istu nekretninu, pa kao šta se može od jedne nekretnitne ovlaštenikove prenjeti ovlašteničtvo na drugu njegovu nekretninu, isto se tako može prenjeti i na nekretnine drugog ovlaštenika, dapače i na nekretnine ne-ovlaštenika, koji ipak ima takovu nekretninu, s kojom je inače skopčano ovlašteničtvo.

Primjerah za to, gdje se može slično pravo, kakovo je ovo, o kojemu se ovđe radi, za sebe prodati, premda je inače vezano za posjed stanovite nekretnine, pružaju nam mnoga druga zakonodavstva, a i zakonodavstva starija, kad su bile zajednice ove vrsti još osobito čvrste.

Valja nadalje, visoki sabore, uvažiti, da može imati pojedini ovlaštenik važnih razlogah, može imati važna interesa, da mu bude dopušteno prodati ovlašteničtvo samo za sebe. Može se dogoditi, da pojedini ovlaštenik netreba ovlašteničtva n. pr. u paši, a može se dogoditi, da su njegove gospodarske prilike takove da se nemože sa ovlašteničtvom poslužiti, a to ovlašteničtvo ipak representira znatnu ekonomsku vriednost, pa za to može biti u njegovom interesu, da može ovo ovlašteničtvo otdudjiti, da uzmogne unapriediti ostalo svoje gospodarstvo. Moglo bi biti prema tomu u mnogo slučajevah štetno, kad bi bilo absolutno nemoguće otdudjenje ovlašteničtva samog za sebe.

Nu mogućnost otdudjenja ovlašteničtva samog za sebe ograničila je bila prvo bitna osnova na slučaje, kad zajednica u štatutu prihvati t. zv. pravo prekupa. Pravosudnom se je odboru činilo, da je ovo odveć velika stega, da se tim prava pojedinih ovlaštenikah odveć prepustaju na milost i nemilost većine, jer ako zajednica neće, da u štatutu prihvati pravo prekupa, onda nebi mogao pojedini ovlaštenik u nijednom slučaju otudjiti svoje ovlašteničtvo. Zato je pravosudni odbor preinacio §. 22. i dopustio, da se ovlašteničtvo može načelno i samo za sebe otudjiti, te da nije otdudjenje ovisno o tom, da li će zajednica prihvati pravo prekupa ili ne. Po toj preinaci može se dakle ovlašteničtvo otdudjiti samo za sebe, ali zajednica, odnosno pojedini ovlaštenici imadu pravo prekupa.

Pravo prekupa, kako je poznato, vis. sabore, jest stara institucija, poznata svim narodom, a pozna ju naročito i naše domaće pravo. Ovo pravo odgovara i danas mišljenju našega naroda.

Ja dobro znam, da i danas narod misli, kad tko prodaje svoju nekretninu od djakah ili zadrugah, da ima pravo kupiti prije svega rodjak ili suzadružnik. To pravo prekupa poznavaju i danas mnoga pozitivna prava, a osobito je to pravo potanko normirano u najnovijem crnogorskom zakoniku.

Ovo je pravo prekupa u skladu sa intencijom naša osnove, jer naša osnova povoljuje zajednicama. Nu dočim prvobitna osnova nije htjela uvesti pravo prekupa imperativno, nego je prepustala pojedinim zemljišnim zajednicama, hoće li ga prihvati ili ne, držao je pravosudni odbor, da se može promjeniti §. 22. tako, da se pravo prekupa uvadja samim zakonom, a prepusta štatutom zajednicah, da mogu u štatutih potanje označiti, tko ima pravo prekupa odnosno, kako se ima izvršiti. Dapače je pravosudni odbor išao dalje, pak je prihvatio pravo prekupa ne samo za slučaj, kad se podieli zajednica, pak jedan, koji se odieli, koće da proda svoj dio u tom slučaju imadu pravo prekupa oni, koji su ostali u zajednici, odnosno bivši zajedničari.

Što se mene tiče, ja se nebih ustručavao poći i dalje, pak bi uveo ovu instituciju i kod drugog posjeda, imenito kod zadružnog posjeda.

Pravo pojedinca, vis. sabore, kako se vidi, dosta je ograničeno. Pojedinac može doduše razpolagati sa svojim ovlašteničtvom i u toliko, što ga može sam za sebe otudjiti, samo ga u tom ograničuje pravo prekupa! Nu pojedini ovlaštenik nemože sam za sebe gruntovno obteretiti svoje ovlašteničtvu, nadalje nemože zahtievati, da se njegov dio izluči, nemože sam staviti zahtjev, da se zajednica dieli.

Prije svega može sama zajednica za odredjeno vrieme podpuno izključiti diobu zajednice. Mnoga prava drugih država poznavaju takodjer različite zajednice, u kojima je izključena dioba, imenito se dopušta, da mogu zajedničari svojim sporazumkom diobu izključiti.

Imade osobito u Njemačkoj u najnovije doba zakonah, koji sliede protivnu tendenciju, nego li je tendencija starih zakonah, koja je išla za diobom; pa takovi zakoni često nalažu, da se nesmiju zajednice dieliti, i govore u tom slučaju o t. zv. Gesammteigenthum, o nerazdijeljivom suvlastničtvu.

Nego i onda, ako nije zajednica izključila diobu, moći je po našem zakonu šume dieliti samo na osnovu dozvole kr. zemaljske vlade, a ostale zemlje samo onda, ako to zaključi većina od dve trećine svih ovlaštenika.

Slični zakoni drugih država mnogo se razilaze glede toga, pod kojimi je uvjeti dopuštena dioba takovih zajedničkih zemljištah. Neki zakoni, imenito stariji, dopuštaju diobu već onda, kad to zatraži jedan od ovlaštenika. Naprotiv noviji zakoni neidu tako daleko, pa zato dopuštaju diobu tek onda, kad to zatraži većina, bilo jednostavna ili većina kvalificirana od dve trećine ili tri četvrtine ovlaštenika. Po zakonima, što vriede u južnoj Njemačkoj i u Švicarskoj, traži se obćenito tri četvrtine ovlaštenika, da privole na diobu.

Sva prije spomenuta ograničenja pojedinčevih prava idu u prilog zajednici, jer je tendencija naše osnove, da se zajednice u što većoj mjeri uzdrže.

Pitanje je, je li ta tendencija opravdana? Kad uvažimo, koliko se žali kod nas, što nestaje sve više starih naših kućnih zadugah, u kojima se nazire uzorna forma seljačkoga posjeda i života, onda ako to stoji za kućne zadruge, bit će, da i zajednice ove vrsti, o kojima se ovdje radi, odgovaraju našim prilikama, premda neobuhvaćaju one svih zemalja, nego samo stanovite zemlje, menito šume i pašnjake.

Što se tiče šumah, nema sumnje, da je kod njih obči javni interes, koji nedopušta, da se prepuste one podpunom slobodnom razpolaganju i diobi. Danas se obćenito uvidja, koliko je štete uzrokovala ona sloboda razpolaganja, kojoj su šume bile prepuštene pod konac 18. stoljeća i početkom 19. stoljeća pod uplivom ideja fiziokratskih i ideja francuzke revolucije. Jedan stručnjak, dr. Danckelmann, director jedne šumarske akademije, veli o toj slobodi ovo: „Neograničena sloboda šumskoga vlastništva zadala je narodnomu gospodarstvu i narodnom blagostanju mnoge težke i dielomice neizlječive rane. Ona je šume čitavih predielah pretvorila u pustare, pogoršala klimu, uništila plodovitost tla, osušila vrela, uzrokovala silne poplave, umanjila brodovitost rieka, uzrokovala skupe regulacije rieka, u obće težko oštetila poljodielstvo, obrt i trgovinu“.

Te štetne posljedice prinukale su napokon države, da su se zauzele za šume i zabranile slobodnu razpološbu, imenito slobodnu diobu šumah. Polazeći sa stanovišta, da sama narav šumskoga gospodarstva nedopušta slobodne diobe šumah, svi noviji zakoni ograničuju diobu šumah, jedni u većoj, drugi u maloj mjeri. Imade zemaljaj gdje je dioba zajedničkih šumah izključena; no u većini dopušta se dioba samo na temelju dozvole oblasti, koja ima izpitati, da li se može šumsko gospodarstvo nastaviti, ako se razdieli šuma.

Kao primjer navodim Prusku. Po pruskom zakonu 14. ožujka 1881. zajedničke su šume redovno nedielive. Dioba se dopušta samo onda, ako šuma nije sposobna za racionalno šumsko gospodarstvo ili ako bi se tlo dalo koristiti upotrebiti za drugu kulturu, nego za šumsku. Takov je dakle okret nastao u Pruskoj, gdje su prije bile diobe šumah sasma slobodne.

Dakako priznajem, da sama nerazdijeljivost šumah, zajedničko gospodarstvo još nije dovoljno za prosperiranje šume, dapače može imati i mnogo manah, šuma se može zanemariti. Ali ovako zajedničko gospodarstvo treba urediti, a to je intencija naše osnove.

Pitanje o dielivosti pašnjaka takodjer se nemože riešiti sa stanovišta abstraktnog pojma vlastništva, već s obzirom na gospodarske prilike. Prvo je pitanje za nas, da li naše gospodarstvo treba pašnjakah? Držim, da po mišljenju većine gospodara naših i po načinu, kako timare stoku, treba, jer su riedki, koji hrane stoku na jaslima, nego je većina hrani na paši.

Ako dakle stoji, da naše gospodarstvo treba pašnjakah, onda držim, da će potrebu bolje zadovoljavati zajednički pašnjaci nego razkomadani. Zajednički pašnjaci pružaju različite probitke, mogu se prištediti pastiri, ograde i t. d. Dopoljat i opet, da kao što pašnjaci u obće, tako zajednički imadu i svojih manah, ali radi tih manah, ako pašnjakah treba, netreba ih dieliti, već treba te mane odstraniti na drugi način, naime kultiviranjem pašnjakah, dobrom upravom i t. d., a to hoće da postigne naša osnova.

Nek se djele pašnjaci, gdje ih netreba, gdje to iziskuju pretežiti gospodarski interesi; imenito ondje, gdje ima volje i sposobnosti, da se počme novo, intenzivno gospodarstvo.

Glede toga pitanja da spomenem samo Roschera. Roscher, pošto je sam pokazao mane i zle posljedice pašnjakah, veli: „Aber ja nur kein blindes

Schwärmen für Urbarung der bisherigen Weidefläche! Sein Ackerland vermehren, während man Dünger verloren hat, ist in der Regel Raubbau treiben. Jede vorzeitige Gemeintheilung ist Grausamkeit gegen die „kleinen Leute“.

Naša osnova — kako je poznato — dopušta diobu zajedničkih pašnjaka, ako to većina od $\frac{2}{3}$ zaključi. Tim je pruženo — mislim — dovoljno jamstvo, da će se dieliti tek ondje, gdje to budu tražili pretežiti gospodarski interesi, jer kad $\frac{2}{3}$ ovlaštenikah drži, da je u njihovom interesu, da se pašnjak dieli, onda je valjda sibilja u njihovom interesu.

Nu naše zajednice obuhvaćaju osim šumah i pašnjakah još u mnogih slučajevih i oranice. Za oranice — priznajem — ne govore isti razlozi, koji govore za šume i pašnjake, da budu zajedničke.

Pored svega toga pravosudni odbor nije htio praviti nikakvog izuzetka glede oranicah, jer je držao, da se mogu zajednice pomoći ovdje štatutom. Kako se naime načelno prepušta zajednicima, da si štatutom uredi i način gospodarenja, pa će moći ili zajedno uživati oranice ili ih dati u zakup ili ih porazdeliti medju pojedine ovlaštenike, tako da bude samo uživanje podieljeno, uživanje individualno, a vlastnost zajednička.

Na isti način mogu si pomoći zajednice i kod pašnjakah: n. pr. ondje, gdje bi pašnjak bio veći, nego što treba za pašu, moći će se razpoložiti s ostalim dielom pašnjaka po tom štatutu.

Tendencija je dakle glavna ta, da se zajednice, koliko je moguće konzerviraju, i da se neda pojedincu, da na laku ruku protepe svoj zemljištni posjed.

Što se tiče organizacije zajednicah, tu organizaciju osnova jasno propisuje. Ona određuje, kakve organe mora imati pojedina zajednica, koja su im prava i koje dužnosti, kakovomu su nadzoru podvrugnuti. Potanje uredjenje uprave prepušta osnova i opet štatutima. U tom pogledu je osnova liberalna, što neće da sama sve normira, već prepušta samoj zajednici uredjenje mnogih odnošajah. Osnova priznaje zajednicu načelno samostalnu upravu njenom imovinom a podržava ju nadzoru u toliko, u koliko drži, da je to ne samo u občem interesu, nego i u interesu zajednicah, da nebudu u takvom desperatnom stanju, u kakvom su danas.

Može nastati slučaj, da pojedina zajednica ima tako malo zemljište ili da su gospodarske prilike tako jednostavne, da nebi imalo smisla, da se ta zajednica u svem konstituira podpuno po načelima ovog zakona. Za taj slučaj prihvatio je odbor novi §. 94., koji kaže, da vlada može u konkretnom slučaju dozvoliti, da se odustane od provadjanja ove ili one ustanove zakona, napose da nebude mala zajednica trebala onakav upravni aparat, kakav treba velika zajednica.

Postupak za prvo uredjenje, diobu itd., potanko normira osnova. Mnogo toga imat će urediti provedbeni naputak, kako to naglašuje obrazloženje. Trebat će vjerojatno više vremena, dok se pripravi provedba ovog zakona, pa kad bi mi htjeli, da imade stati na snagu ovaj zakon tek onda, moglo bi se lako dogoditi, da se u to vrieme izigra intencija samog zakona. Moglo bi se dogoditi,

da u to vrieme spekulanti nagovore ovlaštenike, da razpolože sa zajedničkim zemljištem onako, kako nebi smjeli po ovom zakonu. Da se ovo preprieći, određuje pravosudni odbor, da zakon imade stupiti u kriepost, čim bude proglašen.

Vis. sabore! Kako sam već više putah naglasio, tendencija je novijeg doba, da se u jednoj ruci očuva dosta velik posjed, potrebit za eksistenciju dotičnoga ovlaštenika i njegovo gospodarstvo. Ovoj intenciji služe, da nespo-mnjem obiteljskih fideikomisah, moderne institucije, koje su poznate pod imenom Höferecht i Heimstättengesetze. I naša osnova ide u susret toj intenciji, pa koliko sam čuo o njoj, svi su se glasovi izrazili o njoj pohvalno. Imade s toga nade, da će ova osnova urođiti dobrim plodom. U toj nadi preporučam ovu zak. osnovu, da ju vis. sabor izvoli prihvati za podlogu specijalne debate (Burni: Živio !)

Predsjednik: Rieč imade g. predstojnik pravosudnog odjela.

Predstojnik Vjekoslav Klein: Vis. sabore! Gosp. je predgovornik sadržaj zakonske osnove, koja leži na stolu vis. kuće, tako potanko obrazložio, da sbilja malo preostaje, što bih ja morao iztaknuti. Nu s obzirom na važnost ove zak. osnove držim ipak, da mi je dužnost da razložim stanovište, koje je zauzela kr. zem. vlada, kad je ovu zakonsku osnovu pripravila za legislativu, i da iztaknem nazore, po kojih je ona bila ovom sgodom vodjena.

Prije svega mi je naglasiti, da je bilo vrlo potrebno, da se takav zakonski predlog donese, jer do sada mi u tom pravcu nismo imali nikakvog zakona generalnog, već obстоji samo jedan zakon, koji uređuje imovinske obćine krajiške, one velike imovinske obćine, koje, kako je već g. predgovornik iztaknuo ne podpadaju pod udar ovog zakona. Izim toga je god. 1870. zem. vlada za nevolju izdala naredbu, kojom se uprava urbarskih občinah, i to samo šumska uprava, uređuje. Štatuta u tih zajednicah nije bilo izuzam u plemićkih občinah, koje su bile po starom običaju i po štatutih uredjene. Nu i glede ovih plemićkih občinah, nije se znalo, kako su zastupane prema vanjštini, kakav nadzor pripada oblastima u javnom interesu, pa u koliko je oblast htjela ingerirati, uviek je bila bez konkretnog oslona na pozitivni zakon.

Već iz tih obzirah bilo je potrebno, da se jednom u tom pravcu zakon donese, a još više došla je zem. vlada do uvjerenja, da je upravo neizbjježivo zakonom regulirati te zajednice, kad je povodom zakona od 7. veljače 1892., kojim se privremeno zabranjuje dieliti obćinske pašnjake, po zaključku. vis. sabora stala sabirati podatke. Tu se je pokazalo, da su običaji jako nestalni, da su dapače i pravni pojmovi pomućeni, u njekih krajevih da su oblasti zamjenjivale pojam prvoribne obćine sa pojmom političke obćine. Tu se je pokazalo, da se jako zlo gospodari, da se nikada nezna, tko je odgovoran za interesе zajednice. Svi odnošaji bili su tako različiti i nepravilni, da bi mogao uslijed toga nastati veliki metež, odnosno velika množina raznih parnicah.

Sabiranje ovog materijala dovelo je zem. vladu do uvjerenja, da je skrajna nužda, da se te zajednice zakonom reguliraju.

Pravac toga uredjenja sasma je liepo iztaknuo g. izvjestitelj.

Pravac je bio taj, da se što više konserviraju ove skupine i to je došlo do izraza u ovoj zak. osnovi tim, da je s jedne strane zabranjeno na predlog pojedinca ili manjine preduzeti diobu, već se za to zahtjeva kvalificirana većina, nadalje je takodjer skrbljeno za interes uzdržanja zajednicah time, da može manjina, ako se dodje do diobe, konstuirati novu manju zajednicu. Dakle se je u obće favorizirala institucija zajednice i to iz razloga toga, što zem. vlada misli, da naše gospodarske prilike nisu takove, da bi mogli intenzivno gospodariti, i da bi mnogog manjeg posjednika našli nepripravnog za takovo gospodarstvo.

Te zajednice su imale do sada tri glavna neprijatelja. Prvi je neprijatelj bio susjed, koji medjaši sa zajedničkim zemljišti i koji je gledao što više okupirati. Neprijatelj zajednici bili su zajedničari, koji su često iz sasma sebičnih razlogah predlagali diobu. Napokon je bio velik neprijatelj osobito u krajiških občinah upravna občina sama, koja je upotrebila priliku, da se koristi tim zajedničkim imetkom u kojekakve upravne, školske i druge svrhe, u koje bi morali svi občinari jednakoj doprinositi, a upravna občina uzimala je iz ovog vrela.

Ovakvo gospodarstvo bez gospodara nije se moglo dalje nastaviti pa je potrebno, da se uprava tih zajednicah što čvršće organizira.

Po izkustvu, koje smo mi stekli, pomutili su se osobito već u Krajini prvo bitni odnošaji, jer je u Krajini kao i u provincijalu bilo pravo na pašu i drvarenje skopčano u prvom redu sa t. zv. zajedničkim gruntom, koji je bio kao temeljni grunt i u knjizi upisan. Tečajem su vremena pako političke oblasti podielile to pravo svakomu, koji je u obće imao kuću, dapače i onomu, koji se je doselio i bio bez kuće.

Tu su dakle nastali odnošaji, koji su takodjer u zakonu morali dobiti izražaja. Zakon je tu — kako je g. izvjestitelj razložio — jako daleko išao i jako konservativno postupao i sva stečena prava uzčuvao budi za osobu budi za familiju.

Pitalo se takodjer, kako bi se po novoj organizaciji oblastni organizam držao prema tim zajednicam. Tu se je zem. vlada odlučila za taj modus procedendi, da u pogledu konstituiranja tih zajednicah, u pogledu nadzora, te u pogledu diobnog postupka imadu nadležne biti političke oblasti. Kako je poznato, bili su do sada kod diobe urbarskih pašnjaka sudovi nadležni i te su se diobe uslijed toga pošto su sudovi vezani formalnom procedurom, jako otegotali i zavlačile. U koliko se radi o mojem i tvojem, bit će i nadalje nadležne sudbene oblasti. Vlada drži, da je praktično, ako se dodje do diobe, da se služi onim organima, koji su po zakonu o komasacijah opredijeljeni za komasacije, pa da se slični postupak uvede i u zakon o zemljistnih zajednicah.

Ti organi, kako je poznato, sastavljeni su iz upravnih i sudbenih strukovnjakih, koji fungiraju u dvih molbah vrlo kratkim postupkom.

Prelazne ustanove težile su najviše za tim, da se uzčuvaju stečena prava i da se nemože izigrati zakon, kao što je specijalno to razložio g. izvjestitelj.

Radostno konstatiram, da je saborski pravosudni odbor, pojačan odborom ad hoc posve složno razpravio taj zakon i prihvatio načela, koja je razložila zemaljska vlada. Isto tako je zemaljska vlada već prigodom ove razprave u susret išla odboru i prihvatile je sve izpravke, koji su bili donešeni kao i ona dva nova paragrafa, koja su umetnuta u zakonsku osnovu.

Ja držim, ako budu interesenti shvatili domaćaj ove zakonske osnove, da će ista veoma koristno djelovati. Zato izjavljujući, da pristajem na sve promjene, koje je odbor prihvatio, preporučam osnovu za podlogu specialne debate. (Živio!)

Predsjednik: Neželi nitko više govoriti?

(Nitko.)

Prelazi se na glasovanje. Pitam visoki sabor, prima li ovu zakonsku osnovu za podlogu specijalne debate?

Gospoda, koja prihvaćaju neka izvole ustati.

(Ustaju svi.)

Prihvaćeno je jednoglasno.

Po tom je osnova prihvaćena i u specijalnoj razpravi bez debate i promjene.

Vis. sabore! Dnevni red današnje sjednice je izerpljen, a na dnevni red buduće sjednice stavljamo:

1. Treće čitanje osnove zakona o uređenju zemljišnih zajednicah.

(*Svršetak sjednice u 12 satih 35 časovah.*)

Probitak suzdržanja vegetacije kod šumskih biljka, opredeljenih za proljetnu sadnju.

Danas je posve nedvojbeno, da je proljeće najpovoljnije vrieme za presadnju šumskih biljaka, ter da kasno ljeti i u jesen valja samo tada presadjivati, ako se je presadnja sbog nastupiloga tjeranja biljka, s proljeća prekinuti morala.*

---

* Akoprem sam pisac članka drži, da je za presadnju ariža povoljnija jesen od proljeća, to moramo i mi gg. čitatelje glede te theme uputiti na zanimive posljedke, koji su glede najshodnije dobe u kojoj valja šumske gojitbe obavljati, putem izražavanja ustanovljeni i oglašeni u djelu: „Die Pflanzzeit in ihrem Einfluss auf die Entwicklung der Fichte und Weissföhre von Dr. Adolf Cieslar, Adjunct der k. k. forstlichen Versuchsanstalt in Mariabrunn bei Wien. K. u. k. Hofbuchhandlung W. Frick 1892. Cijena 1 for. 80 novč. — Na strani 72, svog djela proglašuje Dr. Cieslar glede listačah sljedeće posljedke: „Hrast pokazuje kod rane presadnje najmanje gubitaka. Sadnje poduzete mjeseca lipnja, srpnja, kolovoza i rujna pokazuju velike gubitke

Nu sada se redovito tužimo na kratkotrajno proljeće i na, s istim u savezu stojeće prekidanje proljetnih sadnjah.

To nas ovlašćuje na opravdani zaključak, da nije svestrano poznat probitak koj nastaje odatle, ako umjetnim načinom suzdržimo vegetaciju kod šumskih biljkah, namjenjenih za proljetnu sadnju. Ovo sredstvo nam je osobito dobro poslužilo pri velikih ogojnih ploštinah, naposeb u onih godinah, u kojih je proljeće samo kratko trajalo, ter su iza istog odmah slijedili vrući dani. — Često smo već presadjivali do polovice lipnja, a mogli bismo i poslije toga vremena saditi biljke, koje nisu još potjerale, kad nebi sadnje, koje se obavljaju iza druge polovice lipnja, s prekratkog doba vegetacije stradavale na prirastu, uslijed toga samo nedostatno odrvenile, počem bi od mrazova i zime lahko uginule.

Biljke kod kojih želimo da suzdržimo vegetaciju, valja na sljedeći način spremiti.

Biljke valja izkopati što ranije u proljeću. Korenje se istih od zemlje očisti, i to tako, da se vlakanca korienja kako je već čestoput spomenuto ni najmanje neozlедe, što se dade uz osobitu pažnju kod izkapanja, veoma lahko postići.

Tako izkopane biljke stave se odmah u jamice izpunjene sniegom, koje valja ovako upriličiti.

U samoj se sjećini koju zasaditi valja, ili u neposrednoj blizini iste (najshodnije na sjevernih obroncima), potraže već postojeće gudure ili udubine, ili se, ako takovih neima, jamice izkopaju.

Ovakovu jamu, najmanje $1\frac{1}{2}$ do 2 metra duboku valja najprije čvrsto nabiti sniegom. Na snieg dolazi naslaga veoma tankoga granja, visoka njekoliko centimetara, na koju se opet stavi naslaga friško nakopane ali suhe zemlje. Na tako pripremljeno ležaje naslažu se biljke opredieljene za kultiviranje. Korenje se ovih biljka pospe svježom suhom zemljom, na koju se naslaže granja, a preko ovoga se načini jednostavan krov od granja po prilici $1\frac{1}{2}$ metra visok.

U tako pohranjenih biljkah još seugo poslije nekreće sok, a mogu se iste mirne duše upotrebiti za sadnju sve do polovice lipnja.

Ako nastupi kakova suša, poimence u gorovitim predjelih, to zato netreba kod tako smještenih biljka prekinuti proljetne sadnje; a mi nismo nikada na to bili prisiljeni, od kada smo ovaj način sadnje upotriebili.

---

biljkah u godini koja iza presadnje sljedi. Najlošije prolaze biljke presadjene u srpnju i kolovozu. Obzirom na prirast u tih gojitbah dade se tvrditi, da biljke presadjene u proljeće i na jesen tjeraju dulje izbojke nego li biljke presadjene u ljetu. Iz toga se pak smije zaključiti: da listače, osim toga što se veoma uspješno daju presadjivati u proljeće, jesensku presadnju veoma dobro podnose. Od javorovih biljkah izginulo je najviše sadjenicah, koje su sred ljeta sadjene. Kod sadnje preduzete mjeseca rujna ustanovljeno je, da je napadno malo biljkah izginulo u vremenu od godine danah koja je od vremena sadnje prošla. Iz te činjenice slobodno je pak zaključiti da listače jesensku sadnju bolje podnose nego li četinjače,

Ja mogu opisani postupak koji zajamčuje najpovoljnije uspjehe, najbolje preporučiti, samo ponavljam: da biljke nesmiju biti oštećene, a nesmije se korištenje i za same sadnje oštetići, što se u ostalom kod nijedne valjano provadljane sadnje zbivati nesmije.

Šumarnik Kožešnik u Centralblatt für das ges. Forstw.

Prometna sredstva.

Nižji izkaz pokazuje u brojkah, koliko je vlastelinstvo Kutjevo u svojih šumah izvelo stazah, prosjekah i kolnika i uz koje cijene, tečajem minulih deset godina. Tomu bi se još dodati imalo 16 kilometara uzkotračne željeznice sa drvenimi tračnicama, koja je nakon svršenog izvoza duge napuštena, a tako i drvena spuzaljka jedan kilometar duga.

Sve to upotrebljeno je za otvoriti i pojeftiniti promet s tvorivom u šumah od 21.000 jutarah, od kojih je najmanji dio ravan, dočim se ostatak stere po brežuljcima i bregovima od 250 – 800 met. iznad mora visokih.

Netrebam ovdje tumačiti poznate svrhe i probitke šumske komunikacije i prosjekah i neću time da reknem, da je vlastelinstvo Kutjevo s te strane svoj zadatak oko razvorenja svojih šumah dovršilo; nu hoću da pokažem primjer, kako bi u nas i ostali mnogi šumski posjednici samo u vlastitom interesu poradili, kad bi toj zadaći veću pozornost posvetili. Ako prem nas šumarska nauka postojano nauča od koje znamenite je koristi shodno tracirani i izvedeni sistem prosjekah obzirom na požar, lov, gospodarsko razdjelenje sastojinah, olakšanje nadzora, a i kao spriječka proti iznenadnom razvoju šumoshtetnih zareznika i t. d., i od kolikog je upliva spretno i izpravno zasnovana cestovna mreža i dobar put, osobito po brežuljcima i strmcima, jer se po njih omogućuje uživanje izvalah i izginulog stabala, koje inače bezvredno propada, to usuprot svega toga tih komunikacija i udesbah kod naših šumarskih upravah puno neopažamo*.

* Osvjedočena o osobitih probitih, koji s valjano položene prosječne mreže po šumsko gospodarenje osobito u mlađih sastojinah nastaju, naložila je kr. žup. oblast zagrebačka svojom nedavno izdanom naredbom svoj područnoj si deseterici g. kot. šumara, da se imaju tečajem mjesecah siječnja, veljače i ožujka (dok poljska poslovanja neodpočnu), priležno baviti koli čišćenjem medjašnih prosjekah, toli i izkolčivanjem i prosjecanjem prosjekah, koji su potriebni bud u svrhe komunikacija bud u svrhe čišćenja mlađih sastojinah. Kad se jednom ti poslovi obave, ter pošto će biti u brdskih šumah izmijeren terrainski detalj (kose, spusti, rebra, strmine i t. d.) s kojim poslovanjem ćemo već s kašnjeg proljeća odpočeti,

Iznimku od gornjeg pravila opazio sam ponajviše u šumah kneza Thurn-Taxisa, a osobito u šumah kneza Lippea.

Šume kneza Lippea oko Slatine upravo su uzorno prosječene, pa su po projecijih i putevi iztrasisirani, a toli shodno, da se do svakog odjela, bio on na vrh kose, ili u jarugi možeš u četveroprežnjoj kočiji dovesti. U tako priudešenih sastojinah ne samo da je pregled o gospodarstvenom stanju lahk, ne samo da je ljepota prirode umjetnim načinom povišena, već je i obava svakog vanjskog posla, službovanja i uredovanja čuvarnom, upravnom i nadzornom osoblju znatno olahkoćena.

Što ovi veleposjednici makar i mimo časovite svoje koristi, sada već na ono troše što će tek s vremenom trebati, to govori samo u prilog izpravnog shvaćanju vlastitih probitaka, pa će te uložene glavnice u svoje vrieme nositi već izdašne kamate. Za željeti bi samo bilo, da se i šumske uprave naših većih imovnih obćinah, kojih sjedišta obično stradavaju s pomanjkanja ogrievnih drvah, jer je poradi pomanjkanja shodnih i valjanih putevah privoz iz nedalekih imovnih šumah u kojih silni etati drva propadaju, pretegotan i preskup, odvaže: da izgradnjom shodnih cestovnih mrežah šumoposjednika od gubitaka očuvaju, narodu izvoz drvarije olahkote, ter tako obskrbu ovečih mjestah drvom, omoguće.

Moja plastična karta u mjerilu od $1''=100^{\circ}$ pokazuje mi, kuda će udariti put, da šume raztavim u glavne odjele, dapače i u odsjeke — pa mi je na stoj lasno pronaći pravac, kojim će put trasirati, da postignem uporabiv % pada.

Uporabe li se u gornje svrhe svjetlopisne glavno štop. karte, u mjerilu 1:35000 tako: da se prenesu u plastične s mjerilom od $1'' = 100^{\circ}$, to se po, močju istih dade brzim načinom porazmjestiti najracionalnija mreža putevah, uz najljepše i najshodnije razloženje posjeda. Samo prena šanje tih tracah iz kartah u narav protumačeno na stroju i toj karti, pogoditi će vrlo brzo svaki pametniji, upotrijebili vi lugar, — pošto i kod kutjevačkog vlastelinstva trasiraju staze i puteve najvećma zato odabrani lugari i to na zadovoljstvo.

Gdje i zašto su izvadjeni putevi i projekti netreba mi razlagati šumarom, ali mi valja protumačiti posebno još svrhu i povode izkoljenja samih stazah.

U ravnicah obično se izvadjuju projekti križajući se pod pravokutom, te imadu u glavnom služiti i za izvoz; posjed raztavljen je od susjedstva takodjer projekti po kojih se mogu mjesto medjašnikah usaditi redovi presadnicah crnogorice koji tako trajno medju pokazuju Briežuljci se raztavljaju najprije pje-

---

tad budu pripremljeni svi potriebni podatci, za izkoljenje izpravnog prostornog razdjeljenja brdskih i gorskih šumah sa istotečnimi projekti. Valjati će im tada dati samo prikladan pad i — izvozne ceste u obć. šumah biti će gotove. Koga bog koju godinu ovđe pozivi, taj će to moći već i u potankostih provesti.

Ured.

šačkom stazom, koja se obično položi izmedju vrha kose i jarka po polovici strane (kose, plati, Lehne) onim padom, kojega korešpondirajući razmak odlaženosti vrha kose od podnožja jarka, uvjetuje. Bude li takov brežuljak širok, može isti i više uzporednih staza u razne odiele razstavljati.

Velike kose zahtjevaju obično razstavu vodoravnim stazama, a preko ovih se vezane kose opet poput brežuljka raztavljuju; — to bi u glavnom bio način kojim se staze trasiraju, koje se povremeno lahko u kolnike pretvaraju, a svagda u onih duljinah, koje od vremena do vremena izvoz drva zahtjeva.

Dok iz staze kolnik bude, zašto nam ova služi? Ta lugar po njoj i uz najveće strmine sve svoje službene poslove lasno obavlja, a šumar će jašeć kasom na brzo odjele nadgledati moći, i jer te staze sve položaje šume prepliću, omogućiti će ovom da s lahkam i brza pregleda odgonetne svakovrstne gospodarske zadatke i uoči tajne, koje bi inače u neraztvorenih stazama sastojinah, ondje kao takove vjekovale. Osim toga služe te staze na obranu proti požaru osobito prizemnom, od velike potrebe su za lov i t. d. a kao jeftino komunikacijsko sredstvo, omogućuju brzi saobčaj u briegovitim i brdskih predjelih.

M. M. R.

G l a v n i p r e g l e d

o izvedenih vrstih komunikacija u šumah vlast. kutjevačkog, kao i o učinjenih za nje izlatacim.

Nadlugarija	staze u tek. hvatu u			Cjena po 1 tek. hvatu	Ukupna vrednost	Kolonika u tek. hvatu u			Prosječna u tek. hvatu	Kojim se načinom izradilo			Cjelokupni iznos u									
	Ravnici					Ravnici				Brežuljku												
	Strmecu					Strmecu			nč.	fr.	n.	nč.	fr.	n.								
I. Nadlugarji	1000	12800	542	—	4250	5500	5437	—	17000	84000	949	—	4983	—	125150	69350	48950	6928—				
II.	"	—	3650	146	3	3050	4400	8120	4381	90	—	12200	624	—	1484	—	1474	—	219890			
III.	"	10000	8000	620	—	1600	3100	450	15,	25	i	37	1009	20	2314	20	480	—	16650			
Sveukupno	11000	24450	1300	—	4650	12350	14070	11150	40	2760	49260	2582	20	3781	20	3205	50	8053	90	143470	15040	60

LISTAK.

Osobne viesti.

Imenovanja u šumarskoj struci. Odpisom svojim od 8. veljače 1894. br. 76.641 ex 1893. obnašao je preuzvišeni gosp. kralj. ugarski ministar za poljodjelstvo imenovati u području kralj. šumarskoga ravnateljstva u Zagrebu: šumarskog vježbenika II. razreda Otona Nytraya šumarskim vježbenikom I. razreda, a tehničke dnevničare Rudolfa Schusteza i Arpada Bogscha šumarskim vježbenici II. razreda. Za područje kralj. šumarskoga ureda u Otočcu pako imenovani su: šumarski vježbenik I. razreda Franjo Paszthy šumarskim kandidatom, a tehnički dnevničar Zoltan Stenczel šumarsk. vježben. II. razreda, dočim je Ivan Mariány kralj. šumarski kandidat, premešten u istom svojstvu kralj. nadšumarskom uredu u Vinkovcima na služhovanje.

Josip Wessely umir. glavni nadzornik dobarah, jedan od najzaslužnijih austrijskih šumarah, navršio je 6. ožujka 80 godina. Tom sgodom pripremljeno mu je srdačnih ovacijah.

† Jakob Furlan umir. kr. žup. nadšumar, preminuo je dne 16. ožujka nakon dugotrajnog i težkog bolovanja, u 49. godini života svoga u Križevcima. Obavješteni osmrtnicom o žalostnom dogodaju, izjavlismo tugujućoj obitelji našu sućut ter umolismo prijatelja u Križevcima, da nam o pokojniku pribere podatakab. Kako je pokojnik bio chefom našim, u početcih naše službe, kosnula nas se je vjest o njegovoj smrti bolno, a dojmit će se tako svakog sudruga, koj je pokojnika poznavao. Bistra značaja, blage čudi, obilna praktična znanja bio je pokojnik iskren i naklon prijatelj. Uzdržimo ga u prijatnoj uspomeni, a zemlja neka mu je lahka!

Zakoni i normativne naredbe.

Umirovljenje lugarskog i službenog osoblja krajiških imovnih občina. Odpis kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 9. siječnja 1894. br. 49.750, upravljen na kr. vladne povjerenike imovnih občina.

Povodom tim, što se je u poslednje vrieme više nadlugar, lugara i službenika krajiških imovnih občina bud putem gospodarstvenih ureda, bud neposredno ovamo obratilo, da jim se kod odmjeranja mirovine uračuna i vojničko službovanje odnosno, da se onim, koji su već umirovljeni, uračunanjem tog vremena mirovina naknadno povisi, nalazi kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, za da se u tom pravcu uvede jedinstveni postupak za sve imovne občine, odrediti što sledi:

Pravo na uračunanje vremena sprovedenog u vojničkoj službi kod odmjeranja mirovine, imaju samo oni lugari ili službenici, koji su kao krajišnici do godine 1871. djelatno u vojsci služili, ako to dokažu matičnim listom. To vrieme ima jima se ali tek ar onda uračunati u mirovinu, kad lugarska mirovinska zaklada imovne občine u kriještu stupi odnosno, kad bude ova mogla podmirivati svojimi kamati lugarske mirovine, pošto imovna občina nije dužna plaćati svojim lugaram ili službenikom mirovinu za ono vrieme, koje su sprovele u vojničkoj službi.

Onaj pako lugar ili službenik, koji je prije umirovljen, nego je kod dotične imovne občine osnovana lugarska mirovinska zaklada, dužan je platiti u blagajnu ove zaklade propisani prinos, ako hoće, da mu se onda, kada ova zaklada svoje djelovanje započela bude, uračuna u mirovinu vrieme sprovedeno u krajiškoj vojnoj službi.

U svih ostalih slučajevih, neima lugar ili službenik nikakva prava na to uračunanje, makar i neposredno prestupio iz aktivne vojničke službe u službu imovne občine, a naposeb neimaju nikakva prava na to uračunanje oni lugari ili službenici, koji služe kod onih imovnih občina, kod kojih lugarska mirovinska zaklada osnovana nije. —

Kaznena odredba smije se izdati samo onda, kada je u prijavi potvrđeno, da je prijavitelj zaprisežen i kada se sudcu uzvidi narediti zatvor od najviše osam dana ili globu od najviše četrdeset forinta. (Žalba ništovna na obranu zakona. — Rješitba kr. hrv.-slav.-dalm. stola sedmorice kao suda kasacionoga od 15. travnja 1893. br. 969.)

Kr. kotarski sud u B. odredio je kaznenom odredbom od 9. prosinca 1892. br. 6222 na prijavu lugarskoga zamjenika M. R. proti J. B. radi prekršaja suprot sigurnosti vlastničtva, §. 460. k. z., zatvor od 14 dana.

Povodom žalbe ništovne, podnešene po kr. državnom nadodvjjetničtvu na obranu zakona, sudio je kr. hrv.-slav.-dalm. stol sedmorice iz obavljenе u punom vieću javne razprave, da je gore navedenom kaznenom odredbom kr. kotarskoga suda u B. od 9. prosinca 1892. br. 6222. k. z., izdanom proti J. B. radi prekršaja suprot sigurnosti vlastničtva, označenoga u §. 460. k. z. — povriđen zakon u §. 409. k. p., — pa je s toga tu kaznenu odredbu po §. 286. st. II. k. p. kao protuzakonitu ukinuo, ter kr. kotarskomu суду u B. naložio, da proti okrivljenom J. B. povede redoviti kazneni postupak.

Razlozi: Na prijavu lugarskoga zamjenika M. R. proti J. B. radi kradje drva, učinjenu kr. šumariji u D., a po ovoj predanu kr. kotarskomu суду u B., odredio je taj kotarki sud kaznenom odredbom od 9. prosinca 1892. br. 6222. proti J. B. radi prekršaja suprot sigurnosti vlastničtva, §. 460. k. z., zatvor od 14 dana.

Po § 409. k. p. može sudac izdati proti okrivljeniku kaznenu odredbu, ako je koja od osoba spomenutih u §. 68. k. z. učinila prijavu na temelju vlastitoga svoga uredovnoga opažanja i ako je ta osoba po oblasti zaprisežena. Ni u prijavnici, podnešenoj kr. kotarskomu суду, a ni inače neima potvrde, da će lugarski zamjenik M. R. po oblasti zaprisegnut.

Po §. 409. k. p. može se proti okrivljeniku odrediti zatvor najviše od osam dana, a kaznenom odredbom od 9. prosinca 1892. br. 6222. određen je zatvor od 14 dana.

Iz prenavedenoga sledi, da je kaznenom odredbom kr. kotarskoga suda u B. od 9. prosinca 1892. br. 6222. k. z. povriđen zakon u §. 409. k. p., pa s toga valja povodom žalbe ništovne kr. državnoga nadodvjjetničtva uložene na obranu zakona, po §. 286. stavka II. k. p. obzirom na §. 434. k. p. ukinuti tu rješitu i suditu, kao što je učinjeno u dispozitivnom djelu vrhovne ove presude.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Od novijih strukovnih izdanja napomijemo:

Beiträge zu den Wuchsge setzen des Hochwaldes und zur Durchforstungslehre von Dr. Emil Speidel. Tübingen. H. Lauppsche Buchhandlung. 1893. 116 Seiten. Preis Mk. 2·60. Svrha ovom djelu jest ta, da se shodnim iztraživanjem proredjivanje, koje je do sada provadljano lih empiričkim načinom, postavi na temelj znanstveni, i da se ustanove zakoni, na temelju kojih bi se prorede izpravno i što intenzivnije u svrhu uzgoja sastojinah, provadjati mogle. Veoma zanimiv jest uspjeh do kojega je pisac došao glede odnošaja u kojem se nalazi „gromadno — uzorno stablo“ ustanovljeno pisčevim načinom, prema uzornom stablu sračunanim iz „temeljnica“. Gg. čitatelje, koji se žele baviti sa, po nas i naše mlade hrastike osobito važnom naukom o proredjivanju, upućujemo ovom zgodom na djela kr. pruskog šumarnika Gustava Krafta: Beiträge zur Lehre von den Durchforstungen; Hanover. Klindworths Verlag. 1884. 2. for. 68 nč., i Beiträge zur Durchforstungs- und Lichtungsfrage. Hanover. 1889.

Službeni naputak za nadzirače lova u Hrvatskoj i Slavoniji. Izdao F. Ž. Kesterčanek, Križevac. Tisak i naklada knjižare G. Neuberga, 45 novč.

Spomenuta knjižara izdala je to djele, u kojem su u preglednoj formi poredani i pri-povjednim načinom obrazloženi, zakonski i naredbeni propisi sadržani u novom zakonu o lovku kao i u provedbenoj naredbi k istomu izdanju, ter će dobro doći svim lovona-dzirateljem, da se iz iste o svojih službenih dužnostih upute. Sama brošira sastoji se iz dvih poglavljah: „A. Obćeniti propisi“, i „B. O lovozaštitnoj službi napose.“ U tih poglavljih su naročito objašnjeni pojmovi o dužnostih i pravih lovopaziteljih kao javnih stražah, ter označeni načini, kako im se je u pojedinim slučajevih praktične službe vladati.

Dobro će doći to djele osim lovopaziteljih i lugarskim kandidatima, koji će imati polagati lugarski izpit, da se iz istog priprave za vršenje lovoredarstvene službe. Tisak, papir, format i izvanjsko lice su prikladni, pa mi tu knjižicu spomenutim službenikom na uporabu preporučamo.

Pokraj svega toga mislimo da moramo sljedeće iztaknuti. Nama se nesvidja naslov. Po našem nemjerodavnom mnenju vlastna je samo *oblast* izdati „službeni na putak“, dočim bi se ova brošira možda bolje bila nazvala „poučnik, uputnik“, što po svojem sadržaju i jest. Nesvidja nam se nadalje niti napis sadržan na prednjoj strani: „Sva prava pridržana“. Što to znači? Valjda da nitko nesmije ništa iz te knjige recipirati. No to je ovaj put skroz suvišno umetnuto, jer sadržaj te knjižice nije duševno vlastništvo izdavatelja, pošto ona nije produkt studijah i duševnih radnjah nje-govih, nego je stranom prerađuju zakonskih i naredbenih stavaka u slobodniju formu, dakle kompilacija, a stranom i skorom u većem svojem djelu: *doslovni prijevod*. Tako su primjerice dielovi stranah 9., 11., 12—13., 23., 26., 27., 29., doslovno prevedeni iz str. 11., 57., 32., 33., 35., 36., 41., i t. d. djela: „Dienstunterricht für die Forst- und Jagdwachen beider Hälfte des Kaiserthums Österreich. Von Josef Wessely. Wien 1868. W. Braunnüller 1 for. 20 nč. U slučaju potrebe poslužiti se pako jednim te istim autorom, pa i onim, koj je na čelo svoje knjige odtisnuo: „Uebersetzungsrecht vorbehalten,“ kako je to na gornje svoje djelo We-sseley stavio, nemože nam nitko braniti, čim si od pisca originalne knjige, za njezin prijevod dozvolu izhodimo.

Urednik.

Lovstvo.

Prve šljuke! U okolici zagrebačkoj ubita je prva šljuka dne 15. veljače u lovištu vlastelinstva kerestinečkog; dne 14. veljače vidjena je prva šljuka u Maximiru kraj Zagreba, a 20. u večer opet dvije. To je dokaz da se već zarana počeše seliti na sjever.

(Lov. viest.)

U nedjelju poslje podne dne 4. ožujka uputio se je podpisani sa zagrebačkim lovcem g. K. u lovište Rakitsko, ležeće na desnoj obali Save, u nakani, da sa prepeličari potražimo dugokljunke. Jedva što su psi odpočeli po gustom, borovicom i breberikom podraslom jošiku tražiti, kad ali sudrug K. već opali. Digla se šljuka, ali bude promašena, a tako doskora i druga. — Pošto uslijed poduljeg traženja nemo-gosmo ništa više naći, promjenismo pogon, ter se odputisemo u drugi, tresetasti jošik. Naša „Myss“ doskora odpočne odavati da je na tragu, ter za čas stane. Šljuka prne u vis, i pogodjena — pane. Iznenadjenje, radost i lovačka uzbudjenost porasli su uslijed toga znatno, ter mi nastavismo lov svom strasti, koja se u lovca kod lova na tu ljepu i zanimivu pticu, razvija. Nakon podulje potrage odpočne „Myss“ i opeta nemirno odavati da je na tragu, a iz cielog ponašanja zaključimo, da šljuka pred njom bježi. Zapovjedismo joj stoga „stoj!“ ter pokušasmo nebili se iz gustika izvukli na čistinu ili kakovu stazu, da šljuku kad poleti, bar opazimo. Ali da! Dok se mi provlačimo, prnu šljuka, i odleti, a da je ni vidjeli nismo. Bjes i bura! U prvi mah i guštara je kriva, i pas, i naša nespretnost. No izišav van opazimo da je šljuka, jer uznemirena, iztrčala na čistinu, i odanle tad

poletila. Tražeći dalje oko jednog čretišta opazimo samo na tren kako je iz čistika šljuka prnula, i u guštaru zamakla. Bila je to ona ista, pa jer već uplašena, nije uzdržala niti psa ni nas, akoprem buke bilo nije. Ele sad nam je bilo odpočinuti, jer je bio dan vruč, ter se mi umorili, a pas zasopio. Prizovemo sudruga K. da mu doživljače izjadamo, ter da u zajednici tu šljuku potražimo. No usuprot sve potrage, ne-nadjosmo ništa. Mora da je na daleko odmakla. — Medjuto pristigne k nama vlastelinski lugar, ter nas povede u novi pogon.

Pretraživ ga dva tri puta, stane „Myss“ na jednom tresetnom mjestu vuči, pokazujući da je na tragu ptice. Pojuriv vijugasto oko njekoliko grmečaka, stane na jednom čvrsto. Bit će šljuka pomišljamo i stojimo spremni za pucanje. Ali na našu zapovjed „napred“! neće „Myss“ da zaskoči, ter nam nepreosta ino, već da šljuku sami krenemo. Dok se mi smjerom, kako je kuja stajala šuljasmo, prhne nam šljuka, koja je medjutim već izpred kuje pobegla bila, a da je ova ni opazila nije, iza ledjih, ter zahvatismo jedva toliko vriemena da u smjer za njom opalimo. Prije nego li se dim razvukao, i no što u obće razabratи mogosmo posljedak hitca, opazimo da je kuje nestalo. To je kod te stare izvježbanke na šljuke uvjek znak, da je vidila pticu pasti, jer nam inače kako i valja, za njom neposruje. Do mala se kuja vrati, i donese nam šljuku. Ele, sad lovačkoj radosti ni kraja. I razložno. Ta danas je četvrti ožujak istom, a dvije šljuke više već na zamkah. Da smo „Myssu“ podragali i pustili je da se odmori, razumije se samo po sebi. No ston drugom šljukom i zaključismo uspjeh tog podneva. Uzalud tražimo dalje. Mi se nemjerismo na ništa više. Sudrug K. bio je sretniji. Njegov „Treff“ stajao mu je i krenuo lijepo šljuku, no on i ovu promaši, jer psu, koj je tečajem podneva više putih pogrešno trag odavao, povjeravao nije. I tako krenusmo tog podneva pet šljukah, ali svaku samu. Iz ove posljedne okolnosti zaključimo, da se iste tada jošte udružile nisu. A jer su izpred psa strjelimice poljetale, naslučujemo, da su već odulje ovdje; pošto od puta umorne istom došle šljuke obično samo poprhavaju.

Izmedju svih vrstih lova, podražuje nas lov na šljuke s dobrim psom najviše. Uzbudjenost je pri tom dvostruka. Zanima nas i kako pas radi, a i posljedak njegovog traženja. A uzato su dugokljunke riedki gosti, a prepredene do kraja. Kad šljuka poleti, ona se za svaku stabljiku, za svaku granu vješto sakrije, pa padne li iza našeg hitca, radost je tad dvostruka. No uza sve to mi smo prvi spremni, da tu našu najmiliju zabavu s proljeća žrtvujemo, čim se medjunarodnim zakonom proljetna lovostaja za šljuke utanači. A to bi bilo i pravo. Jedno bi se tako udovoljilo samo naravnim postulatom zaštite, te neštetne a toli zanimive ptice za vrieme njezina parenja, a drugo bi se tako puno doprinjelo k udržavanju te vrsti divjači, koja je uslijed svojeg dvo-kratnog svakogodišnjeg selenja izvrgnuta tolikim pogibeljim (i onim brzojavnih žicah). Nebude li njene zaštite preko zakonskih propisah, postajati će ona s vremenom sve redja, dok naši dnevnički jednom nedonesu vjesti o „zadnjoj šljuki.“

Medjutim želimo, da gg. sudrugovom, koji u istoj mjeri vole lov na šljuke kao i mi, ter koje vidimo svake večeri kako na čekanju prisluškuju zviždu „psk—psk“, a preko dana s pogonići grmove pretražuju, ovi što češće doviknu „šljuk! šljuk!“

Urednik.

Jaska 1. ožujka. Danas u $6\frac{1}{2}$ satih na večer, vraćajući se sa službenog putovanja, opazio sam na Krašičkoj cesti prvu šljuku.

L. S.

Lov na medveda. U šumskom predjelu „Medlužine“, što no se otežu od kršnog Kamenjaka prama gornjem Jelenju i Risnjaku, ima njekoliko, od starine znanih brloga, u kojima se uvjek našao po gdjekoji — medved. — Da nezahvaćam dalje u nazad, napomenuti ću samo, da je pokojni nadšumar Josip Pleše, g. 1880. ustrielio tuj medjediću a tom sgodom, uhitio i sav njeni pomladak, 2 zdrava i živa medjedića, koji su ka-

snije pripitomljeni, za njim dok ih nije u Regensburg odpremio, „u Majuru“ poput vjernih pasa obilazili.

Danas je taj predjel u čuvariji lugara Martina Ribića. On je i lovac ali više prigodni; ne toliko po zanatu koliko po odvažnosti i sreći.

Kako je ove godine zima nješto blažija bila, to se je dalo i u naše visove, koji su inače u to doba, uslijed zapalih gorostasnih naslagah snjega, nepristupnimi.

Jednog dana početkom veljače t. g. odluči se Ribić da će pretražiti onaj silni šupljji javor, u kojem je Pleše medjedicu ustrielio, nebi li si ondje i opeta koj medo svoj zimski stan priredio bio.

I Ribić se odluči, a kako je brdjanin koj nepoznaje straha, poči će sam, jer se boji, podje li ih više lovaca, da će mu koj ugrabiti i slavu i tagliu. Oboružan — na pleći dlijka, a u desnici sjekira, — podje na brlog. Do javora koracaše smjelo — al u njegovoj blizini zakuca mu srdce, s neizvjestnosti od čega li, hitrije.

Javor stoji na strmom gorskem boku. Ribić se, odaljen od njeg jedno pedeset koračajah, namjesti licem prema zjalu, u kom medo sniva o prošastih svojih pustolovinah.

Na okolo sve niemo, na 3. sata daleko nigdje krštene duše, a silna crnogorica i prastari bukvici, stoje tisi i pozorni, da budu svjedocima skorog dogodjaja.

Ribić sada digne silnu buku. Zove gosu, da izadje na junački međdan. I zbilja — za čas mu se, prenuli se medo odazva. — Iz javora zamjno protezanje silne tjelesine, a tad mrmor očito ljuta strikana. Junaku stinula krv al se živ s mesta neda. Pa i kud će sada? Nakon trih, četirih hipu pomole se iz zjala na silnoj medvećoj glavurdi dva živa i bjesna oka.

Sjekira se sama od se kliznu izpod pazuva, a u isti tren dospje ostraguša k oku.

— Medjed koraknu, a Ribić saspe prvi hitac u njega, — i orijaški medlužinski javor osta po drugiput bez stanara.

Za veču sjegurnost opali Ribić u medu i drugu ciev, a tad tek pristupi k svojem pljenu, da se ga nanžije i nagleda. Medo je vagnuo 260 kilograma, a sudeć po kostiju, bio je to stvor neizjednica fizične sile, pravi dinotherium.

Pojedinih dimensija mi nepriobčiše, zato Vam ga nemogu za sada potanje opisati.

Ribić je drugi dan na krajiških kolih dovezo silnog gorostasa kući na Platak — veseo s lovačke sreće; a kirijaš veseliji, jer će si ljeti subom medjedom butinom, kad će s „bordunali“ iz Snježnika, omastiti brk. Majnarić.

Kurjak u Kranjskoj. Dne 12. siječnja o. g. ustanovili su u jednom srezu vlastinstva Snežničkog po tragu, da su četiri kurjaka u isti uljezla. Odmah drugoga dana odredjena bje pod vodstvom šumarskog upravitelja Bydloa hajka, u kojoj je pao stari kurjak. Vagnuo je 99,5 kg., duljina od gubice do kraja repa iznosila je 165 cm., a visina 75 cm. — Svakako grdna zvierina!

Borba sa zvierokradicama. Nedavno su provalila u Gájanu, na imanju kneza Pálffya tri zvierokrädca u stan vlast. šumara, ter su ga nožima težko izranili. Samo pukim slučajem pridošli ljudi, oslobodili su šumara od razbojnika, koje su nakon svaljanoga odpora povezali i судu predali, gdje će za svoje zločinstvo odgovarati imati. — U selu Movru ustrelio je lugar Stjepan Petö zvierokradca J. Schnabla. Iztraga je u tečaju.

Plastomenit. zove se nova vrst baruta koju proizvodi barutana W. Güttlera u Reichensteinu u Šlezkoj. Odatle se može isti i narucići, ali samo u već gotovih fišekih. Plastomenit kad izgori, nedimi se jako, a nije ni najmanje pogibeljan, što nije slučaj kod ostale braće mu — novijih vrstih barutah, koje se rado bez znatnijih povoda razprsnu. Tlak plinova plastomenitovih, kad izgori, nije jači od tlaka plinova crnoga baruta; a kod preduzetih pokusah s istim, nisu nikada opaženi pretjerano visoki plinski natezi (Spannung). Jakost kojom zrna probijaju, kao i skup zrnah kako ih plastomenit iz

naboja izbacuje, zadovoljili su lovce podpunoma. Jedina mu je mana, što vlagu jako navlači, pa stoga mora biti pohranjen na sasma suhom mjestu. Zato se ali netreba bojati da bi fišeki, koji su bili pohranjeni na suhom mjestu, u lovnu kad kiši, zatajili. Plastonemit pripremaju ali samo u raznolikom zrnju i za fiševe od artije i kao barut za naboje kuglom.

Pasjak. Svi autoriteti na polju kynologiskom potvrđuju, da jednostrani način kojim mnogi svoje pse hrane, n. pr. samo sa mesom ili samo tjestevinom nije razložan. Samo spajanjem životinjskih tvari sa bilinskimi, unapredaju se sigurnost zdravlja i sposobnosti psa. Po ovom načelu pripremljen je Fattingerov pasjak (Hundekuchen) iz mesa sa crvenom repom. Ovo jelo je izvrstno hranivo, a podržaje pse u najboljem razpoloženju bez ikakve druge hrane; čini im telo jakim i čvrstim, dlaku svjetlom, a kožu čistom. Svojimi veoma povoljnimi i kriekimi sastavnimi djelovi nadokriljuju pasjaci od mesnih vlakanaca i različitih drugih hranivih tvari i u ekonomskom obziru druga braniva, pošto je 1 kilogram pasjaka dovoljan za ovećeg psa na dva do tri dana, a za jednog srednjeg ili malenog psa na četiri do osam dana.

Kod uporabe ovoga pasjaka mogu gospodari pasa svakomu psu potrebnu hranu po količini i radu istoga davati, što je za zdravo hranjenje upravo od važnosti. Fattingerovim se pasjakom veoma olahkoće hranjenje passah na putovanju.

Svi psi — bili veliki ili mali — priviknu se toj hrani, a izgledaju uz to mnogo zdraviji i ljepši, nego uz drugo kakovo jelo.

Taj se pasjak daje za hranu ili suh i to izsjećen na male komadiće, ili razmočen u čistoj vodi (ljeti u hladnoj, zimi u mlakoj). Neki psi vole suhi pasjak, drugi naprotiv vole namočeni. Svakako valja psa braniti onim načinom, koj je po nj povoljniji. Ako ima na razpolaganje ostanaka od kuhanog zelenja, onda se mogu takovi ostanci izmjenice upotrebljavati kao dobra primjesa k hrani.

Od uporabe tako zvanih čvaraka, gostionskih odpadaka i sličnog, treba psa ozbiljno čuvati, jer je ta hrana ili premastna, slana i dapače začinjena, a svakako za pasji želudac neprobitačna, pa samo prečesto prouzrokuje osipanje kože.

Mlade pse treba braniti do šestog mjeseca tri put na dan ili svaka četiri sata: Fantingerovo pecivo za pse, ima za to najsgodniju sastavinu.

Od šestog mjeseca pa dok psići sasvim neizrastu, treba im svaki dan davati hranu na dva obroka, poslije je dovoljno na dan ih po jedanput braniti.

Količina potrebne hrane mora se ravnati po veličini i starosti psa, a mogli bi nam u tu svrhu služiti ovi podatci:

Teriersi, hrtovi, špitzi, pudli trebati će 1 do $2\frac{1}{2}$ pasjaka na dan, prepeličari, kopovi i slične vrsti $2\frac{1}{2}$ do $3\frac{1}{2}$ pasjaka na dan (kad love obilnije), novufundlanci, doge, bernhardinci i drugi veliki psi 3 do 4 pasjaka na dan.

Sa drvarskega tržišta.

Uvoz američkih dryah. Proizvoditelje njemačke duge zanimati će viest, da su nedavno Hamburški pretržci u Pragu i Beču predložili ponude za velike njemačke duge dolazeće iz Amerike, koje su po vrijedu za 40—50 novč. jeftinije nudili, no ih prodavaju sada tuzemci pintarri. Za 60 do 90 dugah bez dánah tražilo se 2-75 marakah. Prema tome nejavlja se američka konkurenca samo na njemačkom tržištu, već nastoji da i Česku obskrbi s velikim drvom. Pitanje je da li će se domaći konsumenti za američku robu tako lako odlučiti; no to natjecanje svakako će u Njemačkoj izazvati padanje cijena za slavonsku dugu.

Medjutim javlja „Cont. Holz-Ztg.“ da su znamenite njemačke tvornice buradi, znatni dio potrebe na njemačkoj dugi, podmirile iz američkog tržišta S tom činjenicom valjati će računati, ako i nemoraju zato odmah padati cijene domaćoj robi; jer i američka hrastovina, sposobna za cieplu, danomice poskupljuje, pa neima dvojbe,

da će, čim će živahnija potreba nastati, slavonska kao bolja duga svoje cene održati. — Međutim nedozvoljavaju niti visina cienah surovine, niti cijena drva za pilenu gradju, znatnog padanja cienah duge. Celi posljedak tog prekomorskog natjecanja, sastojati će se jedino u tom, da će se proizvodjanje velike njemačke duge morati stegnuti. Mi ovu viest donosimo s rezervom, jer bi se ista ovako občenito držana, mogla i malim trgovackim manevrom smatrati. U ostalom izčekati nam je daljne vijesti, a mi ćemo razvoj ovog pitanja pomno pratiti.

Izkaz o posljedku dražbe hrastovah kod gospod. ureda II. banske imovne obćine u Petrinji.

Pod tekućim brojem	Z a h r p u										Opazka	
	prociena je		najbolja ponuda čini		polučeni uspjeh							
	for.	novč.	for.	novč.	iznad prociene			izpod procjene				
	for.	novč.	for.	novč.	for.	novč.	%	for.	novč.	%		
1	174378	61	190401	—	16022	39	9	—	—	—	Miškići Šepovi	
2	207116	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	2749	35	2361	—	111	65	5	—	—	—	Merkadi	
4	3526	09	4054	—	527	91	14	—	—	—	Merkadi	
5	22810	89	24210	—	1399	11	6	—	—	—	Blasich	
6	5573	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7	2860	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
8	3552	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
9	617	88	620	—	2	12	0.3	—	—	—	Pejaković	
1 i 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Uspjeh...		—	—	—	18063	18	—	—	—	—	—	

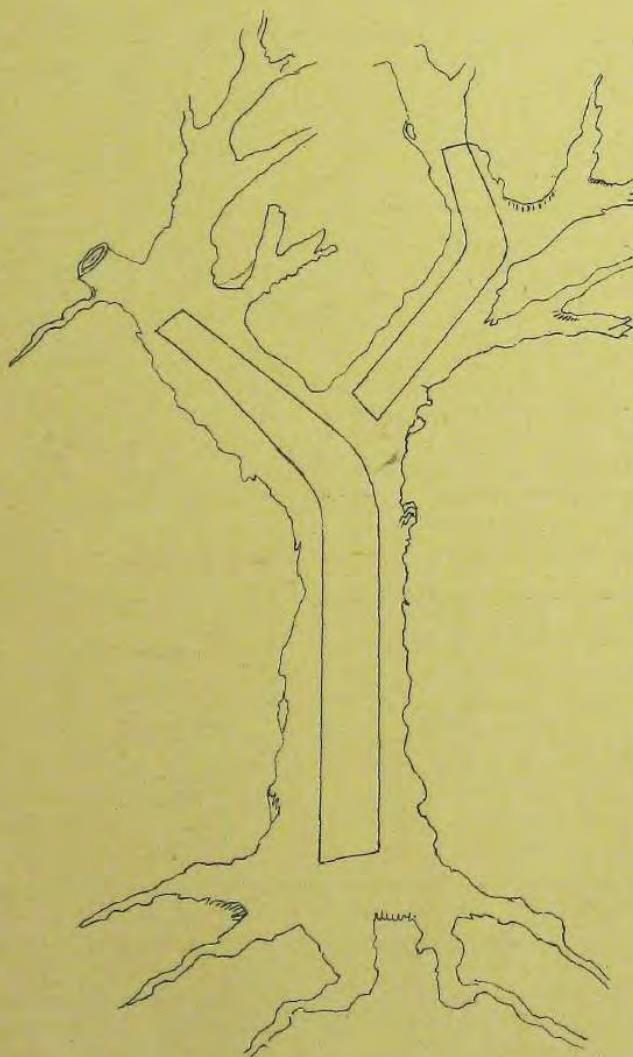
Tekući broj	P o n u d a g l a s i									Žaobina je položena	
	Tvrde i gg.	n a h r p u									
		1	2	3	4	5	6	7	8		
	f o r i n t i									forinti	
1	Merkadi .	—	—	2361	4054	—	—	—	—	300	—
2	Blasich .	—	—	—	—	24210	—	—	—	—	1200
3	Pejaković .	—	—	—	—	—	—	—	620	50	—
4	Miškići Šepovi .	190401	222702	—	—	26380	5680	2901	3601	—	10335

Nove uvjete (uzance) za trgovinu drvom uvela je bečka burza s prvim siečoja o. g. kao postavne obveze, ter je podjedno stavila one od 1. siečnja 1884. izvan kriposti. Mi ćemo iste donjeti u budućem broju.

Tvornica bačava za kameni ulje. Nedaleko od ugarske medje u Olsaniczi (u Galiciji), podiglo je jedno englezko društvo u velike osnovanu tvornicu za pravljenje buradi od bukovine, u gornju svrhu. Ta tvornica obećaje, da će to bukovo sudje biti isto tako dobro kao što su barili sačinjeni od američke hrastovine, ter da će biti svakako u stanju, da proizvodnjom u velike, odmogne čestom pomanjkanju za trgovinu s kamenim uljem, potriebne buradi.

Različite viesti:

Stabla za saone. Čim zima nastane i snieg zemlju dovoljno pokrije, počnu se ljudi za saonama ogledati, jer je sanikom dovoz mnogo laglji, a moći je veće terete na saonah prenašati nego na običnih kolih.

U svakog gospodara, koji predprega ima, neima uvjek saonah u zalihama. To se rado služi uvjek onda, kad tečajem više godin saonik izostane. Ako li pako početkom zime pali snieg podrži i ako je nade, da bi cielu zimu postajati mogao, onda se svaki gospodar trsi, da si saone čim prija nabavi. No pošto se tada sane vrlo traže to ih niti svaki puta kod obrtnika za gotov novac lako nabaviti nije, jer takovog obrtnog drva niti ovaj u zalihama obično ne drži.

U tih okolnostima nastoji osobito naš seljak, da si potrebne mu sane na brzu ruku pribavi, pa se u tu svrhu rado i bez dozvole zaputi u šumu, po kojoj tumara tako dugo, dok se ne na mamjeri na prikladno za saone stablo.

Tom prigodom rado se počinjaju i štete, jer se polag svrhe koja se ima pred očima, nepazi uvjek na okolnosti koje eventualni izsjek dotičnog stabla nebi dozvoljavale. To pako nastupa sada tim češće, što prikladnih stabla za saone, koja su od

prirode ili inače od elementarnih nepogoda kano pritiskom snježine svinuta izrasla, već danas u šumah nije lasno naći, kao što je njekoć bilo dok se šume odveć nisu

sjekle, i proredjivanjem krivudasta stabla iztriebila. Zato nastaje sve polagano vrieme i potreba, da se na ponovo izerpljivanje stabala u njihovu pravu svrhu što više obzir uzme.

Iz kakovih sve stabala moći je saone dobiti, prikazuje ovdje slika hrastovog stabla, kojeg sam ove zime u jednoj livadskoj medji onom prigodom vidio kad je drvo-djelac iz njeg saone priredjivao. Isti hrast bio je kratka debla, nespretnog uzrasta i nemalo posve ošišane krošnje, kao što je obično brašće koje u živici poraste. A bilo je tako oklaštreno i kvrgasto da čovjek nebi mislio, da bi se za što drugo upotrebiti dalo izim za ogrev, za koju ga je porabu drvodjelac i kupio. Kad je ali nakon posjeka hrasta kupac opazio, da je hrast u srčini debla podpuno zdrav, izradio je u dobroj spoznaji vlastitog probitka iz njega mjesto hrastova drva za gorivo, dvoje velike i dvoje male saone uslijed česa mu se je taj hrast vrlo dobro izplatio. Raditi ćemo zato samo u vlaslitom interesu, kad kod radnjah u vlastitoj režiji osobitu brigu posvetimo okolnosti, da se stablo koje se može za koju gospodarsku svrhu upotrebiti, za ogrev ne pociepa.

I. E.

Šume i šumsko gospodarstvo u Ugarskoj. Aleksander pl. Engel predočuje nam u drugom dielu svoje knjige: „Ungarns Holzindustrie und Holzhandel“ veličinu sveukupne šumske plohe zemalja kraljevine Ugarske sa 15,957.587 katastralnih jutara ili 9,183.591 hektara. Šume u kraljevini Ugarskoj zauzimaju 27%, u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji 36%, u Sedmogradskoj 41% od sveukupne plohe.

U pogledu glavne vrsti drveća gornjih šuma, zauzima hrast 38%, bukva 36½%, grab 9½%, breza 2½%, topola i vrba 2½%, jasen, briest i javor 1½%, joha 1½%, bagrem 1/3%. Omorika pokriva oko 14% šumske plohe, jela 3½% a bor oko 2%.

Kod visoke šume upotrebljuje se obično obhodnja od 80—120 godina; obhodnja pako sitnih šuma mijenja se između 10 i 60 godina. Gospodarenje sa srednjim šumama je primjerice veoma malo razšireno. Omorika tvori većim djelom čiste sastojine, a pomladjuje se čestom sjećom i umjetnim pošumljenjem. Na uzgajanje mješovitih sastojina uzimlje se kod državnog šumskog gospodarstva osobiti obzir. Ovdje se bukvica, omorika i jela tako primješavaju, da se postigne razmjer smjese od 0·5 do 0·6 omorike, do 0·3 jele, te 0·1 do 0·2 bukve.

Osobitim zadatkom šumske gojitbe ima se smatrati pošumljenje alfeldske pjeskovite pustoši i primorskoga Krasa. Do sada je pošumljeno po prilici do 12.000 jutara na Krasu, veoma dobrim uspjehom. Za pošumljenje pustih ploha upotrebljuje se bagrem, bieli i crni bor, a pojmence se prva vrst t. j. bieli bor osobito razširuje.

Glede čuvanja šuma opaža Aleksander pl. Engel, da se štete sbivaju riedje uslijed šumskih požara u šumah sjevernih pokrajina, na protiv da su šumski požari u iztočnih i južnih pokrajina česti, a te podmiču pastiri, da očuvaju pašnjake. U novije se vrieme opazilo osipanje četinja u u borovim kulturama pojedinih županija, u sjevernim pokrajinskim stradao je bor češće od kitine. Od najškodljivijih kukaca opažamo u iztočnim omorikovim šumama omorikova pisara (*Bostrychus typographus L.*), a u hrastovim šumama gubara (*Ocneria dispor L.*). Kasne su i rane smrziavice takodjer česte.

Unosnost gornjih šuma može se povoljnom nazvati. Čist je dohodak šuma ustavljen na temelju katastralnog elaborata sa 9,712.000 for., i to za šume Ugarske sa 7,637.000 for., popriječno po jutru 57 novč., za šume u Hrvatskoj i Slavoniji sa 2,075.000 for., po jutru popriječno 78 novč.

Glede razmjera sortimenata navodi Engel, na temelju za državne šume postavljenih računa, koji se mogu kao projekti poprimiti za cielo područje slijedeće: Dohodak na gradjevnu drvu i lesu iznaša kod hrasta 25 da 40 postotaka, kod bukve 3 do 15 postotaka, kod četinjača 70 do 85 postotaka; ogrevno drvo i drvo za pougljivanje prema okolnosti 60 do 75, 85 do 97 i 15 do 30 postotaka.

Guba (trud). Guba se dobiva od griba (*Polyporus fomentarius* Fr.), koji raste na drveću, a osobito na bukvi. Ovaj se grib nalazi na jedrom i zdravom drveću, pa se čini, da na takovo nedjelje štetno, barem se nepokazuju na takvom drvetu nikakovi osobiti znakovi razvaranja; drvo pako može još dugo godina neprestano taj grib proizvoditi, a da ne oboli. Gljivari ostavljaju naime na stablu, kada še njega režu taj grib, maleni ostatak jer znadu za sigurno, da će iz tog ostatka posle ntekoliko godina narasti opet nova guba. Želimo li da *Polyporus fomentarius* kao trud upotrebimo, to moramo prije svega sa sabranih komada snimiti tvrdu koru i cievne naslage, iza česa preostane samo pramenasto mehko meso. Ovo se ponajprije popari, a tada se po više nedelja meša u lugu pripravljenom iz pepela, salitre i vode. Napokon se tako izlužena tvar izvadi iz te tekućine, metne se sušiti, iza toga izreže se u plohe ter se po tom tako dugo mlati, dok te plohe nepostanu posve ravne i sasvim mehke. Tako je to jednostavno priugotavljanje svršeno i guba za porabu gotova. Premda je nekoč cvatuća industrija u kojoj je trud u razne svrhe bio puno rabljen, novije vrieme nazadovala uslijed toga, što su u porabu uvedene šibice i ostala paliva, to se ipak još uvek proizvadja znatna množina gube. Stanovnici šumskog sela Neustadt u Thürinžkoj, živu većim djelom od priugotavljenja i prodaje proizvodah, sačinjenih od gube (torbicah, kapah, jastučićah i t. d.); a takodjer u Češkoj, u Erdelu, u Schwarzwaldu i u Švicarskoj bave se još i danas priugotavljanjem igračkah od truda. I naša državna šumska uprava, kao i imovne občine u gornjoj krajini, ubirali su prije nedavna vremena zakupninu za sabiranje tog nuzgrednog užitka. Veoma je mučno sabirati tu sorovinu, a osobito u višim i briegovim predjelima.

Da uzmognu sabirači i one komade, koji su porasli visoko na bukovih deblih skinuti — a ovi su, kako vele najvjredniji — moraju si prikopati na noge i šiljaste ostruge, pomoću kojih se u vis penju. Kada se gore popnu, s jednom rukom obviju drvo, da grib odkinu i u vreću, koja im visi na ledjima, bace. Mnogi se već za tog posla opasno ozledio, a mnogi penjanje i životom platio.

Dr. Robert Hartig uvršćuje u svojem djelu: „Lehrbuch der Baumkrankheiten Berlin 1889. 6. Hft.“ na strani 157. taj *Polyporus* u red Basidiomycetah, a u razred Hymenomycetah, ter piše o njem na str. 187. „Ta guba, koja raste na bukvah i brastovih prouzročuje bijelu trulež, a njegov mycel rado se pojavljuje u pukotinah i brazgotinah razporenog drva, u krpasto-kožnatom obliku. Potanje ta guba dosada nije iztražena“. (Op. ured.).

Zima i inozemno drveće. Relativna odporna snaga različitih vrsti drveća kojom ove zimu podnose odvisna je od količine topline, kojoj su biljke za vrieme trajanja vegetacije izvržene. Ako ova nije dostatna, da godišnji izbojci postignu svoj podpuni razvoj ili kako se obično kaže da dozriju, odrvene, onda nije potrebna u zimi nikakova znatna studen, da se takove rastline smrznu, pošto je već mali stupanj zime za to dovoljan. Zima neškodi onim vrstima drveća i grmja, koje već u ranu jesen svoju vegetaciju dovrše, što je petrogradska zima dokazala, koju n. pr. *Abies sibirica* snažno podnosi, dočim u okolišu Varšave od smrzlice trpi. To nam razjašnjuje okolnost, što *Abies sibirica* veoma rano tjera, k čemu na lahkem pjeskovitom tlu, kakovo se to u okolici Varšave ponajviše i nalazi rado nagnije; rani pako mrazovi, koji obično nemanjkaju, djeluju na nju tada veoma pogubno. Oko Petrograda je naprotiv većim djelom hladno, ilovasto tlo, uslijed kojega vegetacija više ili manje zaostaje, koja se tada prije ne budi, dok se i tlo djelomice neugrije. Pozni mrazovi, koji razmjerno ranije nastupaju nemogu tada tako štetno djelovati dok se je sok jedva počeo gibati, kao u prvom slučaju. Odatle je jasno, da sibirске i asijatske vrsti drveća, koje rano u proljeću tjeraju, stradavaju ponajviše od kasnih mrazovah, što kod presadjivanja tih vrstih uvažiti valja. Upravo je protivan slučaj kod amerikanskih vrsti drveća, kojih veći dio počima kasno tjerati, pa zato trebaju znatnu množinu ljetne topline,

da im godišnji prirast podpuno dozrije. Ako li su pako odnošaji topline za vrieme vegetacije takovi, da to nemože prvo biti i nadodje li k tome kako se to često zbiva, poslije toga vlažna i topla jesen, u kojoj vegetacija dolazi do pravog svršetka, onda je već pet stupanja zime posve dostačno, da njeke vrsti biljka budu jako oštećene, dočim druge i poginu.

Zato nam za te vrsti biljka vriede ova dva pravila :

a) Vrsti drveća iztočne polukruglje, koje počimaju rano tjerati, stradaju ponajviše od proljetnih mrazova tim više, kada na neprikladnu tlu stoje; jesenski im mrazovi mogu naprotiv malo nahuditi, jer drveće svoju vegetaciju rano završuje;

b) Vrsti drveća, koje potiču sa zapadne polukruglje i koje kasno počimaju tjerati ter do kasne jeseni u vegetaciji ostaju, trpe ponajviše od ranih jesenskih mrazova, dočim im proljetni mrazovi manje škode.

Izsušenje drva. A. Schaffenus u Berlinu suši drvo na posebni način, ter si je isti dao i patentirati. Drvo koje se ima sušenju podvrči, složi se u spremištu, koje je sa svih stranah dobro zatvoreno. Sami složaji svrstaju se tako, da se nigdje nedotiču, i da ima zrak do drva sa svih stranah pristup. Na jednom djelu tog spremišta nalazi se exhaustor, na drugom peć za razvručenje zraka. (Jedan od naših domaćih tehničara, g. J. P. kombinirao je slični sistem, no upotpunio ga je tako, da on razvručen zrak vodi pomoću krivudastih cjevih iz pod naslaganog drva). Na početku sušenja raste toplo u postepeno, a vodene pare, koje drvo tom postupku izvrženo izparuje, odvodi dotični exhaustor. Pošto je tim načinom drvo samo površno presušeno, to se pristup toplog zraka ograniči; a jer se exhaustor, tjeran motorom stoećim već dotičnom poduzetničtvu na razpoložbu (para, turbina), nalazi u neprestanom gibanju, to se time polučuje razredjenje zraka, a uslijed toga i pojačano izparivanje vlage i soka iz drva. Tako se umjetnim načinom postigne jaki propuh, koj drvo osuši, a da isto nije istodobno izvrgnuto inom štetnom uplivu zraka. Ovaj način osušenja osobito će dobro doći pilanam tavolettah i testonah, koje su često upućene, da uslijed prešnih naručbinah, rezanu robu brzo osušiti i odaslati moraju.

Kongres austrijskih šumara neće se ove godine obdržavati iz razloga, što je galičko šumarsko društvo, koje je na lanjsko godišnjem kongresu za razpravu za kazalo themu: „kojim načinom da se provedu ustaneove §. 22. š. z“? istu opozvalo, pošto će se ove godine u Lavovu obdržavati zemaljska izložba. Iz razloga, što je razpravni predlog kojeg je takodjer najavilo austrijsko šumarsko društvo u uzkomu savezu sa raspravom galičkom, to se je morallo od saziva kongresa odustati, pošto sam predlog aus. šum. društva za izpunjenje rasprave dostačan bio nebi, a nebi se vrieme dalo shodno izpuniti sa razpravom samoga predloga stavljenoga po tirolsko-voralbežkom šumarskom društvu. Zato je odnosni kongresni odbor obdržavanje sastanka odriočio za godinu 1885. u nadi, da će se donle najaviti potriebni broj predloga.

Promjena u uredničtvu, uzsljedila je u izdavanju „Švicarskog šumarskog lista“, koje je uslied bolesti odložio dosadanji urednik nadšumarnik prof. El. Landolt. Tečajem 33 godina uredjivao je rečeni list bivši urednik stranom sam, stranom uz pripomoć suradnikah. Akoprem se je rečeni list bavio ponajviše domaćimi šumarskim odnošajima, to je vazda uzimao obzir na stanje i razvitak struke u inih naprednih zemaljah. Na poziv švicarskog šumarskog društva preuzeo je uredničtvu šumarski pristav dr. Fankhauser, koj će uz promjenu obsega lista, isti izdavati mjesečno. Taj strukovni list baviti će se i za buduće ponajviše visokogorskim šumarenjem.

Postupa li lugar izpravno, kad nastojin nepovlastno prisvojene predmete šumostetniku oduzeti i iste pohraniti? C. k. ukidno sudište u Beču, sudilo je svojom odlukom od 27. svibnja 1893. br. 4178., da u obseg službovnog uredovanja označenoga u §. 56. š. z. koj glasi: „Ako u šumi zatečeni bude sumnjiv, da je učinio kvar

šumski, mogu se pod zatvor uzeti sumnjivi šumski proizvodi, koji se može biti kod njega nadju", spada ne samo ono uredovanje, koje je time spojeno, da se šumski proizvod samo pod zatvor stavi (konfiscira), već i ono uredovanje koje se proteže na čin, da se ti sumnjivi proizvodi i oduzmu, ter pohrane. Povod tomu načelnom rješenju dao je sliedeći dogodaj: Lugar G. zatekao je Ružu R. upravo u času, kad je ona s punom vrećom nabranog žira stala bježati iz sreza, njegovom čuvanju povjerenoga. Lugar ju je odmah progonio, uhitio ju je i oduzeo joj je vreću sa žironom, ter je tako sasma izpravno uredovao polag propisah §. 56. š. z. Na njezinu viku priskočio joj je u pomoć Jurko S. ter su obojica sdržani navalili na lugara, i htjeli mu oteti vreću sa žironom, koju je lugar stao odnašati. Da svoju namjeru, što laglje postignu, nabacivali su se obojica kamenjem na lugara, kojemu su nanjeli lahku ozledu. Pošto je proti Ružici i Jurku podnešena prijava, da su svojimi činjenji povredili ustanove §. 81. austr. kaz. zakona, to je okružni sud u B. obojicu svojom osudom od 10. veljače 1893. godine proglašio krivimi prestupka, ali ne ustanove §. 81. već ustanovah §§. 312. i 411. kaznenoga zakona. — Radi te preblage kazni, ulazio je državni odvjetnik priziv, pak je u rješenje ovoga ukidno sudište, odsudu okružnoga suda u B. ukinulo, ter odredilo, da imade isti proti Ružici i Jurku povesti novi postupak, i strožije ih odsuditi. Medju inimi razlozi, iz kojih je c. k. ukidno sudište ukinulo preblagu odsudu okružnog suda u B. navadja isto i sljedeće:

„Sasma je krivi nazor okružnoga suda, da je službovanje lugarevo bilo dovršeno time, što je on vreću sa žironom zaplijenio, pošto smisao i duh ustanovah §§. 55. i 56. šumskoga zakona nedopušta dvojbe, da se taj uredovni čin odnosno lugarev službovni postupak imade smatrati dovršenim istom onda, iza kako je lugar zaplijenjene, iz šumskog prekršaja proizviroće šumske proizvode, bez ikoje zapriče i sigurno pohrano. I zato podpada svako činjenje, koje onamo smiera, da se po lugaru jednom zaplijenjeni šumski proizvodi istom opeta otmu, bilo to na silu, bilo pogibeljnom prietnjom, pod ustanovu §. 81., a ne pod ustanovu §§. 312. i 411. kaz. zakona; pak će zato okružni sud biti dužan tužbu lugarevu proti Ružici i Jurku ponovno razpraviti i suditi po §. 81. kaz. zakona.

Lugar u pogibelji života. Dne 10. o. mj. oko $\frac{1}{2}$ satih prije podne, obilazio je lugar Mato Bunjaj svoj srez šume u mjestu Očura, gdje je našao 15 godišnjeg dječaka Franju Škrtića, sina željezničkog stražara u Očuri, kotara ivanečkoga, koji je sabirao lišće, te ga već 5 vrećah napunio. Bunjaj naložio je dječaku, da izprazni vreće, jer je zabranjeno lišće brati, i htio je vreće zaplijeniti. Dječak, videći da će mu lugar vreće zaplijeniti, potrača svojoj kući i pograbi pušku, kojoj je bila jedna ciev nabita, pa dodje natrag i došavši na 50 korakih do lugara, opali u njega pušku, ali ga nepogodi. S toga poleti opet kući po pištolj, kojom proganjaše bježećeg lugara, priteći mu, da će ga ubiti. Franjo Škrtić, uhvaćen po oružnicih, priznao je, da je pucao na lugara, i to stoga, što ga je ovaj zlostavljaо, pa mu se je zato htio i osvetiti. Franjo Škrtić predan je sa kaznenom prijavom kr. kot. судu u Ivancu.

(Nar. Nov.).

Gradnja šumarskog doma.

Minulo je već njekoliko godina, što se je medju nama porodila misao, da si poput inih hrv. družtvah, podignemo u srcu Hrvatske bielom Zagrebu, „Šumarski dom“.

Sama zamisao, našla je u prvom početku dosta odziva kod svih šumarah, al u novčanom pogledu izostale su činjenice za uzhitolom. Da je tome tako, može se svatko osvijedočiti iz izvješća upravljajućeg odbora, koje je isti podnio bio minuloj glavnoj skupštini.

Po istem izvješću, iznašala je zaklada „šumarskoga doma“ koncem god. 1892. 286 for. 70 novč. dočim je u godini 1893. ne znatno poskočila za 5 forintih.

Ako i moram priznati da su na nepovoljni porastak dotične glavnice, uplivale u prvom redu slabe materialne okolnosti u kojih živimo, to otome nekanim dalje danas razpredati, već hoću da o šumarskom domu nješto progovorim i predlog stavim, po kojem bi, ako bi se usvojio, mogli s vremenom našu zamisao izvesti.

Ne ima u Hrvatskoj, ili mi bar nije poznato, strukovnog zvanja koje bi imalo toliko predstavnika, kao što je naša zelena struka. Računajući približno imade naših šumarskih zvaničnika, što državnih, privatnih, imovno — i urbansko občinsko, oko 400, a to je liepi broj. Predpostaviv, da se svaki od nas obveže godišnje — do podignuća doma — u redovitim mjesecima obrocih doprinosati po 1% od stalne plaće, to bi se na taj način svake godine dalo prikupiti oko 2000 for.

Izuzev navedeni redoviti godišnji prihod, imao bi ili naš društveni odbor, ili u tu svrhu naročito izabrani, posebni uži odbor, pokrenuti akciju oko sabiranja prinosah u gornju svrhu. Taj uži odbor imao bi se obratiti posebnim proglašenjem na naše velmože, na sva zastupstva imovnih občina, koja uvjeren sam nebi uzkratila svoje podrške za gradnju doma, tim više, što su izvjestitelji u skupštinah p. n. gg. sustručari. Zatim bi se odbor mogao obratiti predstavkom na visoku kr. zemaljsku vladu, za izvanrednu podporu, a konačno na slavno zastupstvo kr. i slobod. i glavnoga grada Zagreba za bezplatno zemljište ili bar za popust kud kupnje, jer će i taj dom biti donjekle uresom grada Zagreba.

Pribrojivši ovim prinosom još 11 do 12.000 for. društvene utemeljiteljne glavnice, narašla bi tečajem dviju ili triju godinah prilična sotica, kojim bi se oko gradnje šumarskoga doma odpočeti moglo.

Godišnje uplate u većih mjestih, gdje je sjedište višem broju gg. sustručara morale bi se povjeriti povjerenikom, koji bi društveni odbor imenovao. U takovih mjestih, gdje šumari svojim brojem i u javnom životu tvore činbenik, koj imade na svoje sugradjane upliva, dalo bi se priredjivanjem zabavah u zgodno vrieme takodjer materijalnoga uspjeha postići. Ovakovim načinom, kako već gore rekoh, pospješili bi gradnju našeg doma; jer ostane li i na dalje ovo pitanje ovako uspavano, pak čekamo li, da nam godišnje kapne po koja forinta, tada ćemo šumarski dom kasno sazidati. A zašto, da nebi što prije dočekali podignuće doma, u kojemu bi svaki šumar došavši u Zagreb potražio i našao sustručare, tražio mladji u starijega upute, imao pristup strukovnim glasilima i strukovnim skupim djelima, koje si svaki pojedinac nabaviti ne može i t. d.

U živoj nadi, da će sva p. n. gg. članovi našega društva, kao i ne članovi sustručari, pristati načelno na moj predlog, pripošljam, za sada, u ime godišnje moje uplate iznos od dva forinta, a moj prinos neka je opravdan onom našom: „zrno do zrna“ . . . .

Ludbreg koncem veljače 1894.

S. Bellamarić, kotar. šumar.*

Sitnice.

Erzeugung der k. u. k. ausschl. priv. Taschen-Apotheken, Wien, III.
Rennweg 41. obraća se listom na nas, da p. n. čitatelje upozorimo na te djepne ljekarničke spreme, u kojih se nalazi 18 kućnih ljekova i predmetah. Tu malu ljekarnu da bi valjalo — piše nam gornji naslovnik — vazda sobom imati, kako bi se kod luhkih ozledah, kod obranjenja, moglo odmah i brzo pomoći. Austrijski sudrugovi, da su si te spremice u velike naručili. Mi s listom na ogled pripoznalih uzoraka pri-

* Pripoznala nam 2 ft. predali smo predsjedništvu društva, zajedno s našim prinosom.
Ured.

mili nismo, pa žalimo što s vlastite razsudbe o tom ništa reći nemožemo. Ciene toj maloj ljekarni su sledeće: „Taschen-Apotheke aus Cartonage“ 60 novč., „Verband-Etuis aus Cartonage“ 60 novč.: Iste spreme od kože stoje 1 for. 80 novč., odnosno 1 for. 20 novč. po komadu. Ljekarije mogu se u svakoj ljekarni nabaviti i kad se potroše, opeta upotpuniti. Izpostavili se kod naručbe, da je stvar svrsi shodna, neka nam se polućeno izkustvo saobćiti izvoli, da o tome ostale čitaocu obavjestimo.

Josef Jenewein k. u. k. Hoflieferant, forst- und landwirtschaftliche Samenhandlung Innsbruck (Tyrol), pripisao nam je svoj cjenik sjemenja za proljeće 1894. ter preporuča ove godine osobito naručbu arižovog i omorikovog siemenja s razloga: što je iznimno, kod sada na razpoložbu stoećeg sjemena, klicavost osobito znatna. Za ariž zajamčuje 50%, a za omoriku 80% klicavost, ter se u pogledu naknadnog iztraživanja podvrgava topoglednim kontrolim postajam u Beču, St. Michelu i Zürichu.

Dopisnica uredničtva.

G. M. R. u K. Hvala na prvjencih, upotrijebit ćemo ih. Pokrenute ideje, kojih se i u našem uredničkom pozdravu taknusmo, u koliko su ljepe, u toliko su i nikle iz puke potrebe. Zato će i doći do provedbe, čim se odmakne iz šum. odsjeka posao oko preustrojstva struke, koj sada uz zakonsko poslovanje zaprema sve vrieme i sve radne sile. Ta i mi ćemo morati zavesti i sistematicno provadjati pokušaje i objelodanjivati posljedke istih, no k tomu se boće radnog programa, da bude garancije za izpravnost resultatah. Mi držimo, da bi bilo shodno misli o pokušajih i izražavanjih u šumarstvu, (Versuchswesen) pokrenuti i razpresti ih u našem listu, odakle bi se tada, kad budu dotkane, mogle iznjeti pred glavnu skupštinu.

Potvrđujemo primitak i kasnijih radnjah, ter ih već stranom upotriebismo, a sljedit će i u idućem broju.

G. S. B. u L. Preporučamo Vam „Echo Forestiere.“ Izvolite si ga naručiti, putem knjižare W. Frick, Beč, Graben 26. Željene brojeve primiti ćete od g. tajnika imali ih u zalihi. Pripisani prinos za šumarski dom predasmo predsjedničtvu.

G. M. u Č. Požurimo odaslanje zatraženog, a g. R. odgovoriti će Vam na list. Primili smo prilog za vjestice.

Slavno ravnateljstvo g. š. učilišta Križevac. Stigli nam dopis uručismo predsjedničtvu, a ono je svom spremnosti odpremu lista odredilo.

G. M. D. u S. Vašu kartu dopisnicu predasmo g. tajniku, da Vaš prinos za šumarski dom shodno zaračuna.

G. P. A. u G. Dobre želje odvraćamo još boljimi. Pripisano stiglo prekasno za ovaj broj, pa ćemo pričekati dok stigne nastavak, i onda upotriebiti.

P. n. g. g. sudrugove obavjećujemo znanja radi, da smo, dogovorno utanačili, da će se ovdje boraveći šumari s vake subote u $7\frac{1}{2}$ satih svečera sastajati kod posebnog stola u restauraciji „Schneider“ (Gajeva ulica). Tim sastankom jest svrha, da se međusobnim saobćajem što bolje upoznamo, da se u razgovoru pretresu novije strukovne svakidanke, i da redovitim sastajanjem stališku uzajamnost zasvjedočimo. A i izvanjski sudrugovi, prilete li toga dana k bielom Zagrebu, moći će na čas zasjeti k svojem stolu.

Neurednosti u odpravku lista, kao i nastalo pobrkanje u naslovih, glede kojih nam se gg. čitatelji sve to češće pritužuju, molimo izpričati okolnošću, što su topogledne bilježke bile toli nepotpune, da su se morali novi imenoslovi sastaviti. Medutim molimo, da se eventualno i u buduće opaženi nedostatci nam dojave, da se uzmognye u odpravak lista uvesti nužni poredak.